UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Pignoratitia actione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

ꝛ d.l.ſi ſeruus.§.qd vero.ī.de furt. Si vero celebratur cōtra-
ctus gratia recipientis tantum, vt in commodato, ꝛ tūc aut do
minus fuit ſciens, ꝛ tenetur in totum, vt hic. Aut non, ꝛ non te
netur, niſi vt pro noxa dimittat, ſi poteſt noxam committere il
la res, vt ī.e.l.penul. Aut contractus celebratur gratia vtrinſ
que, vt locatio ꝛ cōductio, ꝛ tūc diſtingue vas vitioſum ab alijs
rebus vitioſis.l.ſed addes.ī.loca.quod dic vt ibi.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Diſtingue. Adde Bar.in l.j.C.de ſent.que pro eo qd
inter. Et de qua culpa teneatur procurator, vide late Bar.in l.
qd Nerua.in ix.q.prin.ī.depoſi.
b ALEX. ¶ In mandato. Tu vero diſtingue late par Bartol. in
repe.l.qd Nerua.in iij.q.prin.
1 ☞ Iudicio contrario quod poteſt peti, poteſt in compenſatio
nem deduci.
2 Compenſationem de viginti que tibi debeo ſi mihi agenti ad de
cem opponis non condemnabor in alijs decem, niſi agatur per
viam reconuentionis.
1 §. Quod autem. Quod† pōt cōtrario[a] iudicio
a peti poteſt in compenſationē
2 deduci.h.d. Hic eſt caſus vnius queſtionis, tu petis† a me decē,
ego oppono compenſationem de viginti que mihi debes, iudex
abſoluet me a decem petitis, ſed vtrum in reſiduis decem condē
nabit te in eodem iudicio. Glo.dicit quod non, niſi agatur per
modum reconuentionis, vt not.in l.cum Papinianus.in ij.glo.
C.de ſenten.ꝛ Bal.hic.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Contrario. Adde Bald.in l.ſi tutores.C.de copn.
Bal.idem qd hic in l.cum Papinianus.in verſi.item compe ele
ſatio.C.de ſen.ꝛ idem Pau.de Ca.hic, ꝛ pro hoc alleg.cum de
ctus.de ordi.cog.

LEX XIX.

AD eos. De damno dato a tertio non tenetur cō-
modatarius, vel conductor.

LEX XX.

a ARgentum. [a] Si res culpa nuntij perdat
perit periculo domini, ſi re-
mittens nō fuit in culpa male electionis h.d. De hoc
dic vt ſ.eo.l.eum, qui.in ſi.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Argentum. Hanc legē limita, ꝛ intellige in ſpecie, nō
in genere ſecundū Ang.no.in l.ſi finita.§.ſi iam ruerint.de dā.
infe.ꝛ ibi dixi poſt Bar. Et adde an iſta lex habeat locū vbicū
que ego ſepius miſeram famulū pro libro meo, poſtea vna die ſi
ne mādato venit ad te pro libro, ꝛ aufugit, an ego tenear, vide
in l.cuicunqꝫ.§.ſꝫ ꝛ cum fullo.in apoſtil.antiquorū.ī.de inſtit.ꝛ
ideo dicunt doc.in l.j.C.depoſi.ꝛ ibi Cal.Cano.in c.j.de cōmoda
to.quod furtum factuꝫ a coniuncto, vel famulo, ꝛ ſimili, reputa
tur caſus fortuitus, arg.iſtius legis, ꝛ vide in d.l.eum qui.§.ſi.
ſ.eo.vbi Bar.ꝛ no.quod nuntius, licet ſit pauper, ſi tamen non
erat male fame, nō dicitur eligēs eſſe in culpa.l.ſuſpectum.ꝛ ibi
Bar.de ſuſpec.tut. Adde an furtum factum a famulo reputet
caſus fortuitus. Bal.conſi.lxxxix.lib.j.

LEX XXI.

REm mihi. Poſtquam quis eſt cōdemnatus
commodati directa poteſt agere
commodati contraria.h.d. ¶ Opp. de l.ſi fullo.ſ.de
condictio.ſine cauſa. Sol.dicit gl.fateor quod habet
locum actio commodati.vt hic ꝛ etiam ſine cauſa condictio, vt
ibi, hoc non placet, quia ibi agendo condictione ſine cauſa non
impugno ſententiam, quia ex poſtfacto deuenit ad non cauſam.
Sed hic agendo ſine cauſa cōdictione impugnarem ſententiaꝫ,
nam haberem neceſſe dicere iſtam cauſam fuiſſe iniuſtam tēpo-
re ſententie, ꝛ ideo puto qd habet locū actio cōmodati, vt tex.
hoc dicit, per quam non dico cōtra ſententiam, ſed peto inter-
eſſe meum per actionem commodati contrariam. ¶ Itē oppo.
C.de condic.indeb.l.j.ꝛ ī.māda.l.ſi fideiuſſor.§.in omnibus. So
lut.dicit gloſ.fateor quod hic non competit condictio indebiti,
quia ſolutum eſt authoritate ſententie, ꝛ ſic concordat, vt in gl.
Uel aliter hic ſententia fuit nulla, quia lata ex falſis inſtrumē
tis, ſed hoc non eſt veruꝫ, vt dicam in l.ſi pretor.§.Marcellus.
ſ.de iudi.

§. In exercitu. Dolus ſerui non preiudicat cō-
modanti, licet pro eo noxaliter te-
neatur.h.d.

LEX XXIII.

a SI commodauero. [a] Si re vtatur
commodatari[a]
ad eum vſum, ad quem commodata eſt, ꝛ pereat ſine
culpa cōmodatarij, cōmodatarius nō tenetur.h.d.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Si cōmodauero. Uide Fel.in c.audiſtis.de preſcri.

De pignoratitia actione. Rubrica vii.

¶ Dictum eſt ſupra de quibuſdaꝫ actionibus perſonalibus, ve
rum, quia pignoratitia eſt actio, etiā perſonalis ſicut alie, ideo
de ea ponit hic in tractatu perſonarum.ꝛ nota.ī.in tractatu de
pigno. Ibi eniꝫ tractatur de actione hypothece, que eſt realis.
l.pignus.ī.de pignorib. Et que ſit differentia inter hypotheca
riam, ꝛ pignoratitiam, ponit gl.in j.conſti. Digeſtorum.§.ter.
tij.dic.vt ibi.

LEX I.

1 ☞ Pignus nudo cōſenſu cōtrahitur, etiā ſi alia res tradatur.
2 Error in materia pignoris non impedit conſtitutionem.
3 Dictio, preter, quando ponatur incluſiue, ꝛ nu.7.
4 Pignus pretorium, ꝛ cōuentionale quomodo differunt.
5 Debitor in pignore pretorio debito ſublato habet pignorati
tiam vtilem, ſicut in conuentionali.
6 Error in nomine quando vitiet contractum.
1 PIgnus. Pignus† nudo conſenſu con
trahitur, etiā ſi alia res tradatur.
tur.ꝛ †error in materia pignoris cōſtitutionem
2 non impedit, h.d. Primo premittit vnuꝫ dictū,
ſecundo ex eo infert ad ſolutionem queſtionis.
Tertio format aliam q.ꝛ ſoluit. Secunda ibi, ſi
igitur. Tertia ibi, ſi quis tamē. ¶ No.quod dixi in ſummario.
3 ¶ No.hic in ſi.q† dictio, preter, ponitur incluſiue, ꝛc.* Itēꝫ de
* dictione, vſque, intellige. Circa tamen iſtam dictionem vſque, di
uerſe dantur regule, ſiue opiniones. Nam dicunt quidam, q di
ctio, vſque, ſi ſit in lege poſita ſumit incluſiue. Huius ratio eſt,
ne lex ſit incerta.C.de dona.l.ſancimus.in prin.ꝛ C.de ſacroſan.
eccleſ.l.illud quod.C.de nouo Cod.compo.conſtit.j.§.quibus.
Et hoc eſt verum, niſi cōtrarietas, vel inconuenientia ſequere-
tur: quia tunc ſumeretur excluſiue, vt ī.an per aliuꝫ cau.appe.
l.j.§.ſed ꝛ ſi ea.iuncta l.abſentem.§.aduerſus.ad ſi.j.de penis.ꝛ
l.meminiſſe in princip. de offi.procōſu. Idem, ſi ſit appoſita in
vltima voluntate.de lega.iij.l.patronus.§.Sēpronio.iūcta gl.
ibi in verb.vſque.niſi aliud appareat ex contractu nato ex vlti
ma voluntate.de lega.j.l.filiuſfamilias.§.ſi libertus.iūcta gl.in
verb.vſqꝫ. Idem ſi a contrahentibus ratione predicta: niſi aliud
appareret ex magnitudine pretij, vel rei, que venditur, vt j.de
lega.ij.l.qui ſoliduꝫ.§.j.ꝛ quod nota.ī.de ſuperficie.l.j.§.j.de iu.
dot.l.cum in fundo.§.vxor.vel alias in verbis in cōtractu.appo
ſitis, vt ſi promitto tibi deceꝫ qualibet die pro carnibus, vſqꝫ ad
diem veneris, apparet q illa dictio nō includit. Arg.ī.loca.l.ſi
vno anno.in prin. Alij dicūt ſic, dictio, vſqꝫ, aliquādo eſt deter-
minatiua temporis, ꝛ tunc ratione temporis includit. arg.j.
de condi.ꝛ demon.l.iiij.§.ſi. Aliquando eſt determinatiua rei,
vel loci: ꝛ tunc res vel locus, circa quem apponitur hec dictio,
vſque, erat ſub nominatione caſuum prius nominatorum, ꝛ tūc
includit. Aut nō erat ſub nominatione caſuum prius nomina-
torum, ꝛ tūc proprie excludit, vt ſi vendam fundum, vſqꝫ ad viā
publicam, vel ſi dicam vſque ad talem arborē. Quia ſi erat mea
arbor videtur includi: ſi aliena, tūc non.ī.de contrah.empt.l.lit
tora.ꝛ de lega.iij.l.patronus.§.Sempronio. But erat dubium,
an eſſet ſub ordinatione caſuum prius nominatorum.ꝛ tunc ſer
ua, q ſi ſit odium includere, excludat. Si ſit fauor includere, in
cludat tunc.arg.ī.an per alium cau. appel.l.j.§.j.ibi, vſqꝫ ad re-
legationem.ī.de lib.ꝛ poſt hu.l.cum quidam. In dubio autē di-
cerem arborem communem.arg.ſ.commu.diuid.l.arbor.ꝛ l.p
* regione.de acq.re.do.* ¶ Ad primū opponitur, iura realia ſo
lo conſenſu nō conſtituuntur ſine traditione.C.de pact.l.tra-
ditionibus.ſ.de vſufruct.l.iij.§.j.ꝛ l.ſi partem.in prin.quemad
mod.ſer.amit. Sol.ſpeciale eſt in pignore, vt hic, ꝛ l.ſi tibi.§.de
pignore.ꝛ ibi no.ſupra de pact.ratio quia modici preiudicij eſt.
* Similis ratio in l.ſina.C.quando res pig.oblig.poſ.* Contra
a hoc facit.[a] l.qui tem.§.primo.ī.de conſtitu. pecu. Solut.ibi
quis promiſit pignus ſe daturum, ꝛ non declarauit ſpeciem
b vnde non poteſt[b] intelligi pignus conſtitutum in genere, vt
videbitis nota.in hac lege in penult.gloſſ. Secus ſi certa ſpe-
cies fuiſſet expreſſa, quia tunc ſtatim fuiſſet conſtitutum pi-
c gnus, ſecundum Gul. ¶ Nunc intro glo.mag.[c] ꝛ oppon.de l.nō
eſt mirum.ī.eo.vbi requiritur traditio. Sol.ibi loquitur in pi
gnore pretorio, hic in pignore conuentionali. Et hinc ſumpta
occaſione, gloſſa hic ponit differentias, inter pignus pretoriū
4 ꝛ conuentionale, quam gloſſam vide, ꝛ ſigna. Tu † tamen dic
clarius,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

clarius,⁊ latius,quod pignus conuentionale a pretorio differt,
primo modo conſtituendi,nam conuentionale ſolo conſenſu cõ-
trahitur,pretorium vero traditione.d l.non eſt mirum. In ca-
ſu tamen non requiritur traditio.l.cum vnus.§ fi.cuȝ l.ſeq.ĩ.de
bo.auth.iud.poſſ. Item in bonis minoris vniformiter conſtitui
tur pretorium pignus ſicut in bonis maioris.l.apud Iulianũ.
§.j.quib.ex cau.in poſ.ea.⁊ l.ſi minor.de bo.aut.iud.poſ.quod ſe
cus eſt in conuentionali. Nam immobilia nõ poſſunt obligari ſi
ne decreto. Item differunt in effectu acquiſitionis reſpectu cre
ditoris. Nam in cõuentionali facta traditione tranſijt poſſeſſio,
vt l.ſerui nomine.ĩ.de vſuca.⁊ l.qui pignoris.ĩ.de acquir.poſſ.⁊
l.j.§.per ſeruum corporaliter pignori.eo.tit.⁊ no.in l.cum notiſ
ſimi.§.j.C.de preſcrip.xx.an. Secus eſt in pretorio pignore, vt
not.in l.iij.in fi.ĩ.de acqui.poſſ. Et ex hoc ſequitur alia differen-
tia,quod in conuentionali creditor habet vtile poſſeſſoriũ,ſec⁹
in ꝑtorio.l.ſi duo.§.creditores.ĩ.vti poſſ. Itẽ in conuentionali,
qui prior eſt tẽpore,potior eſt in iure,ſecus in ꝑtorio. Qđ dic
vt l.cũ vn⁹.de bo.auth.iud.poſ.⁊ l.ſi ⁊ iure.ĩ.qui po.in pig.hab.
Quilibet tamen creditor habet hypothecariam,⁊ in hoc conue
niunt.l.j.⁊ ij.C.de preto.pig. Item conuentionale non poteſt re
cuperari,niſi ſoluto debito.vt ſi rem.§.omnis.ĩ.eod.ſed preto-
rium ſtatim cum venit ad defendendum,vt in auth.ei qui iurat.
de bon.auth.iud.poſſ.quod dic vt l.ſi pecunie.in fi.vt in poſ.leg.
dixi in l.eum qui.ĩ.de pri.credi. Tetigi vobis in l.his conſequen
ter.§.ſi filius.ſ.famil.erciſc. Item differunt,quia in conuentio-
nali creditor habet pignoratitiam contrariaȝ,quod ſecus eſt in
pretorio,vt dicit glo.quod non puto veruȝ.vt ſtatim dicã. Ter
tio differunt in effectu reſpectu debitoris. Nam in conuentiona
li venit dolus,lata,⁊ leuis culpa.l.ſi vt certo.§.nunc videndum.
ſ.tit.j. In pretorio vero venit dolus,⁊ lata tantum.l.ꝑtor.§.eſt
5 preterea.ĩ.de bo.auth.iud.poſſ. An aũt † debitor habeat pigno
ratitiam actionem in pretorio debito ſublato,ſicut in conuẽtio-
nali,poteſt dubitari. Ueritas eſt,quod habeat vtilẽ.l.is,cui.§.
queri poterit.ĩ.vt in poſ.leg. Et eadem ratione puto quod com
d petat creditori pignoratitia[d] cõtraria per illam l. Ad quod fa-
cit quod no. Iac.de Are.in l.vtiq̃ȝ.de dam.infe.licet inter credi
torem,⁊ debitorẽ in pignore pretorio prodita, ſit actio in factũ
ex illo edicto pretoris poſito in l.pretor.de bo.autho. iud.poſſ.
e ❡ Uenio ad tertium dictum,⁊ opp.e quod † error in nomine vi
6 tiet contractum,vt ĩ.de contrah.emp.l.quid tamen.in fi. Solu.
aliud in pignore,aliud in emptione. Et aſſignat gl.duas bonas
rationes,dic vt in ea. Ex quibus cõcludit gl.quod hoc totũ ſtet
in voluntate decepti vtrum contractus valeat, vel non. Contra
hoc videtur de peric.⁊ cõmo.rei ven.l.ſi vina. Sol.ibi nulla fuit
deceptio,vnde nõ eſt equũ,quod illud,quod deuenit in contra-
ctum,dependeat ex voluntate vnius,ſed hic interuenit dolus,
vnde in fauorem decepti ⁊ decipientis odium confertur in dece
pti voluntatẽ. Simile dicimus in cõtractu,cui dolus dedit cau
ſam,vt ſ.de dolo.l.⁊ elegãter.in prin.⁊ quod ibi no.⁊ C.de trãſ.
l.trãſactiõe.⁊ l.ſi b pretextu.de ſer.pig.da.ma.l.ſi creditorib⁹.
f in fi.❡ Opp.⁊ videtur quod dictio,preter,[f] ponatur excluſiue
vt l.nam quod liquide.de pen.leg. Sol.quãdoq̃ȝ dictio,preter,
apponitur parti cõtentorum ſub premiſſis,⁊ ponitur excluſiue
7 vt l.cõtraria. Quandoq̃ȝ † apponitur ei,qđ ſub premiſſis nõ cõ
tinetur,⁊ ponit̃ĩcluſiue,vt hic,⁊ l. Seio.§.vxori.de ann.lega.⁊
* per Cy.C.de tranſact.l.actione.vbi gloſſ.tangit. Tu dic clari⁹
de dictione,preter,⁊ fac talem theoricam,an ponatur excluſiue,
vel incluſiue,⁊ dic, Aut illud,quod ponitur poſt dictionem,pre
ter,cõtinetur ſub regula precedẽti,⁊ tunc ponitur excluſiue,vt
do tibi corpus iuris,preter Digeſtũ nouum,do tibi omnes fun
dos,preter talem,certe tunc nõ intelligo datum Digeſtum no-
uum,vt ĩ.de penu leg.l.nam quod liquide.§.fin. Aut illud,quod
ponitur poſt dictionem,preter,non ponitur ſub regula precedẽ
ti,⁊ tunc ſumitur incluſiue,vt do tibi omnes vineas meas ꝑter
pratum,vt ĩ.de annuis lega.l.Seio.§.vxori.ꝑter id ⁊ hic. Et eſt
ratio differentie. Nam quãdo nõ continetur ſub precedenti,re-
gula non habet quid excludat,cum priuatio preſupponat habi
tum.vt l.nam ⁊ ſi.§.ſi.ſ.de iniu.rup.⁊ irri.fac.teſt.⁊ l.decẽ ſtipu
latus.de verb.obl. Sed quãdo continetur ſub regula preceden
* ti,habet quid excludat,⁊ tunc priuatio habet ſuum habitum.*

ADDITIONES.

* CLAV.❡ Oblig.poſſe. Poteſt tamen pignus per conſtitutum
contrahi,tex.cum glo.in l.ſolutam.infra de ſolut.quam pro fin.
allegat ad hoc Bald.in l.legitima.⁊ l.ſi tibi.§.de pignore.ſupra
de pact.
a ALEX.❡ Contra hoc facit. Uide hic omnino Pau.de Caſt.
b POMA.❡ Non poteſt. Uide aliquid per Fel.in c.literas.de ꝑ-
ſumptio.
c ALEX.❡ Intro gl.magnã. Que ſit differẽtia inter pignus pre
toriũ ⁊ conuentionale,adde aliam,que not,in l.ſi finita.§.ſi quis
damni.de damno infec. Adde aliam differentiam,quam nemo
ponit,quia in pignore pretorio creditor accipiẽdo pignus etiã
non idoneum,in totum liberat debitorem,vt eſt tex.no.in l.a di
uo Pio.§.ſi pignora.ĩ.de re iudi.ſecus in pignore conuẽtiona
li,vt l.creditor qui non idoneum.ſ.ſi certũ peta.⁊ l.ſi pro mu-
tua.C.eod.adde aliam,nam li. et in pignore, hypothecaria con
uentionali requiritur excuſſio quando agitur conta tertios
poſſeſſ.in authẽ.hic ſi debitor.C.de pig.ſecus in pignore cõuen
tionali ⁊ hypothecaria. Et adde not.in l.ſi finita.§.ſi quis dã
ni.de damno infec.⁊ vide no.in auth.hoc ſi debitor.C.de pigno.
Adde quomodo poſſit cõcurrere pignus pretoriũ,⁊ conuen-
tionale. Bal.conſi.cccxvj.lib.iiij.
d ALEX.❡ Pignoratitia. Et creditor etiã habet hypothecariaȝ
in pignore pretorio.l.ij.C.de pretor.pigno.
e ALEX.❡ Et oppo. Adde Imo.in l.ſi id qđ aurũ.in prin.de ꝟb.
oblig.⁊ vide quod ibi ſcripſi poſt Bar.
f ALEX.❡ Dictio,preter. Uide Bar.in l.ſi euȝ.§.qui iniuriarũ.
ſi quis cau.⁊ tex.in l.qui bona.§.ſi quis quia.⁊ Iac.de Aret.⁊
Imo.de damno infec.⁊ Bal.⁊ doc.in l.actione.de trãſact.⁊ tex.
in authent.hoc amplius,⁊ ibi ponderat Bal.C.de fideicõ.⁊ ple-
ne in dictionario in ver.preter,⁊ habes in dicta l.actiõe.vbi di
xi plene. Et de dictione,niſi,adde Barto.in d.l.pretor.⁊ in l.ſi
tutor.§.ſi.de tute.⁊ ratio.di.per gl.⁊ Bal.in l.ſed ⁊ he.ſ.de pro
cur. Quid in dictione vltra,vide Angelum in conſil.ccviij.de
qua etiam per Baldum in d.§.qui iniuriarum.⁊ Bart.in l.qui
ita.ff.de dot.preleg.⁊ ibi de alijs. Adde pleniſſime Oldr.de di-
ctione,preter,⁊ multis alijs conſi.xlix.⁊ inquantum Alexan.al
leg.Ang.cõſi.ccviij.ego habeo ccxciij.⁊ de dictione preter,vide
etiam Rom.conſi.cccxxviij.

LEX II.

1 Aliena res non poteſt obligari.

Si debitor. Secundus creditor ex conuen
tione debitoris non põt in ius
1 prioris creditoris ſuccedere poſt pignus venditum.
a h.d. ❡ Not. † quod dixi in ſummario,[a] quod res alie-
na non poteſt obligari. Oppo.C.de his qui in pri.cred.loc.ſuc
ce.l.j.⁊ ĩ.q̃ res pig.oblig.poſſ.l.Ariſto. Sol.hic erat pignus
venditum,⁊ iam bona debitoris exiuerat,ibi adhuc erat in bo-
nis debitoris,⁊c.

ADDITIO.

a ALEX.❡ In ſummario. Limita vt nota.per Baldum in l.ma-
ter.in j.col.C.de rei vẽd.⁊ vide no.in l.cum res.C.ſi res ali.pig.
da.ſit.⁊ quare non poſſit res.aliena hypothecari,ſed vendi ſic,
vide per Bal.in l.ſi fine.C.ad Uelleia.⁊ ibi ſing.qđ ſi res aliena
eſt mihi hypothecata,non preſcribo hypothecam ſpatio long.
tem.ſequitur etiam Bal.in l.ſi.C.de preſcriptio.lon.tem. Adde
tu qđ res aliena poſſeſſa bona fide,⁊ titu,poteſt obligari.d.l.ſi
ab eo.ĩ.de pig. Item poteſt pignorari domino ratificante.l.reȝ
alienam.ĩ.eod.

LEX III.

1 ☞ Solui qui putat ſtatim ſibi,non videtur habere fidem de
pretio.

a Si quaſi. Non videtur[a] habere fidem de pre-
tio,quod ſtatim quis receptur ũ ſe
1 putat.h.d. ❡ † No.iſtam legem ad materiam quãdo
b dicatur emptor habere fidem de pretio.[b] Non enim
videtur habere,ſi putat ſtatim ſibi ſolui. De quo Inſtit.de re.
* di.§.vẽdite.⁊ ĩ.de trib.l.procuratoris.in fi.* Ex lege.iſta dice-
bat Andr.de Piſis dum eum audiebam,quod ſi aliquis cõtra
hat quaſi recepturus pecuniam illico non alias,quod nõ ſit ali-
qua dilatio danda ab homine. Nec etiam datur a lege. Ad qđ
ſ.ſi cer.pet.l.ſi quis nec cauſam.⁊ ĩ.de peric.⁊ commo.rei vẽdi.
l.j.§.ſi.cũ l.ſeq.iunctis not.per glo.⁊ doct.in l.cum te.C.de pac,
* inter emp.⁊ vendito.*

ADDITIONES.

a POMA.❡ Si quaſi. Uide Alex.in l.j.ff.ſi cer.pet.
b ALEX.❡ Fidem de pretio. Uide Baldum ⁊ Angelum in l.ſi
cum dotem.§.finali.ſoluto matrimonio.⁊ ibi dixi poſt Bart.⁊
que not.Bart.late.l.a diuo.Pio.§.ſed ſi emptor.de re iudica
ta.⁊ Bal.in l.ciuile.de rei vẽdi.l.ſi nõ donationis.C.de cõtrah.
empt.

LEX IIII.

1 ☞ Pignus vbi eſt conuentum quod non vendatur,poteſt ta-
men vendi,trina denuntiatione premiſſa.
2 Renuntiari non poteſt diſpoſitioni huius legis.
3 Denuntiationes tres quando requiruntur, non ſufficit quod
fiant vno momento,ſed requiritur ad minus,quod vna dies ſit
inter vnam denuntiationem,⁊ aliam.
4 Biennium expectatur poſt iſtas denuntiationes antequam pi
gnus vendatur.

a S I conuenerit. ᵃPignus poteſt vẽdi, ſi eſt actuꝫ, vel nihil eſt
dictũ. Sed ſi agitur quod non vendatur, trina denũ
* tiatione premiſſa vendi poteſt, alias ſecus. h. d.* In
tex. ibi, fuerit denuntiatuꝫ, ⁊c. Intellige cum comminatione, vt
dicat, ſolue, aut vendã pignus, arg. C. de diſtrac. pig. l. creditor.
ꝓ hoc in vſib. feu. de mili. vaſal. qui cõtu. eſt. §. fina. Et omiſſio
iſtius denuntiationis impediret tranſlationẽ dominij, ſi vẽde-
* retur pignus, vt not. p Cy. C. de diſtrac. pig. l. iiij.* ¶ No. iſtum
b caſumᵇ quia eſt ſingularis, †quod vbi couẽtũ eſt de nõ vẽden-
1 do pignore, põt vẽdi trina denũtiatione premiſſa. ¶ Op. quod
nullo caſu liceat vẽdere, niſi denũtiatione premiſſa. l. fi. §. j. C. de
iu. do. imp. Sol. olim poterat vẽdi ſine denuntiatione, hodie ſe
cus per illã l. tamen nõ requiritur niſi vna denuntiatio, quãdo
c nihil eſt actũ de vendendo. ¶ Ad tertiũ dictũ oppo.ᶜ qđ liceat
vnicuiq; renũtiare iuri ſuo, vt l. ſi quis cõſcribendo. C. de pac.
ergo creditor nõ poteſt vẽdere poſt pactũ de nõ vẽdendo. Bl.
reſpõ. quod hoc eſt ꝓpter publicã vtilitatẽ, alias nõ reperiret
2 qui mutuaret pecuniã, ſi pignus vẽdi nõ poſſet, ſecũdum† hoc
etiã beneficio huius legis nõ poſſet renuntiari, ſi de eo etiã fie-
d ret mẽtio ſpecialis. ¶ Queroᵈ vtrũ poſſint fieri iſte tres† de-
3 nũtiatiões vna vice, ſcilicet ſolue, ſolue, ⁊ iterũ ſolue. Bl. dicit,
ꝙ nõ, ⁊ bene dicit: qꝛ tunc non videt ſepius denũtiare, ſed ſepiꝰ
e loqui.ᵉ arg. j. de leg. ij. l. Meuius. §. ei qui.* Quidã dicunt, qđ
* arbitrio iudicis fiat iſta denũtiatio, arg. j. de iure delib. l. j. in fi.
Contra tamen gl. facit. l. ter enixa. j. de verb. ſignific. Sed ibi in
actu fauorabili, hic in odioſo arg. j. de lib. ⁊ poſth. l. cum quidã.
Itẽ cõtra, C. de pac. l. quãuis. in prin. vbi ſufficit vno contextu
petere apoſtolos. Dic, qđ ibi eſt ratio, ne appellans perderet
cauſam pretextu talis ſubtilitatis, ⁊ neceſſitatis. Et quia inui-
tus litigauit in prima cauſa, hic autẽ nõ propter hoc creditor
perdet ius ſuum. Et quia volũtarie cõtraxit, arg. ſ. qui ſatiſd.
* cog. l. ſi fideiuſſor. §. ſi neceſſario. ⁊ de Carbo. edic. l. ſꝫ ⁊ ſi quis.*
¶ Sed quero quot dies debẽt eſſe inter vnam denuntiationem
f ⁊ aliam? gl. in verbo, niſi ei. dicit quod ad minus vna dies,ᶠ ⁊ ſic
in tribus diebus poterit fieri. l. inter accuſatorẽ. j. de pu. iu. qđ
ſatis placet. Et hoc tene mẽti, quia alias regulariter vna denũ
4 tiatio ſufficit. l. Titia. §. vſuras. de leg. ij. ¶ Quero, vtrũ† poſt
has denuntiatiões debeat currere bienniũ? De quo in l. vlt. C.
de iur. do. imp. Bl. dicit quod ſic, ⁊ bene, licet in quibuſdaꝫ par
tibus de cõſuetudine tãtũ annus expectetur. ¶ Quero a quo
* tempore currit bienniũ? dic vt in glo.* Ut comprehendas ma-
teriã huius legis, cũ queritur, quo tempore poſſit diſtrahi pi
gnus, ſic diſtingue. Aut eſt pignus cõuentionale, aut iudiciale
aut pretorium. Si eſt cõuẽtionale, tunc aut eſt actum inter par-
tes de pignore vendendo, aut non. Primo caſu poteſt vendere
iuxta pactum. C. de iure do. impe. l. fin. §. j. ⁊ hic. Si autẽ ſit actũ
ne diſtrahatur, tunc premiſſa trina denuntiatione, facta diuer-
ſis temporibus iuxta nota. hic poteſt creditor pignus vendere
non incontinenti, ſed tranſacto biennio a tempore denuntiatio-
nis currente, vt hic, ⁊ C. de iure domi. impe. l. fin. ſ. alleg. Sꝫ an
valeat pactum, quod creditor poſſit vendere pignus ſine vlla
denuntiatiõe precedente? dic quod ſic, vt eſt caſus in l. Titio. §.
Titius. j. ad munic. Si vero nihil fuit actum de vendendo, ſed
ſimpliciter pignus fuit acceptum, non adiecto liceat vendere,
vel non, tunc creditor debet denũtiare ſemel, ⁊, biennio elapſo, a
tempore denuntiationis numerando, creditor poteſt pignus
vendere: vt dicta l. finali. §. ſin autem nulla. ¶ Si autem ſit pi-
gnus iudiciale, tunc poteſt diſtrahi poſt duos menſes, infra de
re iudicata. l. debitoribus. a tempore captionis pignoris nume
randos. Doctores tamen dicunt legem illam eſſe correctam, ꝑ
legem ij. ⁊ iij. C. de vſur. rei iudica. vt expreſſe not. glo. in dicta l.
ij. ⁊ Dynus in dicta l. debitoribus. ſupra allega. ¶ Si, autẽ ſit
pignus pretorium, tunc non poteſt vendi ante ſecundum decre
tum, cum ante miſſus non ſit dominus. Sed per ſecundi decreti
interpoſitionem queritur dominium: de quo vide C. de bon. au
thorit. iudic. poſſ. l. cum proponas. ⁊ authen. ⁊ qui iurat. ⁊ in l. ſi
* finita. §. inquilinus. infra, de damno infecto.]

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si conuenerit. Utrum valeat pactum de vẽdẽdo pi-
gnore nulla monitione precedẽte: tex. eſt no. ſecundũ vnam lec.
qđ ſic, ⁊ ibi Bar. l. Titio. §. Titius. ad mu. ꝑ Bal. in l. creditor.
C. de diſt. pig. ⁊ in gl. ibi, ⁊ hic, Bal. in l. fi. ꝑ illũ tex. de iu. do. imp.
Et quãdo requiratur denũtiatio, vide in l. debitores. ⁊ qđ ibi
no. C. de pig. latiꝰ in l. creditor. ⁊ ibi Bal. C. de diſt. pi. ⁊ in l. fi. C.
de iu. do. imp. vbi dicit Bal. qđ valet pactũ, qđ pignus vẽdat ſi
ne ſubhaſtatione, ⁊ etiam intra vnã hebdomadã, ⁊ ſine certiora
tione debitoris. ⁊ vide omnino An. ⁊ Im. in l. debitoribus. ff. de
re iud. Et an, ⁊ quando vna interpellatio ſufficiat, vide Bart. ⁊
que ibi dixi in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pretori. de ope. no. nun
⁊ in hac lege. Uide omnino Pau. de Ca. quia bene declarat hãc
legem, adde an valeat pactum ꝙ poſſit ſemper redimere reꝫ ven
ditã. Bal. ꝙ non: conſi. ccliiij. iij. lib.
b POMA. ¶ No. iſtum caſum. Uide Feli. in c. ex literis. ver. vj. fal
lit. de cõſtit. ⁊ poſt iſtas tres denũtiationes, debet expectari ꝑ
triennium. l. fi. C. de iu. do. imp. vide Cep. in caute. c. Itẽ valet pa
ctum de vendendo pignore ſine vlla notificatione, Bar. in l. Ti-
tio. §. Titius. ff. ad municip.
c ALE. ¶ Op. Uide oĩno Ang. ⁊ Imo. i l. debitoribꝰ. ff. de re iud.
d POMA. ¶ Quero. Uide Fely. in c. ex literis. vel fallit nono. de
conſti. Barb. conſi. j. vol. j. Uide Ro. ſing. cccxxvij.
e ALE. ¶ Sepiꝰ loq. Et ſequit Ro. in l. de pupillo. §. ſi qs ipſi pto
ri. de ope. no. nũ. alle. gl. fi. in c. ab eo. in vſ. inſtanter. de app. in vj.
f ALEX. ¶ Una dies. Hic per Pau. de ca. ⁊ iſtã tene mẽti ad cle.
quãuis. de ap. ⁊ ibi no. ⁊ in c. bone. de ap. ⁊ in c. Lotharius. xxxj.
q. ij. ⁊ Cy. no. ⁊ Io. de Imo. in l. cum procurator. §. ſi dominꝰ. de
ope. nou. nun. ⁊ glo. in c. ab eo. in ver. inſtanter. de appel. in vj.

LEX V.

a I Demque. ᵃOppon. ⁊ vr ꝙ talia pacta ſunt
ſeruãda. l. fi. §. j. C. de iu. do. imp.
Huius timore dicunt quidã, ꝙ hic dicitur, Idẽq; iu
ris, ⁊c. ſ. vt teneatur furti, ſi non denũtiauerit ⁊ nõ ſer
uauerit pacta, ⁊ ſic cõcordat cũ lege cõtraria. Alij dicunt, Idem
que iuris, ⁊c. vt poſſit fieri vẽditio nõ ſeruatis pactis, ſi tñ ter
denũtiatur. Ad contrariũ reſpondent ꝙ ibi pacta fuerunt ap-
poſita de vẽdendo certo modo hic de nõ vendendo. Hoc nõ pla
cet, quia pactum de vendendo certo modo, includit pactũ de non
vẽdẽdo alio modo, ſi ergo iſtud incluſum tacite nõ valeret, poſ-
ſet vendere quolibet modo, qđ eſt contra illã legẽ. Unde, alij di
cunt, quod illud pactum eſt ſeruandum, niſi ter denuntietur, vt
hic, ꝙ placet cum hac ratione, quia beneficiũ huius legis eſt in-
troductũ ob publicam vtilitatem, vt creditores poſſint vẽdere
pignus. Si igitur obſeruãdo pactum conuentũ pignus poſſet
vendi, tunc poteſt perueniri ad venditionem alio modo, vt hic.
b Sed ſiᵇ poteſt eſſe creditori conſultum conſeruãdo pactum, de
bet illud ſeruare. l. contraria.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Idemque. In hac l. ⁊ in materia d. l. fi. §. j. vide Paul.
de Caſtr.
b POMA. ¶ Sed ſi. Uide Ro. conſi. xliiij. ad fi.

LEX VI.

1 ☞ Pactum appoſitum fauore vnius, non debet in eius leſioneꝫ
redundare.
2 Promiſiſti ſi ſoluere centum in paſchate, vel dare obſides, poſ-
ſum cogere te preciſe ad ſoluendum.
3 Alternatiuorum electio non eſt debentis, quando vnum eſt in
obligatione, ⁊ aliud appoſitum ad cautelam creditoris.
4 Creditor cogitur oſtendere debitori volenti vendere rem mobi
lem penes eum pignoratam, preſtita prius per debitorem cau-
tione, ⁊ quid in immobili.
5 Debitor in domo pignorata poteſt inuito creditore emptorem
domus ducere per cameras.

a Q Uamuis. ᵃCreditor non poteſt vendere pi
gnus, ſed cogitur vẽditori oſten
dere vel debitori vt vẽdatur, ſi ſibi idonee caueatur.
* h. dicit.* Uide tex. ibi, oſtendere rem, ⁊c. ſcilicet ⁊ tra
dere: alias fruſtra daretur cautio, imo teneatur ex ſola oſten-
ſione, cum caueat ab eo ementi per aliquem creditorẽ, qui igno
* rabat iſtud pignus. ſ. eo l. ij.* ¶ Not. ꝙ pactum† appoſitum in
1 fauorem vnius non debet redundare in eius leſionem, de quo in
2 l. qđ fauore. C. de legib. ⁊ in l. nulla iuris. de legib. ſ. Et hoc† in
b ducit Bu. ad q.ᵇ promiſiſti mihi ſoluere cẽtum in paſchate, vel
dare obſides, ſeu ſufficiẽs pignus, ego volo te cogere ad ſoluẽ-
dum preciſe, queritur an poſſim? Iſte tex. facit ꝙ ſic, quia hoc
qđ dicitur de dandis obſidibus, vel pignoribus, eſt in eius fa-
uorẽ, ergo non debet redundare in eius leſionẽ. Nec ob. ſi dicat
c in alternatiuisᶜ electio eſt debentis, quia hoc verũ, quãdo alter
natiua cadit inter duo, quorũ vtrũq; eſt in obligatione, ⁊ ſolu-
3 tione: hic vero† vnuꝫ eſt in obligatione, aliud opponitur ad cau
telam creditoris. Preterea, ſi non poſſet cogi preciſe ad ſoluẽ
dum, eſſet in electione debitoris an deberet. Ideo iſta alterna-
tiua ſic intelligi non debebit. l. iij. in principio. ſupra de eo quod
certo

4 certo loco. ¶ Secundo no. † ꝙ creditor cogitur oſtēdere rē mo
bilem debitori volēti cedere, preſtita tamē prius idonea cautio
ne. Pro hoc C. de pig. auth. hoc ita. ⁊ in corpore vnde ſumitur.
ꝛ. ſ. de re iud. l. a diuo Pio. §. quod ſi res. ¶ Quero qd de re im
mobili. Dicit gl. in verb. ſi immobilis. certe illa ſeipſam exhibet,
l. ij. C. quādo, ⁊ qui. quarta pars debe. ⁊ C. de do ante nup. auth.
dos data. qd poteſt eſſe verum in predio ruſtico, ſed in predio
vrbano * poterit ne dominus, qui vult vēdere domū, ducere em
5 ptorez per cameras inuito creditore, vel conductore, vel ſimili?
Bul. dicit quod ſic, arg. l. ſi ita. §. dominus. de vſu ⁊ habi. ⁊ l. j. §.
* qd ait. ſ. de cloac. * Ad hoc facit optime iſte tex. ibi, neceſſitatē
habeat oſtēdere, ⁊c. Ex quo tex. no. quod cōductor domus tenet
pati, quod dominus oſtendat domum ⁊ cameras conducere vo
* lenti pro futuro tempore.

ADDITIONES.

ALEX. ¶ Quāuis. de iſto tex. vide no. Bar. in l. a diuo. §. ſed ⁊
illud. de re iud. ⁊ bene facit l. j. §. ſi tabule. ⁊ quod no. Bar. de ſe-
queſtro. ff. de tab. exhi. ⁊ de ratione, de qua hic, ad declarationē,
vide Bart. in l. ſicut. §. illud in fi. ſ. quib. mo. pig. vel hypot. ſol.
⁊ hic Pau. de Ca. ⁊ vide quod dicit Bar. in l. ſi. in prin. ſ. eod. ti.
ALE. ¶ Adq. No. limitationē qd in alternatiuis, nō eſt electio
debitoris, bene facit quod no. Bal. in l. ſi. C. de pe. he. Et cum iſta
deciſione tranſit Pau. de Ca. in l. iiij. §. ſi ex cōuentiōe. de re iud.
per illū tex. Pau. de Ca. in l. cū proponas. C. de tranſa. ⁊ ad hoc
facit tex. in l. cauſam. §. puellā. ſ. de manu. ibi, quādo manꝰ inie-
ctio, ⁊ facit etiā l. qui legati. C. vt in poſſ. leg. ⁊ hic adde q̄ habes
per Mod. in d. l. ſi ex conuentione. per Pau. de Caſt. in l. ſi Sti
chum. §. idem Celſus. ſ. de nouat. vbi etiam inducit text. vt ibi p
eum. Adde Fel. plene in c. inter ceteras. extra de reſcri.
POMA. ¶ Vide Rom. conſi. cxxxix. de materia alternatiue, vi
de Bar. conſi. xv. vol. ij. alias conſi. xxv. Jaſ. l. j. §. qui ſatiſd. cog.
⁊ Jaſ. in §. huic autem. Inſt. de act. Fel. in c. inter ceteras. de re-
ſcrip. Alex. in l. ſi ſe non obtulit. §. ſi ex conuentione. col. j. ſ. de re
iudic. ⁊ in d. l. j. §. qui ſatiſ. cog.
ALEX. ¶ In alternatiuis. Vide p Mod. in l. j. §. qui ſatiſ. cogā.
vbi voluit Rom. contrarium. Iſtud dictū Bar. ſequit Pau. in
l. iiij. §. ſi ex conuentione. per illū tex. de re iudi. ⁊ in l. cum propo
nas. de tranſac. ⁊ facit quod no. Bal. in l. ſi. C. de pe. here. Et cū
illa doctrina tranſit Paul. de Caſt. in d. §. ſi ex conuentione. per
illum tex. in verſi. quippe. ⁊ arg. d. §. puellam. ⁊ in d. l. cū propo
nas. ¶ Adde quando in alternatiuis electio ſit debentis, pul-
chre Bal. conſi. xliij. lib. j. ⁊ in alternatiuis in ceſſione bonorū, cu
ius ſit electio, vide Rom. conſi. ccccxxix.
* CLAV. ¶ Cloac. Vide ad hanc legem Alex. ⁊ Jaſ. in l. j. §. qui, ſa
tiſd. cog.

§. **Si creditor.** In actione pignoratitia poſt mo
ram veniunt vſure, quia eſt bone fi
dei. hoc dicit.

LEX VIII.

Si neceſſarias. Expenſe facte in re pi-
gnorata, cōtraria pigno
* ratitia repetuntur. h. d. * Dicit gl. ꝙ etiam modicam
impenſam repetit, ſecus eſt in cōmodatario. Vide gl.
ratio horū eſt: quia cōmodatarius vtitur re cōmodata ad ſuam
vtilitatē. Creditor autē quicquid ſibi ratione pignoris accedit,
computat ſibi in ſortem, vt C. e. l. ij. ⁊ ideo ipſe repetit etiā modi
* cam impenſam non autem commodatarius ſecundum Jacob. *
Bl. querit quid in cibarijs? Reſpon. idem, nam cū creditor nō
habeat vſum pignoris, ceſſat ratio, que eſt in l. pignori §. ſi. ſ. e.

§. **Si pignori.** Si creditor vēdit, ⁊ de euictiōe ꝓ-
miſit, ei debet a debitore de indēni-
tate caueri. h. d. gl. ¶ Op. quod creditor non deberet cauere. C.
cre. euic. pig. non debere. l. j. Sol. vt in glo.

1 ☞ Res tota venditur ratione partis.

§. **Si vnus.** Si ceſſat in ſolutione partis, poteſt ven
1 di totum. h. d. † Not. quod ratiōe partis
2 venditur totum, ⁊ ſic facit ad q. † quod ſi ex pluribus heredibus
emphyteute vnus non ſoluit penſionem, ⁊ ceteri ſoluerūt, quod
tota res incidit in commiſſum. Hoc tangit glo. in l. communi di
uidūdo. in prin. ff. commu. diuid. Ego plene in l. fraudati. de pu-
blicanis. ⁊ Bul. de Cug. tangit hic.

1 ☞ Dictio quaqꝫ, importat idem quod dictio omnis.
2 Dictio quiſquis, eſt diſtributiua.
3 Negatiua prepoſita ſigno vniuerſali facit equipollere ſuo con
tradictorio.
4 Contractus celebrati inter rurales verba intelliguntur natu-
raliter, groſſo modo, ⁊ improprie.
5 Oratio indefinita quando equipolleat vniuerſali.

§. **Si annua.** Vniuerſalis negatiua nō poteſt dici
falſa anteꝗ̄uam in quolibet particula
ri ſit poſſibile. Itē oratio vniuerſalis, ſi in vno eſt falſa in toto
dicit falſa. ¶ Itez oratio diſtributiua verificatur in quolibet
particulari diſtributorū. Item indefinita equipollet vniuer-
a ſali. hoc dicit ſecundum glo. ¶ Oppo. de princ. ad fi. ᵃ Sol. in
1 principio, † eſt dictio quaque, que importat idem qd omnis, vt
b hic, ibi quia eis verbis omnes penſiones, ᵇ ⁊c. ⁊ l. hoc articulo.
in fi. de hered. inſtituen. vbi eſt dictio, quiſque, que eſt diſtributi
ua. l. qui filiabus. §. j. infra de legat. j. ¶ Sed cōtra hoc opp. qd
2 † dictio, quiſquis, ſit diſtributiua. l. qui liberis. § hec verba. de
vulg. ⁊ pup. l. Solu. ibi loquitur in dictione, quiſquis, hic in di
ctione quiſque, ideo gl. hic in ver. his verbis. que inci [illegible] id eſt,
ver. pecunie. dicit quod dictio, quiſquis, eſt ſignum vniuerſale,
aut male loquitur, aut corrupte eſt ſcripta. ¶ Opp. quod hic,
c in prin. nō ſit oratio vniuerſalis, ⁊ collectiua, ᶜ imo particula
3 ris, ſiue diſtributiua, nam negatiua † prepoſita ſigno vniuerſali
facit equipollere ſuo contradictorio. l. legitimos. §. an ergo de
legi. tu. ⁊ l. in bello. § j. infra de cap. in gloſſa in verbo, nunquaꝫ.
ſed hic eſt huiuſmodi, dicit enim, Nec verum eſt, ſua quaqꝫ die,
⁊c. quaſi dicat. ſi non omnibus diebus, ⁊c. vt glo. dicit. Sed iſta
oratio, Si nō omnibus, equipollet, ſi aliquibus, nō que eſt eius
contradictoria, ergo apparet quod eſt oratio particularis, ſeu
diſtributiua, Reſpondeo, licet ſecundum propriam ſignificatio
4 nem hoc ſit tamē † quādo iſta verba proferuntur a contrahen-
tibus, qui iſtas equipollentias ignorant, ſecundū iſtū modum
non intelligimus, ſed ſtamus rudi, ⁊ groſſo verborum ſignifica-
tui, ita loquitur hic. Nam quandoqꝫ Juriſconſultus, eſt impro
prie loquutꝰ circa iſtas orationes, vt l. ſi ſeruus. §. ſi plurīū. ff. ſi
quis cau. ¶ Item opponit, ratio vniuerſalis ſi in vno eſt falſa,
in totū eſt falſa. l. ſi is qui ducenta. § vtrū. de reb. dub. Ergo ſi
in primo termino nō ſoluit, verum eſt dicere qd falſa eſt hec pro
poſitio, omnibus terminis poſſe ſolui, licet adhuc omnes termi
ni non venerint, argumēto de verb. oblig. l. in illa ſtipulatiōe,
ſi calendis. Sol. voluit dicere gl. hic, verbum, pecunia, ponitur
5 indefinite, que † equipollet vniuerſali. l. ſi pluribus. de lega. ij. p
inde eſt ergo, ac ſi diceret, ſi omnis pecunia ſoluta nō erit, ergo
ſi eſt ceſſatum in primo termino, non eſt veruꝫ, omnem pecuniā
ſolutam non eſſe, licet hoc poſſet eſſe verum, in ſe, tamen Juriſ
conſultus non eſt motus propter hoc, ſed ideo quia illa dictio
quaque, omnes dies ſignificat, vt dicit hic tex. Et ideo reſpon-
deo ad contrariū, quod licet in precedenti ſtipulatione termini
ſolutionis eſſent diſtributi, ⁊ ſeparati, tū in hoc ſecundo pacto
de vendendo fuerunt in vnum collecti per hanc dictionem, qua
que, quaſi dicat, niſi omnibus terminis ſoluta fuerit, hoc eſt, qd
quelibet dictarum preſtat omnium poſſet fieri in omnibus dictis
terminis, ⁊ ſic i vltimo termino poterit ſoluere omnes illas ꝓ-
ſtationes. ¶ Venio ad verſi. ſed omnibus. hic dicitur quod o-
mnibꝰ penſionibus preteritis ſi in vna eſt ceſſatum, poterit vē-
di pignus. Cōtra iſta oratio fuit vniuerſalis negatiua, ſcilicet,
ſi non omnibus terminis fuerit ſolutū, ergo ſi in aliqua pte eſt
ſolutum, deficiet iſta conditio, quia ſicut iſta oratio non eſt vera
omnibus terminis eſſe ſolutū, quando eſt in aliquo ceſſatum, ita
non eſt vera iſta, omnibus terminis nō eſſe ſolutum, ſi in aliquo
eſt ſatiſfactum. d. §. vtrum. ergo conditio conuentionis non eſt
adimpleta, merito pignus vendi non poterit. Sol. ſecundum ſi
gnificationem verborum argumentuꝫ procederet, ſed quia ſi ꝓ-
ceſſit ſtipulatio, qua cautum eſt, quod ſoluatur omnibus termi
nis, ⁊ appareat quod ſi in aliquo ceſſatū eſt, de mente contrahen
tiū eſt, quod pignus poſſit vendi, ideo ſic intelligitur. Iſte eniꝫ
conditiones, que in penalibus ſtipulationibus apponuntur, iu
dicantur ſecundum quod de mente contrahentium poteſt appa
rere, etiam contra ſignificationem verborum, vt l. ſi is q ducen-
ta. §. cum ita. de rebus dubijs, ⁊ ibi dixi. ¶ Iterū op. ſi ergo cō
mittitur ſtipulatio, ſi in aliquo eſt ceſſatū, ergo ꝓcedens oratio
nō accipitur vniuerſaliter, ⁊ collectiue. cuius contrariū dictum
eſt ſ. Reſpon. duo verba ſunt in dicta oratione. ¶ Primo ver-
bum pecunie, in quo licet oratio ſit indefinita, intelligitur vni-
uerſaliter, tamen iſta vniuerſalis intelligitur vniuerſaliter, ⁊ di
ſtributiue. q. d. ſi q̄libet pars dicte pecunie ſoluta nō fuerit, ⁊c.
⁊ hoc ex mente cōtrahentiū, vt ſ. dixi. ¶ Item in directa oratio
ne eſt dies, dicit enim, ſua quaque die, ⁊ iſta eſt vniuerſalis colle
ctiua. q. d. omnibus diebus elapſis, merito anteꝗ̄ omnes dies
ſint elapſi, non poteſt dici commiſſa conuentio de vendendo, ſed
poſtquā ſunt elapſi, cōmittit in qualibet parte, pro qua ceſſatū
eſt. ¶ Venio ad verſi. ſed ſi ita ſcriptū. ⁊ opp. hic dicitur, ſi qua
pecunia. ⁊ ſ. dicitur, ſi qualibet pecunia, ſecundum quod modo
intellexit, ergo idem importat, quod dictum eſt ſ. Ite hic ſub-
dit ſua die. ⁊ ſic indefinite loquitur de die, ergo equipollet vni-
uerſali. ⁊ ſic concludatur quod idem debeat eſſe in hac conce-

ptione, quod in prima. Rñd. tu dicis qd hec oratio, ſua die, eſt
indefinita: falſum eſt, imo eſt particularis, qꝛ ei apponit ſignũ
particulare, ſua. Eſt ergo ſenſus, ſi qua pecunia ſuo approꝑia
to termino ſoluta non erit, ⁊c. merito ergo cum in aliquo ceſ-
* ſatũ eſt pōt vēdi. Et hoc ſentit gl. hic poſita, *i ver. his ꝟbis. q̄
incipit, id eſt ꝟbo pecunie, ⁊c. in fi. dicit em̄, qd indefinita equi-
pollet vniuerſali, hoc tamen intellige verũ, ſi ſit eadē ratio om-
nium particularium ſub ſe comprehenſorũ: de quo dic, vt no.
* per Dy. extra de regu. iur. in rub.*

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Ad fi. De dictione, quaqꝫ, quiſqꝫ, quiſquis, ⁊c. facit
qd no. Bar. in l. creditori. C. de pac. ꝑ Bar. late in hoc articulo.
ĩ. de hered. inſtit. Ang. no. in l. ſi Stichum. §. ſtipulatio. de ver.
obli. dicebat qd dictio, quaqꝫ, erat diſtributiua, ⁊ male, ⁊ ibi per
Imo. ⁊ adde l. pluribus. §. j. ⁊ ibi per Ang. ⁊ Imo. de verb. ob.
b ALEX. ¶ Penſiones. Vide ad iſtum §. que habentur poſt gl. ⁊
Bar. in l. ſi ſeruus. §. ſi plurĩ. ſ. ſi quis cau. Bar. in extrauag.
ad reprimendum. in ver. non obſtantibus.
c ALEX. ¶ Uniuerſalis, ⁊ collectiua. Adde tex. cũ gl. quem ibi
no. Bar. in l. j. C. quomodo ⁊ quando iud.

1 §. De vendendo. Pactum † de vendendo in du
bio nõ intelligitur perſonale.
h. d. De materia huius §. dic vt ſ. de pac. l. iuriſgentiũ. §. pacto
2 rum. Tetigi in l. ſi ſic. ĩ. de verb. obli. ¶ Gul. querit † hic, vtruꝫ
conditio implenda tranſeat ad heredes, quod examinaui in l. ſi
x. cum petiero. ĩ. de verb. obl. Cy. in l. ſi plures. C. de cõdi. inſer.

§. Cum pignus. Pignus poteſt vēdi propter
debitũ ⁊ alias acceſſiones. h. d.

LEX IX.

Si rem alienam. Creditori decepto ꝑ
contrariam pignorati
tiam ſuccurritur contra debitorem. h. d.

§. Non tantum. Pro omni obligatiõe poteſt
dari pgnus. h. d.

1 ☞ Pignus, ⁊ hypotheca differũt.
2 Statutum loquēs in pignore, non habet locum in hypotheca.

1 §. Proprie. Seipſum ſummat, ⁊ ponit differētia † in
a ter pignus, ⁊ hypothecaꝫ.ª ¶ Op. de l.
res hypothece. §. pen. ĩ. de pig. ⁊ Inſtit. de act. §. itē Seruiana.
Solu. quātũ ad actionē hypothecariā nulla eſt differentia in-
ter pign⁹, ⁊ hypothecā. vt ibi. Sed quantũ ad pignoratitiā di
rectam eſt differentia, qꝛ illa cõtrahitur re, vt Inſti. quib. mod.
re cõtra. obl. i fi. Ideo niſi ad creditorē trāſeat poſſeſſio, vel de
tentatio, nõ haberet locũ pignoratitia. ¶ Itē no. tex ibi ꝓprie
2 pignus, ⁊c. † Et ſic facit ad queſtionē quod ſtatuta, que loquunt
b de pignore ᵇ non haberent locũ in hypotheca, cum ſecundũ pro
c priam ſignificationem ᶜ debeāt intelligi de pignore, quod trāſit
ad creditorem: non tñ hoc pro conſtanti ponerem.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Et hypothecā. De quibus differentijs vide etiā per
gl. in l. ſi tibi decē. §. de pignore. ſ. de pac. ꝑ gl. ⁊ Bar. in proe. Di
geſtorũ. i §. tertij. in ver. ciuilia. ⁊ in ver. eadē res. Bart. in l. pi-
gnoris. C. de pig. ⁊ Bal. in c. j. de feu. dato in vicē leg. cõmi. ⁊ in l.
C. de pig. act. in l. j. C. de nõ nu. pecu. per Canoni. maxime ꝑ Inn.
in c. cũ cõſtet. de pig. ⁊ ꝑ aliquos i d. l. ſi tibi decē. §. de pignore.
b ALEX. ¶ De pignore. Statutũ loquens de pignore, nõ habet
locũ in hypotheca. Cõtrariũ tenet hic Pau. de Caſt. quē vide.
c ¶ Significationem. Vide Fel. in c. cum aliquibus. de re iudi
ca. Are. cõſi. xxx. ⁊ conſi. cxxv.

1 ☞ Dolus dans cauſam contractui pignoris, quod annullat
ipſum ipſo iure.
2 Pignoratitia actio quando naſcatur, ⁊ vnde naſcatur.
3 Actio ex ſtipulatu pro dote quando, ⁊ vnde naſcatur.
4 Preſcriptio qñ incipiat currere cõtra actionē pignoratitiam.

a §. Omnis. ª Pignoratitia directa cõtrahitur, cũ eſt
creditori ſoluta pecunia, vel aliter ſatiſfa-
ctũ. h. d. ¶ Op. de l. aliena. §. fi. ĩ. eo. Sol. fallit ibi, vt ibi patet.
¶ Ad fi. huius §. oppo. dñ loquit de eo qui eſt deceptus. del. ⁊
elegāter. in prin. de dolo. ⁊ l. ij. in fi. de act. emp. Sol. intellige qd
ſit deceptus reipſa ſui facilitate, nõ dolo aduerſarij. Naꝫ cũ cõ
1 tract⁹ † pignoris ſit bone fidei, dolus dans cõtractui bone fidei
cauſam annullaret ipſum iure ipſo. l. de tutela. ⁊ ibi not. C. de in
2 integ. reſt. mi. ⁊ l. ſub ꝓtextu. C. de trāſac. ¶ † Quero. qñ naſca
tur actio pignoratitia. Et videtur, ꝙ tēpore cõtract⁹, qꝛ re cõ
trahit, vt Inſti. qui. mo. re cõtrah. obl. in fi. In contrariũ quod
tempore ſatiſfactionis, vt hic. So. ſi querimus, qñ naſcat naſcit
tēpore ſolutionis, vel ſatiſfactionis, vt hic. Si querimus vñ na
ſcatur, naſcitur ex contractu dudum inito, ⁊ celebrato, ⁊ tradi
tiõe ſequuta, vt d. §. fin. Et ſic naſcit hodie ex materia antiqua.
Dat gl. ꝑ ᵇ exēplũ i mutuo recõciliato cõſumptiõe. Qd dic vt
l. nā ⁊ ſi fur. ⁊ l. ſi a furioſo. ſ. ſi cer. pe. Itē i actiõe tutele, qd dic,
3 vt l. ſi tutor. in fi. cũ l. ſeq. de tut. ⁊ ratio. diſtr. Itē i actiõe † ex ſti
pulatu ꝓ dote. ⁊ in hoc ſunt gl. cõtrarie, quas plene examinaui
in l. ſi cõſtante. §. j. ſol. ma. tamē gl. hic dicit veritatē. Probat il.
in rebus. §. omnis aũt. C. de iu do. ⁊ ĩ. de dot. preleg. l. ij. in ꝓn. ⁊
de natiuitate harũ actionũ, ⁊ ſimiliũ, gl. in ver. com. diui. ⁊ doc.
tāgunt ⁊ exomināt i l. j. C. de anna. exce. Facit qd no. ſ. finiũ reg.
l. j. ⁊ fa. erciſ. l. j. in quib⁹ tractatur, qñ dicte actiões naſcātur, ⁊c.
4 ¶ Querit gl. qñ incipit † currere preſcriptio contra actionē pi
gnoratitiā? Reſpondet, ꝙ a die natiuitatis, ante enim nõ pt p-
b ſcribi, qꝛ nõ eſt nata, vt hic, ⁊ l. j. C. de anna. exce. ᵇ i fi. Preſcribit
c tñ iuri offerēdi ⁊ ſoluendi ᶜ debitũ nõ ipſi actiõi pignoratitie. pl
cit gl. idē no. in gl. in verb. opponere in l. cũ notiſſimi. §. eo iure.
de ꝑſcri. xxx. an. ⁊ ibi doct. Mode. tractāt. Guliel. de Cug. po.
nit hic. tangitur in l. pignori. de vſucap. ⁊ ibi hoc examinaui.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Omnis. De materia hui⁹ §. vide Bar. in l. ſi. in fine
ꝓn. ĩ. e. ver. quero qñ naſcit pignoratitia, ⁊c. Adde gl. in l. j. C. de
anna. excep. in gl. mag. que incip. ſed qñ. ⁊ qd ibi Bal. ⁊ Angel.
¶ POMA. Vide Roma. ſing. ccccevij.
b ALEX. ¶ C. de ann. excep. De quo vide q̄ibi habes poſt Bart.
c ALEX. ¶ Et ſoluendi. Adde q̄ habes in l. j. §. ſi ſeruũ q̄ fuga.
d acq. poſ. ⁊ ibi ſcripſi poſt Bar. i d. l. pignori. hic all. ⁊ Bar. i l.
j. ſ. de condi. ex leg. ⁊ Bal. in c. j. in fi. de feu. da. in vicem leg. com
miſſorie. Adde an preſcribatur pignoratitie. Pau. de Caſt. cõſi.
ccxcij. ⁊ Bal. conſi. ccxcij. circa fi. iij. lib.

§. Is quoque. Pro re alia pignorata poteſt agi
pignoratitia. h. d. Dic vt ſ. tit. j. l.
commodare. ⁊ l. ſeq.

1 ☞ Ius intentatum quando ſuperuenit pendente iudicio ex
cauſa de preterito, quādo ſequatur condemnatio.
2 Iudex qualiter condemnabit in expēſis quando ius intentatũ
ſuperuenit, iudicio pendente.
3 Oblatio facta in iudicio inducit liberationem, ſicut facit obla-
tio ⁊ conſignatio extra iudicium.

a §. Qui ante. ª Quādo ius intētatũ ſuperuenit † pē
1 dente iudicio ex cauſa de preterito, ꝑ
ſequi cõdēnatio. h. d. ¶ Opp. vt l. nõ poteſt. de iudi. So. quātũ
ad propoſitũ ibi ſuperuenit ius poſt li. cõte. ex cauſa d futuro,
ſeu ex cā noua, hic ſuperuenit ex cauſa de ꝑterito deducta in iu
diciũ. Facit ĩ. mā. l. ſi mādauero tibi, vt a Titio. ⁊ ĩ. de ꝟ. obl. ſi
Titius. Et ex hoc apparet, ꝙ finis huius gl. nõ eſt bon⁹ ſic ſim
pliciter intelligēdo. Si ago rei vē. ⁊ ſuperueniret dñiũ pēdēte
iudicio ſi quidē ex cauſa noua nõ dꝫ ſequi cõdēnatio, ſecus ſi ex
cauſa de preterito, vt puta, ſi extiterit cõditio legati, cuius oc
caſiõe vēdicabitur. Ita debes intelligere iſtā gl. De iſta mate
ria dicā plene in d. l. non pōt. Circa hoc vide in c. Abbate ſane.
* de re iudi. in fi. vj. lib. * Oldradus circa hanc materiaꝫ dicebat
ſic, Aut quis agit alieno nomine, ⁊ tunc ſuperueniente ſibi no
ua poteſtate agendi debet obtinere, ſupra qui ſatiſdare cogan-
tur. l. Iulianus. ⁊ C. de iud. l. licet iudice. Aut agit nomine pro
prio, ⁊ tũc aut actione perſonali, aut reali: Si perſonali, ex iu
re poſtea ſuperuenienti ex cauſa noua non debet obtinere. ſ. de
iudic. l. nõ pōt videri. iuncta ibi gloſſ. vnica que in fine allegat
hanc legem, ⁊ l. non quemadmodum. ſupra illo titulo. Secus ſi
ex cauſa de preterito vt hoc §. Fallit, vt not. C. de fideicommiſ.
l. j. ⁊ rationeꝫ fallentie dic, vt ibi. Si vero agit actione reali, tũc
aut ſine cauſe expreſſione, poterit obtinere ratione noui iuris
ſuperuenientis lite pendente. Sic debet intelligi gloſſa hic in
verb. pignoratitia actio. ⁊ eſt exꝓſſum extra in allega. c. Abba-
te ſane. lib. vj arg. ſupra de ſeruit. vrba. ꝓdi. l. ſi ſeruitus. Si au
tem cũ cauſe expreſſione, tunc aut impediebatur efficacia actio
nis ex parte rei, ⁊ tunc debet obtinere ex iure ſuperuenienti. ſu
pra de rei ven. l. ſi autem. §. poſſidere. verſi. item ſi litis. Aut
impediebatur facto actoris, ⁊ tũc ſi ſuperuenit ius ex antiqua
cauſa dꝫ obtinere, vt hic cũ cõcor. hic in glo. allegatis. Si vero
ſuperuenit de nouo, ⁊ ex noua cauſa, nõ dꝫ obtinere, vt ſupra ad
exhibend. l. tigni. §. fin. Ita dicebat hic Oldrad. cuius opinio
mihi placet. ¶ Nota iſtam materiam quam vidi de facto in ta
libus terminis. Titius locauit domum Caio pretio x. cum tali
pacto, ꝙ in feſto Carniſpreuij ſoluat v. in feſto beate Marie in
menſe Auguſti alia quinque. Contigit, qd Titius pro ſolutiõe
beate Marie mēſe Auguſti cõuenit Caium, ⁊ incipit eum con
uenire in principio Auguſti, Titius videns ꝙ hoc nõ poterat
facere, fecit dilatare litem, ſeu litis conteſtationem vſque ad fe
ſtum beate Marie Auguſti poſtea proceſſum in cauſa, attento
ꝙ ius agendi ſibi ſuperuenerat, Caius allegat, quod Titius
in cauſa nõ debet obtinere, ideo quia tempore litigij incepti nõ
habet ius agēdi, lꝫ poſtea ſibi ſuperuenerit. Replicat Titius,
quod

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

quod imo ex iure ſibi ſuperueniente, pendente iudicio debet ſeq
cõdemnatio, vt hoc §. Quid iuris? apparet ex iſto §. qđ ex quo
ius ſibi Titio ſuperuenit ex cauſa de pterito, puta ex locatione
de preterito debet obtinere ſententiã ꝓ ſe, ſecus, ſi ex noua cau
ſa, vt l. nõ poteſt videri. ⁊ l. non quemadmodũ. ſ. de iudi. ⁊ l. eum
* quem temere. eo. ti.* ¶ † Quero qualiter iudex cõdemnabit in
2 expẽſis in hoc caſu? Rñ. cuꝫ vſqꝫ ad illã diẽ, in quã obtulit pe=
cuniam illã in iudicio temere litigauerit, ideo ipſe quãquã vin
cat, cõdemnabitur reo in expenſis factis vſqꝫ ad illã diẽ. A die
vero oblationis vſqꝫ ad ſententiã temere litigauit reus ⁊ ideo
cõdemnabit̃ reus actori ĩ expẽſis. Probatur in l. ſi quis inficia
tus. ĩ. depoſi. Nec eſt nouũ, vt quãdoqꝫ ille qui vincit, cõdemnet̃
* in expenſis, vt l. properãdũ. §. ⁊ ſi quidẽ. C. de iudi.* In fine hu
ius §. vide tex. ⁊ ſubaudi, ex eiſdem actis, ⁊ ſic cõfirmabitur iudi
ciũ, ⁊ hoc caſu actor cõdẽnabitur ad expenſas, que fuerũt facte
vſqꝫ ad oblationem pecunie, quia vſque tunc temere litigauit.
Ad alias vero expẽſas cõdẽnabit̃ reus, iuxta l. eũ, quẽ temere.
ſ. de iudic. ⁊ l. qui ſolidũ. §. etiam. ⁊ quod ibi no. ĩ. de leg. ij. Et ex
iam dictis patet, ꝙ quãdo aliquis litigat in iudicio pro alio, ⁊
nõ eſt procurator, ſi poſtea iudicio pendente, dominus illũ ꝓ=
curatorẽ cõſtituat, ratificando omnia acta geſta antea facta no
mine ſuo, qđ cõfirmatur iudiciũ: qꝛ ratihabitio retrotrahit̃ ⁊
mãdato cõparatur. l. licet verũ. ſ. de iudic. Sed hoc caſu con=
dẽnabitur dominus ratificãs in expenſis, que facte fuerũt vſqꝫ
ad mandatum, ⁊ ratificationẽ: qꝛ vſqꝫ tũc litigauit temere. Ita
* etiam tenet Inno. in c. in noſtra. extra de procur. in antiquis.*
3 ¶ † Ultimo no. ꝙ oblatio facta in iudicio[b] inducit liberationẽ,
b ſicut ſi extra iudiciũ eſſet facta oblatio ⁊ conſignatio. Facit qđ
no. in l. acceptam. C. de vſur.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Qui aſi. Uide q̃ dixi in d. l. nõ põt. de iudi. poſt Bar.
⁊ iſta intellige qñ ſuperuenit ante ꝯcluſum in cauſa. ſm Bar. in
l. ſi mater. §. eãdẽ. in fi. de exec. rei iu. Et ad intellectũ huius §.
vide ſubtiliter Bal. in l. j. in prin. de exec. rei iu. vbi hoc limitat.
Itẽ limita, iſtum §. cũ fuit. qñ cã pẽderet corã ordinario, ſecꝰ ſi
corã obligato ſecũdũ Bal. in l. preſcriptione. in ix. q. C. ſi cõtra
ius. Et etiã limita vt per Ang. in ſi inſulã. de ver. obl. ⁊ ibi per
Imo. ⁊ ibi per Ro. ⁊ ibi ſcripſi, ⁊ Ludo. Ro. in l. ſi vnus. iud.
ſol. vbi ꝓ dicto Bar. all. d. §. eãdeꝫ. alle. l. ſi ĩ rẽ. §. ſi ĩ. đ eui. ⁊ ita
etiã đt Bal. in d. l. preſcriptione. Et vide Pau. de Ca. hic, q all.
Bar. ĩ d. l. ſi mater. ⁊ Bal. in d. l. ꝓſcriptione. ⁊ impugnat dictũ
Bar. dic vt per eũ hic. Et limita hũc tex. vt ꝑ Bal. in l. ⁊ ſi poſt
tres. in vna lec. q reputat hoc ſing. ſ. ſi oĩs cau. Pau. de Caſt. ⁊
⁊ vide que dixi in l. ſi inſulam. ⁊ in l. cum is. de peti. hered.
b ALEX. ¶ Oblatio facta in iudicio. Adde Bar. in l. interdũ. §.
ſi. de ver. obl. ⁊ no. Bar. in l. pe. de di. pig. Sed Bar. videt̃ ſenti
re cõtrariũ ĩ l. ſi debitor. ĩ. de ſol. Intellige, ⁊ declara vt ꝑ Bal.
in l. inuicẽ. C. de cõpẽ. Et hoc ſequit̃ Bal. in l. cũ apud. C. de cõ=
mu. ſer. manu. ⁊ Bal. in l. ſi reſiduũ. C. de diſt. pig. ⁊ gl. ⁊ Bal. in
l. ſi ꝑus. C. eo. ti. ⁊ gl. in l. acceptã. in ver. periculo. C. de vſu. vide
tñ ibi Bal. Et intellige iſtđ ꝓcedere ante lit. cõt. ſecus ſi poſt,
vt no. Bar. in l. ſꝫ ⁊ ſi alia. de conſti. pec. ff. Et caue, quia ibi loq=
tur in oblatiõe extraiudiciali, adde Bal. cõſi. xxv. j. lib. Po. Ui
de Mat. no. ix. ⁊ pulchre Alex. cõſi. clxxviij. col. ſi. vol. ij. ⁊ ꝑ. vlti
mo no. in hoc §. Adde Math. no. cxxviij. Ang. in §. ſequẽs. ver.
vnum tñ tene mẽti. Inſti. de act. Adde tamen, ꝙ vbi creditor re
cuſat accipere pecuniam, quod tunc ſufficit oblatio verbalis, ⁊
multo magis in ſacculo. Ita omnes doc. per illum tex. in l. ſi rẽ.
in prin. ff. de verb. obl. Alex. in l. ſi ſeruuꝫ. §. ſequitur. col. j. eod.
ti. ⁊ in cõſi. vij. incip. eo modo intelligatur ſtatutuꝫ. vol. ij. Alex.
in l. ſi inſulam. ff. de ver. obl. Pet. de Anch. conſi. lxxxij. incip. tñ
faciliorem ſolutionem. Alex. in l. ſi mora. ff. ſol. mat.

LEX XI.

a **SOlutum.** Nouatio neceſſaria nõ perimit pi
gnus, ſecus in volũtaria, niſi con=
trarium actũ ſit. h. d. Qualiter ea que inſunt[a] in prin
na obligatione nouata intelligantur repetita in ſe=
cunda, dic vt ĩ. aliam. de nouat.

ADDITIO.

a ALE. ¶ Que inſunt. Et per iſtã l. in verbo, innouata. dat̃ cau=
tela, qđ ſi debes creditori tuo centũ cum pignoribus, vel hypo
thecis ⁊ velis ipſa pignora liberare ſine ſolutione, qđ recipies
ab eodẽ. ⁊ promittes illi ſoluere, ⁊ obligare in inſtrumento ani
mo nouãdi, nulla metiõe facta ꝑoris pignoris, nã tũc ipſo iure
pignora liberãtur, vt hic. Adde qđ ſi debitor vẽdit pignus cre
ditori, an ſibi preiudicet creditor emẽdo, Bal. cõſi. cccviij. iij. li.

§. Si quaſi. Pignoratitia põt agi, ſi principalis obli
gatio non perficitur, vel ſi perfecta tol=
latur acceptilatione, vel pacto.
1 ☞ Obligatio pignoris. qñ intelligat̃ ꝓ vſuris, ſicut pro ſorte.

§. Si in ſortem. Pignoratitia põt agi ſi id eſt
ſolutũ pro quo tantum pignus
fuit obligatũ. h. d. ¶ Op. C. etiã ob chirogra. pecuniã. l. j. gl. hic
inuoluit ſe multum: finaliter dicit, qđ hic fuit obligata res pro
ſorte tantũ. Ia. But. dicebat, quod hic non tractatur. an pignꝰ
poſſit retineri ꝓ vſuris, ſed dicit, ꝙ pignoratitia nõ põt agi: vn=
1 de lex illa nõ cõtradicit. Duo ergo vidẽda ſunt. † Prio, an obli
gatio pignoris intelligat̃ etiã pro vſuris, ſicut pro ſorte. Cir=
ca quod ſiquidẽ vſure ſunt naturaliter tãtũ debite, tũc non te=
netur pignus pro eis, niſi ſit dictũ ſpecialiter. vt hic in ver. ſiue
a: tẽ: ⁊ C. de vſur. l. per retẽtionẽ. Si vero ſint debite ciuiliter,
⁊ naturaliter, tũc pignꝰ ſimpliciter acceptũ tenet̃ ẽt ꝓ vſuris,
ſicut dicimus ĩ fideiuſſore, vt l. cẽtũ Capue. ſ. de eo qđ cert. loc.
Secus ſi pro ſorte eſſet tantũ obligatũ, ſiue obſtrictũ, vt hic. ⁊
ĩ. de fideiuſ. l. fideiuſſores magiſtratuũ. Si vero vſure ſunt debi
te ꝑ officiũ iudicis, dic in pignore ſicut dixi in fideiuſſore, in d. l.
2 centũ Capue. ⁊ in l. quero. ĩ. loca. Secũdo eſt † videndũ, an pignꝰ
poſſit retineri pro vſuris, quando pro eis non fuit obligatuꝫ.
Dic vt d. l. per retentionem. ⁊ in d. l. j. C. etiam ob chiro. pecu.

§. Si creditori. Niſi omnibus heredibus ſatiſ=
fiat poterit pignus vẽdi. h. d.
1 ☞ Succedens alteri abſqꝫ confectione inuentarij, videtur ha=
bere ratum quod defunctus ſuo nomine fecerat.
2 Creditori creditoris ſoluendo quando quis liberetur.
3 Fingitur ſuper facto aliquod factum, quod nunquam fuit.
4 Locator an poſſideat inducta per inquilinum in domo.
5 Interdictum Saluianum eſt adipiſcende.
6 Interdictum Saluianum directũ competit pro rebus coloni,
vtile per rebus inquilini.
7 Tradi poteſt res non tamen animo trãſferendi poſſeſſionem.
Locator primus quando habeat hypothecariam cõtra ſecun
dum conductorem.
8 Inuecta, ⁊ illata poſſunt retineri pro alio debito.

§. Solutam. Pignoratitia naſcit̃, ſi ſoluatur cre=
ditori vel alteri pro eo legitime reci
pienti vel creditori creditoris. Itẽ inuecta, ⁊ illata per ſecun=
dum conductorem, tenentur pro penſiõe ipſius ſecunde condu
* ctionis tantummodo, ⁊ nõ vltra. h. d.* Nota ex verſi. plane. cũ
gl. in verbo, tenebuntur. que incipit, ſcilicet locatori ſecundo, ꝙ
ſi Titius locat domum ſuam Caio pro x. ⁊ Caius eam poſtea lo
cat Seio, inuecta ⁊ illata in illam domum erunt obligata etiam
Titio primo locatori pro ſalario domus. Titius auteꝫ ſi nolit
agere pro ſalario domus, poteſt petere a iudice, quod res ſecũ
di conductoris vendantur, vel arreſtentur pro ſalario domus.
Qđ intellige pro ſalario, ſcilicet ſecundi cõductoris, nõ primi.
Uerbi gratia, Titius locauit domũ ſuaꝫ Caio pro x. Caius lo
cauit eam Seio pro v. certe inuecta, ⁊ illata in illam domũ erũt
obligata Titio tantum pro v. ⁊ non pro x. Ex quo ſequit̃ vnũ,
quod ſi ſecundus conductor ſoluiſſet Caio ſecundo locatori illa
v. quod Titius primus locator nõ poſſet apponere impedimẽ
tum in rebus inuectis, ⁊ illatis ſecũdi cõductoris: quia ab illis
quinque ſunt liberate ſolutione: tollitur enim obligatio omnis
ſolutione eius, quod debet̃, vt inſti. qui. mo. tol. obli. in prin. Et
certũ eſt inuecta, ⁊ illata nõ teneri ꝑmo locatori, niſi ꝓ pẽſione
ſecundi, ⁊ nõ primi. vide tex. ibi mihi locaueris ⁊c. qđ põt fieri.
vt l. nemo prohibetur. C. loca. ⁊ vide quod ibi no. per gloſ. vide
tex. hic ibi potero experiri ⁊c. ſcilicet pro rebꝰ inuectis, ⁊ illatis
que res poſſunt retineri per locatorem, donec fuerit penſio ſo=
luta. ⁊ hoc quandiu ſunt res intra domũ: qꝛ claudere põt por=
taꝫ domus ſue, nõ autẽ abſtrahere res inquilini, vt ĩ. ex qui. cau.
pig. taci. contrahitur. l. eſt differentia. ⁊ ĩ. de dam. infec. l. vtique.
Et adhibere debet notarium, qui dictas res ſcribat, ⁊ qui ſit in
apertura domus. vt ĩ. loc. l. dominus horreorũ. vnde quam=
uis locator propria authoritate poſſit claudere domum, tamẽ
quia in deſcribendo res inuectas ⁊ illatas ⁊ in aperiendo hor
reum poſſet eſſe maior preſumptio cõtra ipſum locatorem, quã
in claudẽdo, cõſulit ſibi lex, ꝙ hoc faciat, interuenietibꝰ ꝑſonis
* publicis, iuxta l. allegatã, dñs horreorũ. Sic diuidit̃ ꝑſens §.*
Primo ponit vnum dictum. Secundo ex illo infert ad determi
nationem vnius queſtionis. Tertio format vnam queſtionem
circa precedentia. Quarto reſpondet cuidaꝫ tacite obiectioni.
Secunda ibi. vnde ſi domuꝫ. Tertia ibi, plane. Quarta ibi, vi=
detur autem. in qua reſpondet tacite obiectioni. Nam per libe
rã perſonã nõ queritur nobis actio pignoris ſeu obligatio, er
go domino locãti non poteſt queri per cõductionẽ factã a pri=
mo conductore. Ad qđ reſpondetur ꝙ iſta cõuẽtio tacite videt̃
facta cũ primo domino, ⁊ ſic ipſi nõ querit̃ ex cõtractu facto cũ
primo cõductore, ſed ex cõuẽtione ſua propria tacite facta. h. d.
1 Ex primo dicto nota, † ꝙ qui ſuccedit alteri, videtur hebere ra=
tũ, quod ille, cui ſucceſſerat, ſuo nomine fecerat, ibi, vel ei, cui he

res extitit, vt hic, ⁊ l. fi. ꝟ. rem rat. hab. in prin. Quod intellige, niſi
ſucceſſerit facto inuentario, tunc enim non videtur habere ratū,
niſi eatenus, quatenus bona eſſent ſoluēdo, ne remaneat in dam
no. l. ſcimus. §. ⁊ ſi prefatam. de iure deliber.

a b **Venio** ad ſecundam partem, ⁊ videtur, † quod ſoluendo creditori creditoris nō cōtingat liberatio[b] ipſo
iure. l. ſi opera. ꝟ. de doli exc. gl. hic nō explicat. Tu dic clare, aut
ſoluo creditori creditoris qui habet me, vel bona mea obligata
⁊ liberor ipſo iure, vt hic. Poſſem enim cogi ſoluere l. nomē. C. que
res pig. obl. poſ. ⁊ ideo ſoluēdo etiā creditore meo inuito liberor.
l. vtrū. ꝟ. de cōſti. pecu. Quādoque ille creditor creditoris nō ha-
bebat me vel bona mea obligata, ⁊ tūc aut ideo ego teneor credi
tori meo, quia ipſe aliū tenet, ⁊ poſſum aliū ſoluere, vt l. ſi liber homo.
ꝟ. neg. geſt. Aut cauſa quare creditori meo teneor, eſt omnino ſe
parata a prima, tunc aut ſoluo creditori creditoris, creditore
meo volēte, ⁊ cōtingit liberatio ſine dubio, vt hic in prin. Aut eo
inuito, ⁊ nō cōtingit liberatio. l. inuito. de ſolut. ⁊ C. de neg. geſt.
l. ſi. cum ſimil. Aut eo ignorāte ⁊ cōtingit liberatio ope exceptio
nis. l. ſi opera. de do. excep. ⁊ ibi no. Et ex his debes aduertere,
ꝙ ſi primus creditor habet inſtrumētū in quo ꝯtinetur obligatio omniū
bonorū, ⁊ per conſequens iſte debitor debitoris, ſeu nomē eius
eſt obligatū, poterit indiſtincte ſolui eius creditori vt in hoc §.
c ❡ Opp. hic dicitur ꝙ cōtra primū creditorē nō pōt agi pignorati-
tia. Contra pignoratitia re cōtrahitur, vt Inſtit. quib. mod. re
cōtrahi. obl. §. fi. ſed ad primū creditorē res nō ꝑuenit, nec fuit
tradita ei, ergo nō pōt pignoratitia cōueniri. Dicit gl. no. licet
traditio nō ſit facta vere, fingitur tamē facta ex eo quod res pōt
includere ꝓ pēſione. l. eſt differētia. ꝟ. in quib. cau. pig. ta. ibi. ⁊
l. vtrique. de dam. infe. Sic enim fingitur facta traditio. C. de dona.
3 l. quiſquis. No. ex hac gl. † primo, ꝙ fingitur ſuper facto aliquid eſ
ſe factū, quod nūquā fuit, quod examinaui in l. ſi is qui ꝓ emptore.
4 de vſuca. in materia fictionis inductiue. † Itē ex hac gl. colligūt
d quidā[d] ꝙ locator videtur poſſidere res inductas per inquilinū in
5 domū. Aliū ex hoc reprehēdūt iſtā gl. † Nā īterdictū Saluianū,
quod ꝓ iſtis rebus cōpetit, dicitur adipiſcēde poſſeſſionis, vt Inſti.
de interdi. §. interdictū. ſi eſt adipiſcēde, ergo apparet, ꝙ nūquā
poſſedit. Preterea ꝙ locator nō poſſideat ante incluſionē, videtur
expreſſum in d. l. eſt differētia. ꝟ. in qui. cau. pi. tac. ꝯtra. Pet. di
cit locatorē poſſidere eo ipſo quod inferūt ī domū. l. j. §. ſi inſſerim.
ꝟ. de acq. poſ. ⁊ l. quarūdā. e. ti. Nō obſt. ꝙ interdictū Saluianū
eſt adipiſcēde poſſeſſionis, quia illud cōpetit ꝓ rebus coloni predij
ruſtici. Nos loquimur in locatione predij vrbani, inter quos eſt
differentia, vt ipſe Pet. late tractat hic, ⁊ Cy. refert eū de verbo
6 ad verbū. C. loca. l. certi iuris. in ij. q. Breuiter † licet īterdictū
Saluianū directū cōpeteret pro rebus coloni, tamen vtile cōpe
tit pro rebus inquilini. l. j. in princ. ꝟ. de Sal. inter. ⁊ ibi no. C. de
Sal. īter. l. j. Et ſic apparet quod nō poſſidet. Preterea, cū locator
ignoret res que ſunt illate in domum, nec eas viderit, nec teti-
gerit, nō poteſt dici eas poſſidere. l. iij. §. Nerua filius. de acq. poſſ.
Preterea deficit animus. Dicendū eſt ergo, quod vere nō poſſidet,
nec ficte, adeo quod ex iſta ficta poſſeſſione habeat aliquod īter
dictū retinende vel recuperande poſſeſſionis, ſed pro tāto fingi
tur poſſidere, vt gl. hic dicit, quia poteſt cōueniri pignoratitia, ſi non
patitur inquilinū res ſuas extrahere, vel, vt ꝓprius loquar, non
dicit glo. quod fingatur poſſidere, ſed quod fingitur ei tradita. Po-
7 teſt enim tradi † nō animo transferēdi poſſeſſionē, ſicut fit de pre
cario, cōmodatario, ⁊ depoſitario, ⁊ ſimilibus, ⁊ hoc ſufficit vt
poſſit cōueniri pignoratitia. Dico etiā, quod poſt incluſionē locator
nō poſſidet vere, niſi res viderit, ⁊ tetigerit. d. l. iij. d. §. Nerua fi
8 lius. ❡ † Opp. hypotheca nō pōt eſſe ſine principali. l. res. ꝟ. de
pig. ⁊ ꝟ. de fideiuſ. l. fideiuſſor obligari. in prin. Sed iſte ſecundus
cōductor nō eſt obligatus primo locatori, ergo nec res eius ſunt
ei obligate. Huius timore Pileus fatebatur contrarium, ꝙ res
non ſint obligate primo locatori, quod gl. reprehendit: quia cōtra
iſtū tex. dicit ergo gl. quod licet ſecundus conductor nō ſit primo
locatori obligatus perſonaliter, tamen ei eſt obligatus primus
cōductor, ⁊ res iſtius ſecūdi cōductoris ſunt obligate pro obli-
gatione primi conductoris. Poteſt enim obligare res ſuas pro
debito alterius. l. alienā. ꝟ. e. Doc. Mod. videntur aliter dicere.
videlicet, quod primus locator habet obligatum nomen ſecūdi
conductoris. Unde cū habeat vtilem perſonalem, ⁊ directā, quā
habet primus cōductor cōtra ſecūdū, etiā habebit hypothecariā
que illi accedit, vt C. que res pig. obl. poſ. l. nomē. Et ita dicebat
Pet. hoc etiā videbatur ſentire Ia. Bu. quod licet ſit in ſe verum,
tamen quantū ad propoſitū gl. dicit verius, quia ſecūdū eos pri
mus locator haberet hypothecariā ex virtute ꝯuētiōis quā ipſe
fecit cū primo cōductore, Sed tex. hic in fi. in ver. vt autē. ponit,
ꝙ tacite videtur ſecūdus ꝯductor obligare primo locatori inuecta, ⁊ illata,
⁊ ſic obligatur ꝓ obligatione primi cōductoris vſque ad quātitatē:
quia ipſe ſecūdus ꝯductor tenetur. ❡ Opp. ſi primus locator ha-
bet bona ſecūdi cōductoris obligata, ipſe poſſet ꝯueniri pigno
ratitia, ſed tex. dicit primū cōductorē cōueniri, ergo male. Solu.
ſecūdū cōductorē perſonaliter obligatū, nō pōt agere nec videtur ei
facta traditio, ⁊ ſic nō oritur pignoratitia, que re cōtrahitur. Iſtud quod
gl. dicit, nō plenaria iſta ficta traditio nō colligitur ex obligatiōe perſo
nali, nec ex eius equitate, ſed ex eo ꝙ includit, nec patitur inquilinum
cū rebus ſuis recedere, ſed primus locator habet poteſtatē īcludēdi ſicut
ſecundus, ergo etiam ipſe poterit pignoratitia cōueniri. Et hoc
vult iſte tex. in fi. in eo, quod facit ꝙ cum ipſo primo locatore vide-
tur cōtractū pignus. Nec obſtat tex. qui dicit cōueniendū primū
cōductorē pignoratitia, quia cōcedo, ꝙ poteſt cōueniri primus
locator. Item ſecundus, quicunque enim prius incluſit, nil repu-
gnat, ⁊c. Venio ad verſic. plane. ⁊ oppono de l. Pomponius. in
quib. cau. pig. taci. contra. Sol. ibi domus fuit data ſecūdo habi
tanti gratis. ❡ Item oppo. de l. ſi in lege. §. colonus. ꝟ. loca. So
lutio, aliud in predio ruſtico, vt ibi. aliud in predio vrbano, vt
hic. ꝙ dic vt lege, certi iuris. C. locati. ❡ Ultimo not. an illata, ⁊
e inuecta poſſint retineri ꝓ alio debito quā pro penſione.[e] Doc.
dicunt quod ſic, vt l. j. ⁊ ij. in quibus cauſis pignus taci. cōtrah.
⁊ l. ij. C. etiam ob chirogra. pecu.

ADDITIONES.

a ALEX. ❡ Solutā. Et facit iſte tex. an poſſum expellere illū, cui
colonus meus locauit, propter penſionem non ſolutā, de quo per
Bal. in l. edem. C. loca.
b ALEX. ❡ Cōtingat liberatio. Limita no. vt ꝑ gl. ⁊ Bal. in l. j. C. de
excep. Et vide quod legitur ⁊ no. in l. ſolutam. ff. de ſolut. ⁊ adde
Bar. in l. non ſolum. in fi. ff. ſol. mat. vbi etiam limitat.
c ALEX. ❡ Cōtra primū creditorem. Et ex hoc vnū dicit not. Barto.
per illum tex. ꝙ ſi obligaui tibi rem meam, ⁊ non tradidi, ſed res
pignori obligata peruenit ad te, an teneris pignoratitia actio-
ne ad reſtituendū mihi. ⁊ dicit ꝙ ſic. quod nota. in l. inquilino. ꝟ.
de dam. infec. adde, quid ſi res pignorata fuit per vim capta cre
ditori, qui deinde illam recuperauit, an teneatur debitori. Bal.
conſi. ccxcij. iij. lib. dicit ꝙ ſic.
d ALEX. ❡ Colligūt quidam. An locator dicatur poſſidere inuecta, ⁊
illata per inquilinum, vel colonum non apprehenſa poſſeſſione.
⁊ opi. Bar. ſequitur Bal. ⁊ Sali. in d. l. certi. C. loca.
e ALEX. ❡ Quā ꝓ pēſiōe. Et dicit ꝙ ſic, obſtat tamē tex. C. cōmo.
l. pretextu. de cuius l. intellectu, vide Bar. in l. filie. ſol. mat. Ad
de quod voluit Bal. conſi. ccliij. iij. lib.

1 ☞ Obligatio pignoris non acquiritur per liberam perſonam
ſed eius poſſeſſio ſic, ⁊ nu. 4.
2 Dominus non obligatur per procuratorē, quādo per procura
torem non acquiratur domino.
3 Tutoris opera que actio acquiratur pupillo.
4 Hypothecaria quando queratur domino per procuratorem.

1 **§. Per liberam.** Per liberam † perſonā non ac-
quiritur nobis actio ſiue obliga-
a tio pignoris, licet eius poſſit poſſeſſio acquiri.[a] h. d. Primo po
nit dictum. Secundo reſpon. tacite queſtiōi. Secūda ibi, ſed nec.
b Not. quod dixi in ſummario.[b] Secundo no. ꝙ in illis † caſibus,
2 per procuratorē non queritur domino in illis etiam non obli-
gatur dominus per procuratorē neque enim obligat, ſed ipſe pro
curator cōuenitur, vt patet ex eodem tex. quod examinabitur. ꝟ.
de act. emp. l. Julianus. §. ſi procurator. ⁊ l. procurator qui pro
* euictione. de procu.] Tertio nota, ꝙ in eo in quo procurator nō
querit domino, nec eum obligat, ipſe procurator conuenietur,
vt patet ex eodē tex. quod plene examinabitur ꝟ. de ac. emp. l. Iu
lianus. §. ſi procuratorem. ⁊ ꝟ. de procurat. l. procurator qui pro
euictione. Nota. ex hoc §. ꝙ per liberā perſonam alteri non ac-
quiritur obligatio, nec per conſequens actio. obſtante §. alteri.
Inſtit. de inutil. ſtipulat. quia actio deſcendit ex ipſa obligatiōe,
⁊ ſine ea naſci nō poteſt. Et ex hoc text. patet, ꝙ ſi Titius amicus
meus emat nomine meo aliquā rem a Caio, certe ego non poſ-
ſum agere contra Caium ad habendam illam rem: quia non fuit
mihi queſita actio per Titium, vt hoc tex. ꝓ quo facit Inſtitu.
de inutil. ſtipula. §. ſi quis aliū. ⁊ quod ibi nota. Agat ergo Ti-
tius contra Caium, ⁊ ego actione mandati contra Titium. Et
iſtis iuribus patet, ꝙ ſi in inſtrumento continetur, ꝙ Titius
frater Seij emit talem fundum nomine fratris ſui, ⁊ eo mortuo,
Seius velit petere illū fundū tanquā ſuū. Et hoc vult proba-
re ex illo inſtrumēto, ꝙ ex hoc nō ꝓbat fundū eſſe ſuum, vide ſu-
per hoc. §. que not. ꝟ. eo. l. ſi cum venderet. ⁊ l. ea. que ciuiliter. ꝟ. de
acq. re do. ❡ Quero circa iſtū §. que eſt ratio differētie quare ac-
quiritur poſſeſſio ꝑ alterū nō autē obligatio. Nō est, quia obligatio eſt
infixa in perſonā obligātis tāquā in ſubiecto ⁊ in perſonā illius, cui
queritur tanquam in obiecto ⁊ reſpicit intrinſece, vt ꝟ. ꝓ ſocio.
l. iij. ⁊ de pecu. l. ſi quis. ⁊ ideo alteri acquiri non poteſt, tamen
ſi acquireretur, per medium perſone libere tranſiret cum ſe-
mel ac

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

mel acquiſita ab ea ſeparari nõ poteſt.arg.pro hoc.ff.de lega.ij.
l.debitor.§.fi.ibi.ceterũ ex perſona.ratio etiam ponitur in l.j.⁊
ibi no.C.per quas perſo.no.acqui.dixi in l.ſtipulatio.§.alteri.
ff.de verb.obli. Sed poſſeſſio non ita iungitur cum perſona: qꝛ
reſpicit extrinſece.vnde poſſeſſio eſt pedũ poſitio,vt ff.de acqui.
poſ.l.j.in princi.vnde idem videtur in omni reali actione,vt C.
per quas perſo.no.acqui.l.j.in fi.⁊ ibi in gl.in verbo,nulla.No.
in effectu iſtam rationẽ,⁊ ideo debes apoſtillare tex.ibi nõ ſem
per acquirat ⁊c.ſed credere eã debet.vt ff.man.l.ideoqꝫ.§.ſi cui
mãdauero.⁊ l.ſi procuratorem.§.fi.Et eſt ratio,quia obligatio
perſonalis perſone inheret.vt ff.de pecul.l.qđ ergo.ſec' in poſ
ſeſſione,⁊ dominio,qꝛ rei inherent,⁊ ideo per procuratorẽ que
rũtur.ff.de acqui.poſ.l.poſſeſſio quoqꝫ.§.fin.C.de pac.l.tradi-
tionibus.Et licet hypothecaria ſit in rẽ,vt ff.de pigno.l.pigno
ris.tñ eſt acceſſoria perſonali,⁊ ideo regulatur ſecundũ ipſam,
⁊ non queritur per procuratorem,vt ſit idẽ ius de principali,
quod de acceſſorio.C.ꝑ quas perſo.no.acqui.l.ij.⁊ C.de luitio.
pigno.l.intelligere debes.Et ex hoc apparet ſolutio queſiti,qđ
facit hic Iaco. ¶ Querit enim,quare ius reale,quod parit hy
pothecariã,non acquiritur per procuratorem,ſicut ius reale
dominij,⁊ ſeruitutis.vt C.per quas perſo.nob.acqui.l.j.Certe
ratio eſt,qꝛ licet ſit ius reale,hypothecaria tñ accedit actioni
perſonali:⁊ ſicut illa non acquiritur,ita nec hypothecaria.
¶ Sed quomodo poſſeſſio acquiritur per alterum,cũ in poſ
ſeſſione requiratur factũ vt ff.de acquir.poſſeſ.l.iij.in princ.⁊ l.
queadmodũ.eo.ti.igitur per alium queri nõ põt l.qui heredi.
in prin.ff.de conditio.⁊ demõ.Dico,ꝙ quoddam eſt factum,qđ
eſt trãſmiſſibile ſui natura de vna perſona ad aliam,⁊ tũc nõ ha
bet locum.§.iſte,nec l.j.C.de acqui.poſ.Et que ſunt facta tranſ
miſſibilia,⁊ que nõ,probatur.ff.de acqui.re do.l.ea que.Poſſeſſio
enim ⁊ dominiũ faciliter perduntur,⁊ tranſeunt de vno ad aliũ
ff.de acqui.poſſeſ.l.ſi quis vi.§.differentia. Item contra hunc
§.adhuc obſtat.ff.de acqui.re.do.l.res ex mandato Sed dico,
⁊ intelligo §.iſtum.⁊ l.j.C.de acqui.poſ.cum vterqꝫ tradens,⁊
accipiens agunt pariter inter ſe,ꝙ domino acquiratur poſſeſſio,
vt ff.de acqui.re.do.l.ſi procurator rẽ mihi.Si aũt vterqꝫ agit,
vt dño non acquiratur,tunc nihil ſibi acquiritur,vt lege cõtra
ria.Sic intelligi põt l.j.§.hec que de ſeruis.ff.de acqui.poſſeſ.cũ
ibi notatis.Si autem tradens agit vt dño acquiratur poſſeſ-
ſio,procurator aũt agit vt non acquiratur,tunc etiã domino
acquiritur,vt ff.de dona.l.qui mihi ⁊ ff.de acqui.re.do.l.per ſer
uũ.in fi.Si aũt ſolus procurator agit vt dño acquiratur, tra
dens vero non,tunc dicunt gl ꝙ idem.vt no.in d.l.qui mihi.de
donat.in gl.in verb acquiritur.⁊ l.fina.C.ſi quis alteri,vt ſibi.
Sed hoc membrũ docto.reprobant.per l.id,quod noſtrũ.de re
gu.iur.⁊ ideo dic,ꝙ cũ ſolus procurator agit,vt dño acquiratur,
tradens vero non.Aut queris in poſſeſſione,⁊ illa acquiritur do
mino,qꝛ vacat per dimiſſionem tradentis.vt l.ſi quis vi.§.diffe
rentia.ff.de acqui.poſſeſ.iuncta l.j.§.per procuratorẽ.ff.de acq.
poſ.Aut queris in dño,⁊ tunc nõ queritur dño,vt alle.l.id qđ
noſtrum.ſ.ex qui.cau.maio.l.nec vtilem.Nõ enim ſic perditur
animo dominiũ,vt d.§.differentia.niſi queratur,cui velit tradẽs.
vt d.l.id,quod noſtrũ.⁊ l.nec vtilem.Et aduerte qꝛ intelligo ꝑ
liberã perſonã,ſcilicet procuratorẽ habentẽ ſpeciale mãdatũ,
vt ff.de acqui.poſ.l.cõmunis ſeruus.§ fina.per generalẽ autem
nõ,niſi per ratihabitionẽ.vt d.§.fin. Sic intelligitur l.ſi ergo.ſ.de
nego.geſt.Et ſic intelligo omnia iura, que dicũt per procura-
torem queri poſſeſſionẽ ignoranti.ff.de acquir.poſſeſ.l.j.§. per
procuratorẽ.⁊ l.j.C.de acqui.poſ.Ratio eſt,qꝛ procurator ha-
bẽs ſpeciale mandatũ miniſterio vtitur in poſſeſſione querẽda,
vt ff.de acqui.poſſeſ.l.qđ meo.§.procurator autẽ.Et ſic vt nun-
tius,qui concipit verba in perſonã dñi,vt ſ.de cõſti.pecu.l.qui
autẽ §.fi.cũ l.ſe.Et no.C.ſi quis alteri vel ſibi.l.multũ.⁊ ſic cõſti
tuẽdo procuratorẽ ſpecialiter ad acquirendã poſſeſſionẽ vide-
tur,vt nũtiũ cõſtituere,vt actus valeat,qui aliàs valere nõ poſ-
ſet arg.ff.de re dub.l.quoties.⁊ arg.l.ij.ſ.de iuriſ.om.iudi.Sꝫ
per procuratorẽ generalem nõ,vt dixi:qꝛ debet concipere ver-
ba in perſonã dñi.vt ſ.de cõſti.pecu.l.eum,qui.§.Iulianus.nec
poteſt acquirere vt nũtius,ſꝫ vt procurator ſpecialis qꝛ aliud
ageret,quod non poteſt,qꝛ fines mandati ⁊c.⁊ ideo ratihabitio
eſt neceſſaria,vt l.cõis ſeruus.§.fin.iuncta l.diligenter.ff.mand.
Et ita intelligo iſtã materiã:quãuis glo.aliter intelligat,vt
l.ſi ergo.ſ.de neg.geſt.⁊ l.j.§.per ꝓcuratorẽ.l.cõis ſeruus.§.fi.
* ⁊ l.ij.C.de his,q a nõ do.manu.quas gl.Dy.tꝫ.* ¶ Op.ſ.pri.§.
3 in fi.Sol.vt ibi patet i tex. ¶ Op.ſcđo † ꝙ ꝑ tutorẽ queratur
pupillo.C.añ ex fac.tuto.l.ij.⁊ l.eũ qui.§.ſi actori.ſ.de cõſti.pe-
cu.Sol.non queritur directa,vt hic,ſꝫ vtilis ſic,vt ibi.Vel dic ꝙ
hic tutor cõtraxit in his que nõ pertinebãt ad eius adminiſtra
tionẽ,ideo nullo modo q̃rit. Et hoc tenet gl.⁊ doc.⁊ ſic intelligo.
niſi in ſubſidiũ,ſicut in quolibet extraneo cõtrahẽte,vt l.filie.ff.
de ſolu.⁊ ibi dixi. ¶ Opp.de l.j.C.per quas pſo.no.acqui.Sol.
4 ibi loquitur in poſſeſſione,⁊ † dño que poſſunt queri ꝑ liberã per
ſonã hic in obligatiõe.Ratio:qꝛ dñiũ,⁊ poſſeſſio acq̃ritur ꝑ actũ
* naturalẽ:obligatio vero iſta acquiritur per actũ ciuilẽ, vt l.ea
que ciuiliter.de acqui.re.do.Itẽ obligationes perſonales ma
gis inherẽt oſſibus ꝯtentiũ,ꝙ iura realia,vt l.qs ergo caſus.ff.
de pecu.⁊ ff.pro ſoc.l.iij.Et ideo obligatio hypothecaria cũ ſit
acceſſoria ad ꝑſonã,iudicatur ſcđꝫ ꝙ de perſonali.Et hoc appa-
ret per ea que no.in l.⁊ an eadẽ.§.fi.de exce.rei iu.in gl.fi.Nã in
hypothecaria debet exprimi cauſa,ſicut in perſonali,cui acce-
dit,⁊ non põt ſimpliciter proponi,ſicut actio realis. ¶ Oppo.
de l.ij.C.per quas perſo.nobis acquiri.So.hic tex.ſoluit ꝯtriũ
in eo ꝙ dt nõ ſemꝑ acquiret.⁊ in prin.dt plerũqꝫ.Nã ĩ caſibus,
in q̃bus,per procuratorẽ queritur ꝑſonalis.queritur hypotheca-
ria vt l.cõtraria,alias ſecus vt hic.Opp.⁊ videtur ꝙ † per procu
5 ratorẽ ſemꝑ q̃ratur hypothecaria.l.ꝙ ꝓcurator ex re.ſ.de ꝓcu.
Sol.ibi dicitur ex re dñi nõ propter rẽ,ſeu eius occaſione,⁊ ideo
obligatio de euictiõe nõ queritur dño per ꝓcuratorẽ.l.poſſeſſio.
§.⁊ ſi poſſeſſio.de acq.poſ.Ita hic intelligo,qñ principalis obli
gatio nõ erat ſuꝑ,ſeu ex re domini, alias queritur hypothecaria,
ſicut ꝑſonalis ꝑncipalis.Opp.de l.ſi inter.in ꝑn.ff.de pig.Sol.
vt in gl.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Acquiri.Cõcordat l.ſi abſentis.cũ ibi no.C.ſi cer.pe.
⁊ in l.ſi ea.cũ ſi.C.de rei vẽdi.ꝙ ad hoc vt ex actu meo q̃ratur actio
alicui tertio eſt neceſſe ꝙ ille actus ſit factus nomine illius ter-
tij,in dubio tñ ſemper preſumitur ꝙ meo nomine,⁊ nõ noĩe illius
tertij fact' ſit quãtũ ad hoc vt ius ex illo actu,⁊ ꝯtu acq̃ratur
mihi.l.⁊ magis.ff.de ſol.⁊ l.Papinianus.ff.mã.etiã ſi preceſſiſ
ſet mãdatũ illi' tertij vt ꝓbatur i l.res ex mãdato.ff.de acq.re.do.
⁊ in l.pignus.§.fi.ff.de vſuc.⁊ in l.iij.§.j.ff.iudi.ſol.⁊ l.poſt mor
tẽ.§.j.ff.qñ ex fa.tu.⁊ no.Bar.in l.q mihi donatũ.poſt med.ff.
de do.i ver.q̃ro q̃d i dubio.⁊ Bar.ĩ l.poſt dotẽ.ff.ſol.ma.⁊ Bal.
in rub.C.de ꝯtrahẽ.emp.in xvj.q.⁊ no.doc.in l.qui in aliena.§.ſi is
qui.ff.de acqui.her.⁊ Ang.in l.ſi pupill'.§.j.ff.de neg.geſt.cũ ſi.
imo etiã nõ crederetur teſtibus dicẽtib',ꝙ ſucceſſiue per illa tꝑa
q̃b' i tali loco fuit cũ illo tertio,nõ potuiſſe illũ actũ facere,vel
cõtractũ,niſi noĩe illi' tertij,qñ ipſi vidiſſent,⁊ audiuiſſent tãꝙ
ſatagẽtes ꝓbare negatiuã nõ ꝓbabiliter ꝯcã,ꝑ c.cũ eccl'ia.cũ
ibi no.ꝑ Inn.de cauſ.poſ.⁊ expſſe Cy.in l.actor.in iij.q.ad fi.de
prob.⁊ idẽ ibi Bal.⁊ Dy.⁊ Bar.in l.j.§.hoc interdicto.ff.de itin.
actu.pri.⁊ Bal.in l.cũ hi.§.j.de traſ.⁊ in c.j.§.morib'.⁊ §.ſi qs
per triginta.in titu.ſi de feu.fue.cõtro.inter do.⁊ agna.vaſal.
b POM. ¶ Sũmario.Vide ad hoc Bal.in l.ſi mutuã.C.de exer.
* ALEX. ¶ Actũ ciuilem.Vide Bar.in l.qui mihi.in fin.ff.de do
nat.⁊ in d.l.j.C.per quas pſon.⁊ vide Ang.in l.j.⁊ in l.qđ meo.ff.
de acquir.poſſeſſ.⁊ Bal.in d.l.j.col.v.C.per quas perſonas.
1 ☞ Pignorare qui poteſt,poteſt luere.
2 In mandato generali venit illud,ꝙ dñs erat conſuetus facere.

§. Sed ſi procurator.

Procurator,qui põt pignorare,poteſt pi
gnoratitia agere,qđ eſt ſi habet ſpeciale mandatũ,vel generale
1 ab homine cõſueto pignorare.h.d.Not.ꝙ † qui põt pignorare,
poteſt luere,⁊ pignoratitia agere.Nã vno mãdato videtur ꝑmit
ti aliud.Facit ff.de poſ.l.qđ ſeruus.⁊ ff.de ſol.l.qđ ſeruus.⁊ ſ.de
a pac.l.ſi vnus.circa prin. ¶ Secundo no. ꝙ in mãdato[a] generali
2 † venit illud,ꝙ dominus conſuetus[b] erat facere. ¶ Et ſic not.ꝙ
b arguitur ex cõſuetudine domini,qđ no.ad multa. Cum queritur,
* nunquid conſuetudo patriſfamilias ſit attendenda, vel non,
ita dic.Aut queris de cõſuetudine,quãtũ ad morũ diſpoſitio-
nem,⁊ ſiue ſit bona,ſiue mala,ſemper attẽditur..vt C.de epi.au
diẽ.l.iij.in fine.ff.de edili.edic.l.ꝙ ſi nolit.§. qui mancipia ven-
dunt.⁊ §.qꝛ aſſidua.Aut queris quo ad diſpoſitionẽ patrimo
nij.Et tunc aut queris de actu,qui non diuerſificatur ſcđꝫ modũ,
vt cõſuetudinẽ vtẽdi,⁊ tũc attẽditur cõſuetudo.ff.de vin.tri.⁊ oleo
lega.l.cũ certũ.Aut diuerſificatur ſcđm modũ vtẽdi,⁊ tunc aut
queris,an attendatur conſuetudo in preiudiciũ vtẽtis,⁊ tunc
attendenda eſt cõſuetudo patriſfamilias.ita intelligitur iſta lex
de verb.ſigni.l.j.Aut in preiudiciũ extranei,⁊ tũc nõ attẽditur
cõſuetudo patriſfamilias,ſed regionis.de fun.inſtru.⁊ inſtru.
* leg.l.cũ de lanionis.§.aſinã.⁊ ff.de ſup.le.l.Labeo.circa finẽ.*

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Quod in mandato.No.ꝙ in mãdato generali venit
illud,qđ dñs erat cõſuetus facere. Intellige ordinarie, ſecus
extraordinarie.Tex.eſt nota.⁊ ibi Bar.in d.l.Seio.§.medico.
de an.leg.Et ideo facit iſte tex.ꝙ lꝫ alias donare no poſſit.l.ꝓ-
curator totorũ.ſ.de ꝓcu.tñ ſi dñs eſt cõſuetus donare,vel de
hoc erat ibi ſcđo,poterit facere.De hoc tex.optim' in c.ij.de
dona.Sed gl.in c.ij.e.tit.videtur expreſſe tenere cõtrariũ.Et ad
de pulchre Ang.in l.bene a Zenone.de quad.pſc.⁊ vide Bar.in
l.ſi fraudator.⁊ qđ ibi dixi.que in frau.cred.adde ꝙ ille,qui mã-

datũ habet in vno actu, põt opponere oẽs clauſulas, ⁊ penaruꝫ adiectiones, q̃ per ipſos mandantes in ipſis actibus ſolite ſunt apponi. Et ita no. Ang. in l. ſi qs heredẽ. in fi. C. de inſti. ⁊ ſubſti. etiam ſi tales clauſule requirerẽt ſpeciale mandatũ. Alle. caſuꝫ d. l. bene a Zenone. Et ideo ſi ambaſiator habeat mandatum ad faciẽdum pacẽ videt̃ habere mandatũ ad promittendũ penam. Facit optime tex. iuncta gl. i l. fi. ĵ. ꝙ cum eo. Et ideo videt̃, ꝙ licet ad iurandũ requirat̃ ſpeciale mandatũ. l. iuſiurandum quod ex conuentione. §. procurator. ſ. de iureiur. no. in c. qui ad agendum. de ꝓcu. in vj. ſi tñ mandatum fuerit ꝯtcum geri, poſſit etiã iurari pro obſeruantia ꝯtcus. Et ſic limita no. per Bar. in l. q bona. §. ſi alieno. in iij. q. in fi. de dam. infec. faciũt etiã que habentur i l. ſi prius. §. j. de aqua plu. arcẽ. Et ꝙ poſſit quis ꝓmittere penã que venit ex natura ꝯtcus alieni tenet Bal. i rub. C. de cõſti. pecu. Fallit i ꝓcuratore fiſci, qui nullo modo ꝓmittere põt. l. ſi ꝓcurator. in ꝓñ. de iur. fiſ. ⁊ ibi per Bar. Subdit ibi ẽt Bal. an officialis publicus, poſſit bonã fidẽ agnoſcere. Adde que dicit Abb. Sicul. i c. iſ. de precar. no. hic ar. ꝙ rector eccleſie põt contractum initum nomine eccleſie cõualidare, cũ appoſitione pene, dũmodo ꝯtcus ſit rõnabilis. Ad idem facit tex. i c. cũ dilectus. in fi. de arbi. qð eſt notã. ſcðm eũ, pro adminiſtratorib⁹ ſimpliciter datis, ⁊ pro ambaſiatoribus ad pacẽ cõponẽdam, vt lꝫ non habeãt expreſſum mandatũ, nihilominus poſſunt apponere penã, ⁊ obligare ꝯſtituentes pro obſeruatiõe eius qð gerũt. ꝓ quo bene facit d. l. bene a Zeone. ⁊ d. ſi ꝓcurator. de iu. fiſ. Faciũt que no. doc. in c. nulla. de reb. eccle. non alie. vbi rector eccleſie, põt ſine cõſenſu ſuperiorũ generaliter obligare bona eccleſie pro obſeruantia cõtractus, licet ſpecialiter obligare nõ poſſit. ⁊ ibi colligit̃ qð eſt no. ſm Abb. Caue tñ in predictis per ea, que habentur in l. ſi procurator. de cõdi. inde. ⁊ vide Bal. in l. bene a Zenone. ⁊ vide Ang. in l. fi. §. ſi quis profeſſus. ff. de publicanis. Et adde ad materiã Lu. in ſuo ſin. xj. q dicit, ꝙ poſſum etiã quo ad preiudicialia, ſi dñs erat ſolitus, ⁊c. quẽ dicit no. in l. q ſemiſſes. ĵ. de vſuris. Et an habens generale mãdatũ ad locãdũ predia, ⁊c. poſſit locare domos ꝯtiguas ipſi, ⁊c. Iſtð dictũ Lap. ꝙ no. in ſuis alle. alle. xij. ꝙ alias Lu. in ſuo no. xlj. poſuit. Adð ꝙ in mandato generali veniunt ea q̃ dominus erat ſolitus facere, Bal. pulchre conſi. ccccxxij. ij. lib.

b POMA. ¶ Conſuetus. Vide Ang. in l. ſi negotia. ſ. de neg. geſt. Alex. conſi. cxviij. col. fi. vol. v.

LEX XIII.

a SI cum[a] venderet. Ex pacto creditoris vendentis põt ðbitor agere, vt̃ petere, vt ſibi cedat̃ actio. hoc ðt. ¶ Oppo. ꝙ non poſſet vẽdicare rem, q2 vendẽdo creditor tranſtulit dominiũ. l. ſi conuenerit. ſ. eo. ⁊ de acqui. re. do. l. nõ eſt nouũ. Solu. agit vtili rei vẽdicatione ꝓpter pactũ. ⁊ iſta eſt bona. Alij dicũt, ꝙ iſtð primũ dictũ corrigit̃ per id qð ſequitur, aut in factũ, ⁊c. ⁊ ſic ſolũ actione in factum vel preſcri. verb. agatur. ¶ Secundo opp. ꝙ nõ poſſit agere iſte debitor actiõe in factũ, vel preſcri. verb. q2 per liberã perſo. ⁊c. vt l. proxi. §. ꝑ liberã. Dicũt quidã ꝙ hoc eſt ſpeciale. Gul. de Cug. dicit qð nõ eſt ſpeciale, imo eſt regulare, qñdoq; pactum apponitur in traditione rei mee, vel rei in qua habeo ius, alteri querit̃ actio. vt l.

b certi ꝯdictio. §. ſi nũmos. ſ. ſi cer. pe. ⁊ l. pe. C. ad exhib. [b] Hoc ñ placet. q2 in d. §. ſi nũmos. eſt ſpeciale ꝓpter ſingularia pcepta pecunie. In l. pe. C. ad exhi. interponit̃ pactũ ſuper re tradẽtis que durat eius, ſed quãdo apponit̃ pactum ſuper re tradentis que deſinit eſſe eius, vel que nõ durat eius, tunc nõ querit̃ actio alteri regulariter, niſi in cauſa ſpeciali donatiõis. l. quoties. C. de do. que ſub modo. vbi tex. hoc expreſſe dicit. Dicamus ergo hoc eſſe ſpeciale, ⁊ ſic fuiſſe reſcriptũ p ꝓncipẽ, vt hic dicit tex. Vel aliter, per ꝓcuratorẽ querit̃ dño actio ex ꝯtcu interpoſito ſuper re dñi, ⁊ ex re ipſius, vt l. ꝙ procurator. ſ. de ꝓcu. ſꝫ credi

c tor videt̃ ꝓcurator dñi[c] in vendendo, vt l. nõ eſt nouũ. ĵ. de acq. re. do. ⁊ inſti. quib. alie. lꝫ. in prin. ergo ex ei⁹ pacto q̃rit̃ debitori. ex re eiũ ſua, ⁊ ſuper re ſua pactum interponitur. Ad predi

d cta facit qð dixi plene in l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis inſulam.[d] circa finem. ĵ. de verbo. oblig.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Sicũ. Vide Alex. ꝯſi. x. icip. videt̃ fortaſſe. in j. volu.

b ALEX. ¶ C. ad exhibẽdũ. Vide Bal. in l. i. C. ꝑ quas ꝑſonas nobis acqui. ⁊ per Imo. in d. l. ſtipulatio iſta. §. ſi ſtipulatus. ⁊ qð ibi Bar. in v. ⁊ ix. fallen.

c ALEX. ¶ Procurator domini. Adde no. i l. ſi pignori. ſ. fa erciſ.

d ALEX. ¶ §. ſi qs inſulam. In cõtrariũ facit ꝙ ibi dixi in v. fallẽ. per l. i. C. per quas perſo. nob. acqui.

a §. Venit. In hac actione venit dolus, lata culpa, ⁊ leuis[a], non caſus fortuitus. h. d. Illud qð dicit ſicut in commodato, intelligit̃ vtriuſq; gratia ꝯtracto, vt in gl.

* *Vltimo nota. l. ſequen. incip. ea igitur. Docet enim practicã, qualiter probetur culpa leuis. Certe, quando quis omittit facere ea, que diligens paterfamilias faceret in ſuis rebus, vel quãdo facit ea, que diligens paterfamilias non faceret, vt hic ⁊ l. ſi putator. ſ. ad leg. Aquil. in culpa leuiſſima inſpicitur id, qð faceret diligentior, vel diligentiſſimus paterfamilias. l. in rebus. in princ. ſ. cõmoda. ¶ Et q2 in hoc §. fit mentio de dolo, et culpa. Quero qd eſt dolus? Dico ꝙ dolus eſt ſcienter cõtra ius alterum ledere, vel in ſuis reb⁹, ⁊ alienis diſſimilis conuerſatio, vt C. de reſcinden. vendi. l. ſi dolo. ⁊ ſ. de dol. l. j. §. ij. Exemplũ, ſi rez meam ponas, vbi frequenter latrones conuerſantur. ¶ Quero, quotuplex eſt culpa? Dico, ꝙ triplex. lata, leuis, ⁊ leuiſſima. Sꝫ quero, qd eſt culpa in genere, eſt deuiatio ab omni legis diſpoſitione, ſiue conſiſtat in precipiẽdo, ꝓhibendo, puniendo, ſiue permittendo. ĵ. depo. l. i. §. ſi rem. ſ. cõmo. l. in reb⁹. iij. reſ. ⁊ ſ. de legi. l. legis virtus. ¶ Quero, quid eſt lata culpa? dic, ꝙ lata culpa eſt in ſuis reb⁹ ⁊ alienis eque conuerſando illius diligentie defectus quam cõiter exigit in omnib⁹ ratio naturalis. vt l. qð Nerua. ĵ. depoſ. ⁊ ĵ. de verb. ſig. l. late culpe. Exemplũ, vt ſi ianua dimittatur aperta nocte, ⁊ die. Iſta autẽ lata culpa non eſt dolus, ſꝫ bene equiparat̃ dolo, ⁊ dolo ſimilis eſt, vt l. j. §. hec actio. ſ. ſi mẽſ. fal. mo. dixe. ⁊ notat̃ in l. alle. quod Nerua. Leuis culpa eſt in rebus ſuis, ⁊ alienis eque verſando negligentia, quã cõis hominũ natura patitur, ſed eã euitat exacta diſcretio ſapiẽtis. de qua Inſti. qui. mo. re con. oblig. §. fi. Pone exemplum, vides, ꝙ multi homines dimittunt animalia ſua in paſcuis extra domos, ſed multi homines periti reponũt ea in domo ſua. Vel pone exemplũ, vt ſi dimittã camerã meã apertã, dum eo ad villã. Leuiſſima culpa eſt, in reb⁹ ſuis, ⁊ alienis eque verſando, vt cõmunis hominũ natura exigit, ⁊ cõis hominũ prudentia requirit, cui adheret defectus ſumme diligentie, vel ſapientie, que reperiri põt vel in homine diſcretiſſimo, vt Inſti. loca. §. pe. ⁊ inſti. q. mo. re contra. obli. §. item is, cui. Exemplum, vt ſi claudo cameram, ⁊ non traho vectem clauſure ad videndũ ſi bene clauſerim, ⁊ ita faciũt homines diſcretiſſimi. Ex predictis autem ſatis patet qualiter iſte culpe probentur. Probabitur enim lata culpa contra aliquem ex eo, ꝙ aliquis facit quod cõiter homines non facerẽt, vel facerent. l. quod Nerua, ⁊ ibi no. ĵ. depo. in gl. in ver. latiorẽ. que incipit, id eſt lataꝫ. ¶ Leuis culpa probatur ex eo, quod aliquis facit, qð cõiter homines diſcretiores, ⁊ ſapientiores facerent, vel non facerent. referas ſingula ſingulis. Leuiſſima culpa probatur ex eo, quod aliquis facit, vel non facit, quod homines diligentiſſimi ⁊ diſcretiſſimi facerẽt, vel non facerent. ¶ Caſus fortuitus eſt talis rei impetus, qui preuideri non põt humano conſilio. C. eo. l. que fortuitis. ⁊ ĵ. de admi. re. ad ci. pertin. l. ij. §. ſi eo tempore. Et de predictis habentur plura dicta, ⁊ exempla. ſ. cõmo. l. ſi vt certo. §. j. ⁊ §. ſequẽ. ¶ Sed q̃ro, an furtum ſit caſus fortuitus. dic, vt no. ĵ. pro ſocio. l. cũ duobus. §. damna. ⁊ ibi per docto. Et no. per gl. in verb. etiã ſi ſine cauſa. ⁊ doc. ſ. nau. cau. ſtabu. l. iij. §. ex hoc edicto. ⁊ ibi eadem gl. dicit, ꝙ furtum non cõputatur inter caſus fortuitos, ſed latrociniũ ſic. Et an incendium ſit caſus fortuitus, vel culpa leuiſſima? diſtingue eodem modo, quo diſtinguitur in furto. Recipiendo rõnem diſtinctionis, que fit inter familiares, ⁊ extraneos. Quia illa eadẽ habet locum in incendio, ergo idem debet ſtatui. ¶ Sed qd ſi ſuꝫ negligens in rebus meis nunquid excuſabor de negligẽtia, ſeu culpa cõmiſſa in rebus alienis? Dicunt quidã, ꝙ ſic. Nec tenebor hoc caſu: q2 non teneor maiorẽ diligentiã adhibere i alienis, ꝙ̃ in meis. Quia de ſe cõqueri debet qui tam negligentẽ ⁊c. Inſti. qui. mo. re contra. obli. §. preterea. ⁊ inſtit. de ſocieta. §. fi. ⁊ de regu. iur. l. qui cũ alio. Nec obſtat l. ſi cõſtante. §. ſi marit⁹. ĵ. ſol. matri. tu dic vt ibi patet.*

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Culpa, ⁊ leuis. No. ꝙ Bal. in l. acceptã. C. de vſur. in vj. q. alle. gl. hic ꝙ appellatione culpe, venit leuis tãtũ. Et qualiter ꝓbet̃ culpa leuis, ⁊ leuiſſima, ꝑ Bal in l. ſolã. C. de teſti. et qd veniat appellatione culpe, vide gl. no. in l. in vẽditione. ĵ. de bo. author. iudi. poſ.

LEX XIIII.

¶ Culpam leuem ⁊ leuiſſimam probandi practica.

a EA igitur. [a] No. hãc legem, †docet enim practicam, qualiter probetur culpa leuis, certe quando quis omittit facere ea, que diligens paterfamilias faceret, vel facit ea, que diligens paterfamilias non faceret in culpa leuiſſima inſpicitur illud q diligentiſſimus faceret, vt l. rebus. ſ. tit. j.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Ea igitur. Vide Alex. conſi. cij. j. columna, volumine ſecundo, ⁊ conſilio. xlvij. columna prima, volumi. j, ⁊ conſil. lxiiij. col. fi. vol. ij.

Lex

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

LEX XV.

Creditor. Creditor cum reddit pignus, debet cauere de ſuo dato, ⁊ facto, ⁊ neglecto. hoc dicit.

LEX XVI.

Tutor. Tuendus eſt creditor in pignore dato a tutore, vel curatore legitime. h.d. In tex. ibi tuendus erit in pignore creditor, vel ſine teneatur contraria pignoratitia, vel tuendus erit quando conuenitur tutele actione.

§. Contrariam. Si creditor decipiatur pignore dolo, vel culpa debitoris, habet contrariam pignoratitiam ad intereſſe, poterit etiam ſtellionatus crimine accuſare, ſi dolus interuenit.[a] hoc d.* Vide tex. ibi,
a tenebatur, ⁊c. ſcilicet pignoratitia actione ad eque bonam rem
* obligandam. pro quo ſ. de cõſti. pecu. l. qui autẽ. §. pe. ibi, ⁊ ſtellionatus crimine, ⁊c. Nota ꝙ ille, qui alicui cõmittit dolum, committit crimen ſtellionatus, ergo eſt puniendus extraordinarie.
* l. ij. ⁊ iij. j. de cri. ſtellio.*

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si dolus interuenit. Que culpa veniat in pignore, ꝑ Bal. in l. pignus. C. de pigno. actio.

§. Etiam. Fundus vectigalis, vel emphyteuticarius poteſt obligari ſaluo iure domini. hoc dicit. Et ideo finito iure emphytutico finitur ius creditoris, vt l. lex vectigali. j. de pigno.

LEX XVIII.

1 ☞ Compenſatio quantitatis ad quantitatem admittitur, non autem ſpeciei ad quantitatem.
2 Actio iudicatur mobilis vel immobilis ſecundum naturã eius quod in ea deuenit.
3 Nomen obligatum qui habet, agit actione vtili cõpetenti obliganti.
4 Diſcuſſionem fieri tutius eſt quãdo agitur cõtra debitorem.

a Si conuenerit. [a] Nomen debitoris poteſt pignori obligari, et quod inde redigitur vel cõpenſatur, vel pro pignore tenetur. h.d. ¶ † No. ꝙ admittitur cõpenſatio quãtitatis ad
1 quãtitatẽ,[b] non ſpeciei ad quãtitatem. ¶ Secundo no. ꝓ eo quod
b gl. alibi dicit, ꝙ actio iudicatur mobilis[c] vel immobilis ſcdm natu-
2 rã eius quod in eã deuenit, vt no. C. ſi aduer. trãſac. l. j. ⁊ ij. ⁊ in aut.
c de nõ alienã. §. j. pro qua optime facit iſte tex. licet in veritate actio non ſit mobilis, vel immobilis, ſed eſt tertia ſpecies, per ſe, vt l. quã Tuberonis. in ſi. j. de pecu. ⁊ l. a diuo Pio. §. in vẽditione. de re iud. ⁊ no. Jac. de Are. in l. mouẽtium de ver. ſig. ¶ Quero
3 ille, † q habet nomẽ obligatũ, qua actiõe aget contra debitorẽ? gl. ⁊ doc. tenẽt, ꝙ aget vtili, q ipſi obligãti cõpetebat directa. l. nomẽ. C.
4 que res pig. ob. poſ. ¶ † Quero,[d] qñ agitur contra debitorẽ debito-
d ris vtrũ debeat precedere diſcuſſio? Cy. ponit iſtã q. in d. l. nomẽ. ⁊ arguit pro, ⁊ contra. Finaliter dicit, tutius eſt, ꝙ fiat diſcuſſio. Veritas eſt, ꝙ nõ eſt neceſſe ꝙ precedat diſcuſſio, quia de iure antiquo neceſſe non erat, vt l. creditoris. j. de diſtra. pig. ſed ſolũ reperi-
e tur mutatũ[e] qñ agitur cõtra pignorũ poſſeſſores, vt in aut. hoc ſi debitor. C. de pig. ⁊ in corpore vnde ſumitur. §. ſed neq;. quod ergo non mutatur quare ſtare prohibetur. l. precipimus. in ſi. de appel. Ad argumenta in contrarium rñde vt no. Cy. in d. l. nomẽ. Preterea ratio differentie eſt manifeſta: nã ſi per hypothecariã res euinceretur a poſſeſſore ipſe haberet neceſſe venire contra authorẽ ſuũ, ⁊ ideo vult lex ꝙ prius excutiatur debitor cauſa minuẽdarũ litiũ, ſed qñ agitur contra debitorẽ ſoluẽdo creditori, ipſe liberatur, nec aliud litigiũ cõſurget, ideo ceſſat ratio quare inducta fuit diſcuſſio, ⁊ iſtud tenuit Jac. Bald. Odof. ⁊ Albe. Papias ⁊ etiam Nico. Mat.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Si cõuenerit. Limita iſtam legem vt per Alex. in l. deducta. §. acceptis nummis. j. co. ff. ad Treb.
b ALEX ¶ Quantitatis ad quantitatem. Vide Bar. in l. diuortio. §. ob donationes. ſolu. ma. Et aduerte dum dicit hic cũ ſimilibus. dicitur, ꝙ ſpeciei ad quãtitatẽ non admittatur cõpẽſatio. l. ſi. de cõpẽſa. cũ ſi. quia intelligas hoc eſſe verũ, qñ agitur de compẽſatione ſienda in iudicio, ex diſpoſitione legis altera parte inuita: Secus autem in cõpenſatione ſienda ex preſumpta mẽte diſponentis, qui potuit diſponere prout voluit, ꝙ tunc etiam habebit locum cõpenſatio ſpeciei ad quantitatem, arg. eorum que habentur in l. cum queſtio. C. de leg. ⁊ in §. diſponat. in authen. de nup. Ita dicit Jo. in l. ſi cum dotẽ. §. ſi pater. ſol. ma. videtur probari hoc ibi in tex. cũ ibi no. in ſi. ⁊ ſimilibus quod not. Sed aduerte quod licet predicta mihi placeãt, tamẽ Bar. in l. huiuſmodi. §. cum pater. de leg. j. tenet contrarium per l. ſi pater pro filia. de colla. dot. licet Jo. non faciat mentionem, ⁊ idem Bal. in l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. teſta. ⁊ in l. ſi vxor. C. de bo. autho. iud. poſ. in eo. verſi. ibi, Licet in veritate actio nõ ſit, ⁊c. Ad hoc autem vt videatur mobilis ſecundum materiam illius in quo adducitur, adde ad hoc glo. in l. fin. C. in qui. cau. in integ. reſti. ⁊ Bart. in l. põt. de auth. tuto. ⁊ in l. ſi ſic. de leg. j. POMA. ¶ Vide Pau. de Caſt. cõſi. ix. declarãdo, vt ibi per eum.
c POMA. ¶ Iudicatur mobilis. Vide Alex. conſi. cxj. vol. iiij.
d POMA. ¶ Quero. Vide Are. conſi. cxxxvij. col. ſi.
e ALEX. ¶ Reperitur mutatũ. Vide quod dicit Bar. in l. Julianus, in ſi. de verb. obl. Ad materiam huius legis vide Bal. in l. iij. C. de acqui. heredi. ⁊ aliqua per Pau. de caſt. hic.

1 ☞ Pignori quod accedit, pignus eſt.
2 Regnum ſi augmentatur, an prouincia augmentata debeat regi conſtitutionibus regni.
3 Regnum eſt quid vniuerſale.

a §. Si nuda. [a] Quod accedit † pignori, pignus eſt
1 h.d. Gul. de Cug.[b] querit hic, Si regnum
b † augmentatur, vtrum illa prouincia augmentata debeat regi
2 conſtitutionibus regni. Videtur ꝙ ſic vt hic, cum ſi. In contrariũ
c quia res tranſit cum ſua cauſa, vt j. proxi. §. ⁊ l. via. §. ſi fundus. de ſer. ruſti. predi. ⁊ hoc tenet ipſe arg. l. prediis. §. Titio. de leg. iij.
d ⁊ l. Seie. §. Tyranne. j. de fun. inſtru. Breuiter[d] quãdoque prouincia adijcitur regno, vel caſtrum, vel villa adijcitur comitatui acceſſorie, ita ꝙ ſit vnum regnum cũ primo vel vnus comitatus, ⁊ tunc regulatur ſecũdum regulas primi, cui accedit, ⁊ iiſdem
3 legib. ⁊ iiſdem priuilegiis eſt gubernanda, quib. regnum, quia † regnum eſt quid vniuerſale ergo ⁊c. vt l. peculiũ. in prin. j. de leg. ij. ⁊ l. grege. j. de leg. j. Probatur in vſib. feu. de phi. feu. ali. per Fed. c. imperialem. §. preterea ducatus. ⁊ de hoc eſt. glo. extra ne
* ſede vacan.* ca. j. que determinat, qñdoq; prouincia nõ adijcitur regno acceſſorie, nec caſtrum comitatui. Exemplum regi Francie
e fuit datus comitatus Tholoſe, ita ꝙ ipſe eſt rex, ⁊ comes[e] non ꝙ comitatus Tholoſanenſis efficiatur de regno, ſed comitatus re-
f gni, ⁊ tunc debet[f] regi ſecundum leges, ⁊ cõſuetudines ſuas. Caſus eſt C. de appel. l. ſi quãdo duciano, ⁊ ibi no. facit quod no. in d. c. j. alleg.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si nuda. Qñ prouincia regno adijcitur, an gaudeat priuilegio regni, adde ꝙ in hac materia no. glo. ⁊ Bar. in l. dãni infecti. in §. ſi is qui vicinas edes. ⁊ quod ibi dixi, de dã. infec. Et iſta faciũt ad no. q. qñ vnus de collegio, eo ꝙ nõ poteſt adeſſe in collegio in vna electione, cõmittit vicẽ ſuam ei qui etiam eſt de collegio. Quero an is, cui facta eſt commiſſio poſſet iſtas voces diuidere. ſ. vocem ſuam, ⁊ aliam vocẽ ſibi cõmiſſam dando vni vnã, ⁊ alteri alterã. Et dicendum eſt, ꝙ non: quia ceteris omiſſis, videtur tex. multum ſing. in c. ſi quis iuſto. de elec. in vj. quod tene mẽti perpetuo. Et facit ꝙ in materia no. Bar. in l. ſi. j. de colle. illici. Itẽ facit ſi vnus eſt bannitus de vno loco, an videatur bannitus de loco illi adiũcto. De quo per Bal. in l. etiam. C. de iure do. Item faciunt iſta, ad no. queſtionem de qua per Joan. And. in titu. de emp. ⁊ ven. §. reſtat. in additione que incipit, coniungã quoq; de ſtatutis. ꝙ ſi ſtatutũ dicat, ꝙ vẽdens prediũ trium tornaturarũ non tributarium, cõpellatur vendere vicino habenti magnũ prediũ, quia ſi iſte emit vnũ fundũ tributarium vicinũ ſuo paruo, prima facie videtur quod vẽdere cõpellatur, eo, quia pars vnita cũ altera facit vt intelligatur effectus vnus fundus, ⁊ hac rõne augmentum vadat cũ primo fundo, ⁊ eius conditionẽ ſequatur. l. ſi ex toto. in prin. de leg. j. ⁊ l. quod in rerum. §. ſi quis poſt. eo. ti. ⁊ hoc per tex. in l. ſi finita. §. ex hoc edicto. in ver. itẽ quid dicimus. ⁊ ibi ꝑ Ro. de dam. infec. Contrariũ tñ eſt verũ per d. §. ex hoc edicto. verſi. item quid dicemus. Nam poſtquam vna pars ab alia diuiſa eſt, ⁊ ſeparari poteſt, quod ſtatutũ erit in vna parte, non habebit locum in alia. Bene facit l. fundus. in ſi. fami. erc. ⁊ facit ad queſtionẽ Bal. in c. j. §. preterea ducatus. de prohib. feu. aliena. per Fed. Si marchionibus cõcedantur noua caſtra, vtrũ intelligantur eſſe de marchia, ⁊ ſic nõ poſſint diuidi, ⁊ dicit ꝙ nõ, ſed ſi veniant marchie, marchie ſunt, vt j. de pac. dot. l. inter. §. cum inter. Item per Jo. in l. j. §. ſi coheredis. ibi poſt notata ꝑ Bar. ff. ad l. Falc. ꝑ Bal. in l. etiã. C. de iure do. Et vtrũ poſtea queſita caſtra ꝑ ſuperiorẽ ſubiaceant primis ſtatutis, Bal. ꝙ ſic. in l. cũctos populos. in j. col. ⁊ in d. l. etiã, ⁊ Bar. hic ⁊ ꝑ Bar. in tractatu alluuiõis, quẽ omnino vide per Gul. de cug. in d. l. ingenuũ. ad ſi. ff. de ſta. ho. ⁊ Bar. in repetit. l. ij. C. que ſit lõga ꝯſue. per Ro. in l. ſi eũ. ff. ſi quis cau. adde Bal. in l. ij. in prin. de origi iur. ⁊ Ro. in conſi. ccxv. per Bern. in c. trãſlato. de cõſti. ⁊ per Ang. in l. de quibus. de legi. per Inn. ⁊ alios in c. cum ex iniuncto. de operis no. nun. ⁊ gl. in ver. quicquid. per Alb. in prima parte ſtatu. q. cxxx. An autem ſtatuta ciuitatis trahantur ad caſtrũ exemptũ, vide doct. in c. ij. de cõſti. in vj. His adde Ant. de But. in c. ſi. de cõſue. per Bar. hic vide glo. in c. cũ capella. de priui. Et ad deciſionem Bart. in d.

§.ſi nuda.vide qđ voluit Jo.And.in addi.Spe.in tit.de treu-
ga,⁊ pace.Bal.in l.cūctos populos.C.de ſum.tri.⁊ tex.meliorē
de corpore iur.Inſti.de ſatiſda.§.ſi.⁊ qđ in ſimili habet̃ in c.cum
olim.de cenſi.⁊ in ſi.in c.de his.xij.diſt.in quibus dr ꝙ eccleſie in
feriores debent regi,⁊ gubernari ſecundū conſuetudinem ⁊ ius
eccleſie metropolitane,ergo eodem modo prouincia,que adijci
tur regno.Facit tex.in c.tranſlato.de conſti.vbi dr,ꝙ tranſlato
ſacerdotio neceſſe eſt vt trāſlatio legis fiat,ergo eodē mō trāſla
ta ꝓuincia in regno debet regi ſecūdū iura regni.Omnis enim
diſpoſitio recipit a iure illam reſtrictionē.ſ.rebus ſic ſtantibꝰ,
⁊ remanētibus.Secus,ſi tranſit in aliaʒ diſpoſitionē,et legeʒ,
vt eſt tex.no.in c.cum inter P.de renū.per quē tex.dicit Ant.ꝙ
ſi quis accipit examē priuatū hic Bononie,⁊ iurauit non accipe
re cōuentum alibi,ꝙ iſtud iuramentū recipit illam reſtrictionē
ſ.rebus ſic manentibus,qꝛ que de nouo emergunt,nouo indigēt
auxilio.Adduco qđ voluit Bar.ī l.j.§.ſi coheredē.ff.ad leg.fal.
Inn.in c.paſtoralis.de priui.gl.in c.j.ne ſed.vacan.⁊ in c.recolē
tes.de ſta.monq.⁊c.tēporis qualitas.vij.q.j.Bal.in l.etiā.C.de
iure do.⁊ ꝙ voluit plenius Bar.in tractatu de aluuioni.in rub.
de inſula.in q.que incipit,ſed quero.⁊ facit ꝙ voluit Rom.cōſi.
ccxv.inci.preſens caſus duplicē habet dubitationē.Et facit tex.
valde ſing.ī c.j.de poſt.prela.vbi ſi pax facta ſit cū rege Frācie,
⁊ terris ſuis,videntur cōprehendi terre adherētes,ergo multo
fortiꝰ terre que adijciūtur regno.Et qđ voluit Inn.Jo.And.
⁊ alij in c.ad apoſtolice.de re iudi.in vj.vbi dicūt ꝙ pax facta cū
eccle.Ro.videt̃ facta cū adherentibus.Et facit ꝙ habet̃ in d.l.
etiā.vbi illud,ꝙ adijcit̃ territorio,cenſet̃ eſſe eiuſdem iuris,cu-
ius eſt ipſum territorium,et ideo bānitus de caſtro qđ accedit
territorio Bononienſi,videt̃ bannitus etiam de territorio Bo
nonienſi,ſm Bal.ibi.¶ Adde,an ciuitas adiecta regno,debeat
vti cōſtitutionibꝰ regni,Abb.cōſi.lxj.ij.lib.⁊ ibi ēt an ſi due ciui
tates ſibi inuicem cōcedunt priuilegia illa debeāt ſeruari ipſis
effectis ſubiectis An autem facta pace inter duos dominos di
catur facta,⁊ pro adherentib.vide Ang.conſi.ccvj.⁊ cclxxix.
b ALEX.¶ Gul.de cug.De q̊ vid ēt Bar.ī l.j.C.de meta.⁊ meta.
libro xj.Bar.in l.j.§.ſi coheredē.ī.ad leg.fal.Cy.⁊ Bal.ī l.etiā.
C.de iure do.Ang.in l.item ſi fundi.§.j.ſ.de vſufru.Dicit tamē
Bal.in l.ex hoc iure.verſi.⁊ no.ꝙ in terris.ſ.de iuſt.⁊ iur.ꝙ ca-
ſtra,⁊ ville intelliguntur viuere legibus ciuitatis ſub cuius ter
ritorio ſite ſunt.Allegat legem,nulli.C.de epiſ.⁊ cle.Et nota.
vnū ſingulare,ꝙ qñ diſputat̃ de iuriſdictiōe ſeu cōfinibus caſtri
vel ville,intelligūtur in dubio eſſe de iuriſdictione magis ad-
iacenti,niſi aliud oſtendat̃.Ita Bal.in c.cum olim.de preſcrip.
Primo tū vide tex.⁊ ibi Bal.in c.relatum.extra đ cōceſ.prebē.
Cy.in l.ſi.C.de iure do.gl.Inno.⁊ Bal.in c.cū dilectus.de con-
ſuet.Vide in c.j.ne ſe.vac.⁊ in c.ij.de relig.do.⁊ ī c.ſicut de exceſ.
prela.xxxij.q.j.c.nō eſt culpandus.no.in l.j.§.j.C.de rei vxo.ac.
in l.ij.C.communia de leg.Bal.⁊ ibi melius Ang.⁊ in l.rem.§.item
quecunq;.ſ.de rei vendi.Vide tex.in l.plane.ī.de oper.li.tex.in
l.adulter.§.ſi.ī.de adul.¶ Adđ Abb.cōſi.lxij.li.ij.vbi ponit qđ
ſi nō conſtat,in cuius dieceſi ſit eccleſia,cui applicabitur.
c POMA.¶ Illa prouincia.Vide Roma.conſi.cclxxxiij.ad fin.et
Socy.con xciij.
d POMA.¶ Breuiter.Vide Fely.c.tranſlato.de conſti.Jaſo.ī §.
ꝑſonā.Inſti.de actio.Ro.conſi.ccxv.⁊ cōſilio cclxxv.vol ij.Jaſ.
in l.ſi eadē iiij.notab.ff.đ officio aſſeſſoris.Barb.conſilij.volu.j.
Alex.l.j.ff.de leg.j.Are.l.ſi ex toto.j.col.eo.tit.Alex.conſi.cxiiij.
vlt.col.vol.iiij.Prepoſitum in c.ius ciuile.j.diſt.Anc.c.canonū.
de conſtitu.⁊ Barb.in d.c.tranſlato.Car.in cle.ſtatutuʒ.de ele.
Are.l.ſi pater filio.de vul.bonum tex.c.ſi.§.j.⁊ ibi Gemi.de con
ceſ.preben.lib.vj.
* CLAV.¶ Vacante.Vide alias concordant.per Alexā.cōſi.clj.
volu.ij.vbi ponit ſi vnum caſtrum fuit exemptum a iuriſdictio-
ne,an nihilominus regatur ſtatutis eius vide Barb.conſi.iiij.
in dubio ij.
e ALEX.¶ Qđ ipſe eſt rex,⁊ comes.Vide Bart.in l.ſi qñ.C.de
appel.ea ibi ſcripſi.⁊ vide qđ dicit Bar.ī l.j.§.ſi coheredē.ī.ad
l.Fal.Sʒ qđ dicendū eſt in tali caſu,ſtatutū eſt Laude imponēs
penā mulieribꝰ nubētibꝰ cū hereditate extra iuriſdictionē cō-
munis Laude,⁊ ſi nupta fuerit extra iuriſdictionē,nō ſuccedat
alicui de iuriſdictiōe cōis Laude,ſʒ illa hereditas perueniat in
agnatos ꝓximos,vel alios propinquos.⁊ hoc ſiue proueniat ex
teſtō,ſiue ſine teſtō.Et certe iſtud ſtatutū vr̃ velle,ꝙ mulier,q̃
nubit extra iuriſdictionē cōis Laude,perdat ſucceſſionē etiaʒ
ſibi delatā,vel acquiſitā,alias nihil operarētur illa verba ſtatu
ti,cum in eo dr nulla mulier,⁊c.⁊ verba debēt iterpretari vt ali
qđ operent̃.c.ſi papa.de priuile.in vj.l.ſi qñ.de leg.j.⁊ quo ad ſta
tutum no.Bar.in l.iiij.§.pretor.de dam.infec.⁊ in l.ij.ff.de vſuc.
c.paſtoralis.in ꝑn.⁊ ꝙ ibi doc.maxime Abbas.de appel.⁊ Ant.
in c.j.de reſcrip.⁊ in c.cām.de dolo,⁊ ꝯtuma.⁊ qđ no.Bal.ī rub.
C.de Zhen.emp.in ix.q.cū ſi.dico tale ſtatutum valere.Faciunt
que dixi in l.Titio centū.§.Titio genero.de condi.⁊ demō.vbi
pōt qs a legitima excludi,⁊ ꝙ valeat iſtud ſtatutū,videt̃ preſup
ponere Pe.de Anc.in repe.c.canonū ſtatuta.de ꝯſti.verſi.ſʒ po
ter.C.de ſuis ⁊ leg.Ra.Cu.⁊ Ro.in l.heres ꝑ ſeruū.ff.de acqr.
hered.Idē tenet Bal.in l.ipſis.C.vt in poſſeſſio.leg.vbi querit,
ſi ſtatutū dicat,ꝙ filie nupte extra territoriū nō poſſit relinqui,
an valeat,adeo ꝙ non poſſit ei relinqui? Et cōcludit ſtatutū va-
lere,⁊ excludere dictā filiam nuptam extra territorium,⁊ illi re
linqui nō poſſe.Et ſic videt̃ tenere ibi Bal.ꝯ idē ēt,qđ ipſe tenuit
in l.ſi.C.de pac.⁊ melior videt̃ opinio in d.l.ipſis.Pro qua bene
facit tex.in c.j.de filijs natis ex matri.ad morga.ꝯcto.⁊ l.hac edi
ctali.in prin.de ſecūdis nup.Et ita etiā videt̃ eſſe de mēte Bal.
in d.l.cūctos popul.in ver.dixi de ſtatutis.Vide Ro.in l.ſtipu
latio hoc modo cōcepta.de ver.obli.dānat Bal.in l.ſi.C.de pac.
per l.cū ita legatū.ff.de cōdi.⁊ demon.⁊ qđ valet dictū ſtatutuʒ
quo ad ſucceſſionē,eſt de mente Ang.in l.j.§.ius naturale.ff.de
iuſti.⁊ iur.in ver.item facit ad aliā queſtionē,an valeat ſtatutū.
¶ Adde,an valeat ſtatutū,ꝙ mulier nupta extra territoriū nō
ſuccedat,Bal.cōſi.cccvij.iiij.lib.vbi ꝯſuluit ſup ſtatuto Medio
lani,vbi viget tale ſtatutū,⁊ an ꝑ ſtatutū,poſſit tolli legitima,
quia hic non eſt materia,vide pro nunc Bal.cōſi.cxxviij.ij.lib.
in ſi.conſil.
f ¶ POMA.Et tunc debet.Vide Alex.cōſi.clj.vol.ij.vbi per hoc
dicit,ꝙ caſtrum exemptum a ciuitate regitur ſecunduʒ ſtatuta
ciuitatis quibus prius regebatur.

a **§. Si fundus.** [a]Res tranſit cū ſua cauſa.hoc dr.
¶ Opp.de l.Paulꝰ reſpondit.§.
j.ī.de pig.Solue vt ibi.¶ Opp.de §.ī.proxi.Solue,vt ſtatim
ibi dicam.

ADDITIO.

a POMA.¶ Si fundꝰ.Vide Ro.cōſi.cxxviij.icip.put ex tenore.

1 ☞ Compoſitum differt a ſuis partibus realiter.
2 Materia ſi tranſit in materiatum quādo pignus extinguatur.
⁊ nume.5.
3 Vſuſfructus extinguitur ſi res,ī qua quis habet vſumfructū,
tranſit in aliam materiam.
4 Dominium non extinguitur in dominio iam queſito ſuper re ſi
res tranſit in aliam formam.
6 Creditor an poſſit prohibere ne ſylua cedatur.

§. Si quis ſic cauerit. Quando materia ī
materiatū trāſit pi
* gnus extinguitur,ſeu eius obligatio.h.d.] Vide text.ibi aliud
nauis.⁊c.Sed quid ſi debitor factus ſit non ſoluendo,nunquid
in ſubſidium agetur hypothecaria contra nautam? dic ꝙ ſic.ar.
ſ.de eo per quē fac.eſt.l.ſi.§.i.ſ.ad leg.Aquil.l.qui occidit.§.j.
* ⁊ ī.đ do.prelega.l.j.ī ſi.* ¶ No.ꝙ † cōpoſitū differt a ſuis parti
1 bus realiter,ſcđm opi.Ariſto.que eſt ꝯ opi.Ottho.¶ Opp.ſ.
2 proxi.§.Sol.ibi partus † producitur ab ancilla immediate,nec
trāſit in aliud materiatū,ita hic arbores,que excidūtur a ſylua
ſunt obligate,ſicut fructus cuiuſlibet rei obligate.C.in qui.cau.
pig.tac.ꝯhi.l.quāuis.Sed qñ de mr̃ia ſit ſpecies,⁊ ſic in mate
riatum tranſit,tunc incipit alia res eſſe,ideo extinguit̃ pignus.
* vt hic dicit tex.] Itē pōt eſſe alia ratio,qꝛ partꝰ habet ſimilitu
dinē cum matre ſua,ſed nauis nullam hʒ ſimilitudinem cū filia,
ideo non pōt dici ſic ius pignoris ibi eſſe,cum in habentibus
ſymbolum facilior ſit trāſitus.ſ.de rei vendica.l.in rem.§.item
quecūq;.Item,quia partus qui erat in ventre,erat idem cū ea.
* imo portio erat viſcerum ī.de vēt.inſpi.l.j.§.ex hoc reſcripto.*
¶ Opp.de l.ſeruum filij.§.ſi procula.de leg.j.Sol.ibi dicit glo.
iam ceſſerat dies legati,⁊ ſic dñium iam erat queſitū legatario.
Certe iſtud in ſe eſt bene dictū,tñ ille tex.aliqualiter repugnat.
Unde pro declaratione materie dic ſm Jac.But.qñq; querit̃
3 † de vſufructu,⁊ tunc ſi res tranſeat in aliam formam ſiue ſit re
ducibilis ad primam materiā ſiue nō extinguitur vſuſfructus,
4 vt l.qui vſumfructum in princi.ſ.đ vſufru.Qñq; tractatur † de
dominio iam queſito,⁊ tunc ſi res tranſeat in aliam formā,ſiue
res ſit reducibilis ad primā materiā,ſiue,nō,dñium non extin-
guit̃,qꝛ quicquid ex re mea ſuper eſt meuʒ eſt.l.ſi ſeruꝰ.§.boue.
ſ.de condi.fur.Ita intelligitur d.§.ſi procula.ꝙ intellige ſecun
a duʒ notata in l.adeo.§.j.ī.de acqui.re.do.Si vero[a] † queris de
5 iure pignoris tūc putat ipſe diſtinguēdum,Aut res,que trāſit
in aliam formam eſt reducibilis ad primam materiam,⁊ nō ex-
tinguitur.Aut non eſt reducibilis,⁊ tunc extinguitur vt hic,⁊ l.
queſitum.§.illud fortaſſis.ī.de leg.iij.Aut queris de iure domi
nij querendi in futurum,⁊ tunc eſt adhibenda eadem diſtinctio.
vt in prealleg.§.illud fortaſſis.licet huic ꝯtradicat ille §.ſi pro
cula.ſed

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cula.ſed dic,vt ibi dicam.¶ Oppo.qꝛ res efficitur ſpecificantis
vt l.adeo.§.cum quis.de acqui.re.do.ergo non cadit in obliga-
tionem,etiam expreſſa conuentione,qꝛ res aliena non pōt obli-
gari. Sol.intellige hic,ꝙ fit ſpecificatio ab ipſo creditore, vel
6 debitore. Querit hic† Guliel.vtrum creditor poſſit ꝓhibere,
ne ſylua cedatur. Rn̄.creditor debet vti re pignorata,vt bonus
paterfami.ſ.eo.l.ea igitur. Vn̄ aut ſylua erat cedua,aut non.
Si cedua,poteſt cedere,⁊ nō prohibetur,alias ſic,vt l.itē ſi fun
di.in fin.ſ.de vſufru.⁊ l.cuꝫ tabernam.in prin.de pig.

ADDITIO.

a POMA.¶ Si vero. Vide Cepol.conſi.vij.

§. Seruus. Seruus,⁊ filius ex cauſa peculiari poſ-
ſunt rē peculij pignori obligare.h.d. In
tex.ibi tuēdus eſt,ſubaudi creditor.¶ Opp.ſ.que res pig.obl.
poſ.l.j.§.j. Sol.vt in gl.qꝛ hic agebat negotiū peculij,ibi ſecus.

LEX XX.

1 ☞ Aliena res quando poſſit pignorari.
2 Ratihabitio an retrotrahatur, vt videatur pignus rei aliene
retro valuiſſe.

Aliena res. †Res aliena pōt dn̄o volente,
vt ratū habēte pignorari.h.d.
De hoc habes ru.C.ſi alie.res pig.data ſit. ¶ Opp.
de l.rē alienā.ſ.de cont.emp. Sol.aliud in vēditione,
* aliud in pignore,vt hic,dic vt ibi.* Tu dic,ꝙ quedā ſunt noīa,q̄
denotant ſimpliciter contractum,⁊ tunc tales contractus poſ-
ſunt fieri,⁊ concipi in re aliena,vnde,qn̄ dico,vendo,venditio de
notat factum tantū,prout eſt in fieri.ſ.de cura.furio.l.cōſilio. in
fi.⁊ poteſt fieri per dominum,⁊ non dominū. Sunt ⁊ alia nomi-
na,que denotāt contractū,⁊ effectū contractus. ⁊ illa non poſ-
ſunt fieri niſi per illū,qui eſt dominus rei:quia denotant iuris
effectū,ſcꝫ,ꝙ ſit res obligata ac tradita,⁊ ideo nō pōt fieri, niſi
* per dominuꝫ.* ¶ Secundo opp.ꝙ dn̄s nō poſſit habere ratū,
qꝛ eius nomine nō eſt geſtū,vt l.ſi pupilli.§.ſed ſi ego.ſ.de neg.
geſt. Sol.qđ meo nomine nō eſt geſtum,non poſſum habere ra-
tuꝫ vt per ratihabitionē negotiū trahatur ad me,vt meū fiat,⁊
mihi cōpetat actio ex illo negotio geſto. Ita loquit̄ lex ꝯria,ſꝫ
quantum ad mei preiudiciū vt pignus inualidum confirmet̄ bn̄
2 poſſum hr̄e ratū.l.ſi fundꝰ.§.j.ſ.de pig.⁊ hic.¶ †Quero,vtruꝫ
iſta ratihabitio retrotrahat̄,vt videatur pignꝰ retro valuiſſe?
Glo.dicit ꝙ ſic.d.l.ſi fundus.ſ.de pig.⁊ l.donatiōes.C.de do.in
ter vir.⁊ vxo.⁊ ad Mace.l.ſi.qđ intelligit Gul.in preiudiciū ra
a tum habentis,ᵃnon in preiudiciū alterius,vt puta, ſi dominus
medio tēpore.ſ.poſt illā obligationē factā ab extraneo,⁊ anteꝙ̄
ipſe ratam habeat vendiderit alij,vel obligauerit,ratihabitio
ſequēs nihil ꝑiudicaret illi actui medio.ar.in l.ſi partē.§.ſi per
fundum.quēadmodo.ſerui.amit.⁊ ſ.q po.in pig.ha.l.potior.§.j.
Hoc etiam tetigit Iac.de Are.in l.cum decem mihi.§.j.ſ.de ſol.
Hoc etiā tangit gl.in l.ſi indebitū.§.ſi.ſ.rem rat.habe.⁊ ibi dixi.

ADDITIO.

a ¶ Ratum habentis. Bart.vr̄ cōtrarius in l.cum vir.circa ſi.ff.
de vſu. Pro q̊ vide cōcordātias eiuſdē,cōcor.xlvj.inci.inſurgit.

§. Si pluribus. Qui pares ſunt in tp̄e,ſunt pa-
res in iure.h.d. Vides ergo ꝙ
res poteſt eſſe pluribus obligata,nō tn̄ pōt eſſe plurium reſpe-
ctu dn̄ij,vt ſ.cōmo.l.ſi vt certo.§.ſi duobus vehiculū. Rationē
dixi in l.iij.§.ex pluribus.ſ.de acqui.poſſeſ.

§. Si per creditorem. Seipſum ſummat.

§. Interdum. Contra agentem pignoratitia po-
teſt excipi de emptione rei poſtea
facta.h.d.

LEX XXI.

Omno. Qđ ex re obligata ſupeſt, obligatū eſt.
hoc dicit.¶ Opp. Inſt. de vſufru.§.ſi.
Gl.non ſoluit,dic aliud in vſufructu:qꝛ rei mutatio-
ne perimit̄,vt ſ.qui mo.vſufr.amit.l.repeti.aliud in
pignore,vt dixi ſ. eo.l.ſi cōuenerit.§.quis ſiccauerit.

LEX XXII.

1 ☞ Creditor ſi eſt conſequutꝰ aliquid ab aliquo nomine pene de
licti cōmiſſi circa rem pignoratam,quando computet in debitū,
vel debitori reſtituat.
2 Condemnatꝰ in expēſis ſi in aliqua interloquutoria obtinuit in
cauſa principali,⁊ reus condemnatur in expenſis non reſtituit
expenſas per eum habitas pro interlocutoria.
3 Creditor,qui eſt cōſequutus aliquid per cōdictionē incerti,quā
do illud imputet in debitum.

Si pignore. Quod creditor cōſequutꝰ eſt
ab alio noīe pene delicti circa
rem cōmiſſi cōputatur in debitū,vel debitori reſtitui
tur,ſecꝰ ſi ab ipſo debitore pene nomine exigat̄.h.d.

1 ¶ Op.†de l.ſi.ᵃ§.ſed cū in ſcđa.C.de fur.⁊ ſ.loc.l.is,q rē. Sol.
a aliud in creditore,vt hic,aliud in cōmodatario,⁊ conductore,in
ꝯrijs. Rōnē optimā ponit hic gl.vcꝫ,qꝛ creditor nō dꝫ vti re,⁊
ſic ex furto nil perdit̄,cōmodatariꝰ ⁊ vero cōductor perdiderūt
vſuꝫ.⁊ vide gl.ſup ꝟ.reſtitui.circa ſi.⁊ nota eā. Ex hac ſolutione
habes,quid iuris eſt in depoſitario,⁊ in eo cui res vēdenda tra
dit̄,⁊ ſi. Cōtra p̄dicta facit ſ. đ pet.her.l.vtrū.§.ſi.cū l.ſeq. Sol.
Materia iſta eſt ſatis longa,qualiter pena veniat reſtituenda.
tex.⁊ gl.tāgūt ibi latius,ꝙ̄ alibi. Ego diſtinxi in l.pretor.§.j.de
bo.auth.iud.poſ.facit ad p̄dicta l.quoties.ſ.de iur.do. Ad ſcđꝫ
dictū opp.⁊ videt̄ ꝙ illud,qđ fuit cōſequutꝰ ab ipſo debitore,ve
niat in reſtitutiōe.ſ.de edil.edic.l.cū aūt.§.cū redhiberet̄. Sol.
ibi cū agit̄ redhibitoria,per quā omnia reponūt̄ in p̄ſtinū ſta
tū,hic ſecus,⁊c. ¶ Ad idē opp.de l.quoties.ſ.de iure do. Sol.
vt dixi in d.l.pretor.§.j. ¶ Itē ꝯ hoc opp.ex ea cauſa,ex qua q̄-
b rendo ab alio mihi queris, ex eadē cauſa tibi nō obligor,ᵇ vt l.ſi
ſeruo.§.⁊ regulariter.ſ.de vſuf.⁊ de ver.obl.l.liber homo.circa
prin. Sed creditor recipiendo pecuniā ab alio acquirit debito
ri,ergo ab ipſo debitore nō pōt exigere. Sol.illa regula ꝓcedit
vbi obligatio alteri per alterū querit̄,ſed hic nō querit̄ obliga-
tio per creditorem debitori,lꝫ qđ exegerit,debeat reſtituere ex
equitate officio iudicis,qđ deſeruit actioni bone fidei,que equi
c tas ceſſat ipſo delinquente. Et hoc facit ad q.quotidianaꝫ,ᶜ In
2 iudicio fui tibi†condemnatus in aliqua interlocutoria in expē
ſis ꝓpter aliquā cōtumaciā, quas expenſas tibi ſolui,demū ob
tinui in diffinitiua ſentētia,⁊ fuiſti cōdēnatus mihi in expenſis,
vtrū debebis mihi reſtituere id, qđ ego tibi ſolui? Videt̄ ꝙ ſic,
d.l.cū autē.§.cū redhiberet̄.⁊ d.l.quoties. In cōtrariū videt̄ ca
ſus hic cū ſi.⁊ videt̄ expreſſuꝫ i l.dāni.§.cū parietē.ſ.de dā.īfec.
d ita dicit gl. ¶ Querit gl.ᵈ† vtrū illud qđ per cōdictionē incer
3 ti cōſequutꝰ eſt creditor a debitore,īputet̄ in debito? Gl.ſe in-
uoluit. Veritas eſt,ꝙ ſi quidē creditor cōſequutꝰ eſt reꝫ,illā de
bet reſtituere,ſꝫ ſi cōſecutus eſt eſtimationem, ſecus,qꝛ ad illā
eſtimationem pignoratitia non datur. Ita debet intelligi prin.
gl.magne hic.⁊ in alia gl.in verbo imputabit.

ADDITIONES.

a POMA.¶ De l.fin. Non preſumitur ergo donatio,vide Alexā.
conſi.xviij.iij.vol.
b ALEX.¶ Tibi nō obligor. Adđ l.liber homo.in p̄n.de ver.obl.
c ALEX.¶ Queſtionem quotidianam. Queſtio quotidiana,ſi fui
interlocutorie condēnatus in expenſis,poſtea obtinui in diffini
tiua,⁊ etiā in expenſis, an recuperē primas expenſas,⁊ iſta cō-
dēnatio in expenſis,qn̄ fieri poſſit, vide Bal.in l.properādū.§.
ſin autē vtraqꝫ.C.de iudi.⁊ ibi pono in ſi.illiꝰ l.⁊ pro hoc addu-
co,qđ ponit Bar.in l.j.ad ſi.prin.ſ.de ope.no.nūt.dum dicit dā-
nū ꝙ qs ſua culpa ſentit,ſibi imputare debet. Vide q̄ dixi poſt
Bar.i d.l.ab executore.de app.ſꝫ Inn.⁊ ad Bar.hic,adde Bar.
in d.§.cū parietē.in ſi.⁊ adde ꝙ Bal.in l.non ignorat.C.de fru.⁊
⁊ li.expen.dixit ꝙ ſi aliquis cōmiſit temeritatē ante ſententiā,⁊
poſt vincit in principali, qđ nō pōt illas expenſas recuperare.
Allegat tex.in l.qđ a quocūqꝫ,de reg.iur.⁊ qđ notab. ſꝫ Bar.
hic tenet etiā Sal.in l.properādū.§.ſin aūt alterutra.de iud.
Vide Bar.in l.eos.§.cautione.de appel.in fin.
d POMA.¶ Querit gl. Vide Alex.l.ſi patroni.§.q fideicōmiſſa
riam.ſ.ad Trebel.

1 ☞ Pignoratitia ad rem ⁊ fructus agit predo.
2 Pignoratitia agenti non refertur queſtio dominij.
3 Predo qui lucratur fructus,an teneatur illos reſtituere.

1 **§. Si predo.** Etiam predo † pōt agere pignoratitia
2 ⁊ ad rē,⁊ ad fructus.h.d.† ¶ Nō q agē
a ti pignoratitiaᵃ non pōt referri queſtio dn̄ij,qđ dic vt ſ.tit.pro
xi.l.cōmodare. ¶ Quero qđ ſi creditor fuit malefidei poſſeſſor
3 ¶ Item quero,vtrum† predo,qui lucrat̄ iſtos fructus tenea-
tur reſtituere eos domino? Dic vt in glo.

ADDITIO.

a ALEX.¶ Agenti pignoratitia. Hoc nō ꝓcederet,ſi quis ageret
vigore generalis hypothece,nō ſpecialis,vt no.dicit Sal.in l.cū
res.C.in qui.can.pig.ta.contraha.vide no. Inſtit.de actio.§.itē
Seruiana,⁊c.

1 ☞ Pignus ſi debitor non reſtituit creditori qđ conduxit,con-
trario iudicio tenetur ad intereſſe.
2 Creditor volens agere cōtra debitorem ad reſtitutionem rei
pignorate,qua actione agat.
3 Iudicijs in contrarijs iuratur in litem, quando agitur de fide
rupta.

1 **§. Si poſt.** Si debitor† pignus,qđ conduxit,non reſti
tuit,ad inter eſſe cōtrario iudicio cōuenit̄.
h.d.¶ Quero ad quid detur iſtud cōtrariū iudiciū? Dicit gl.
ad intereſſe. Simile videbitis,in l.cuꝫ debitore.ſ.eo. ¶ Quero
2 ſi† vellet petere reſtitutionēꝫ rei,qua actione aget? Dicit gl.ꝙ

habet interdictum de precario, ⁊ vnde vi, qꝛ videtur eum vi ex-
3 pellere nõ reſtituẽdo ei. l. colonꝰ. de vi, ⁊ vi ar. ¶ Quero † vtrũ
a in iſto contrario iudicio ª iurabit in litem? Gl. dicit ꝙ ſic, qꝛ hic
de fide rupta agitur, ⁊ etiã condemnatus efficietur infamis, vt
l. furti. §. mandati. ff. de his qui no. infa. quã glo. no. per quã ſic
debet determinari qꝺ no. in l. in actionibus. de in litẽ iurã. vbi di
cit non iurari in contrarijs iudicijs, quia eſt verum, niſi agatur
de fide rupta, vt hic.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Contrario iudicio. Vide Bar. in d. l. furti. §. fi. ⁊ vide
Bar. in l. j. C. depoſiti. ⁊ in l. ei. apud quẽ in ꝓncip. ff. depoſiti. ⁊ ibi
Bar. in l. furti. §. fin. ff. de his qui no. infa.

1 ☞ Culpoſus non eſt qui facit illud quod conſuetum eſt fieri.
2 Vſus attenditur in promiſſionibus, ⁊ renũtiationibus, que cõ-
ſueuerunt poni in inſtrumentis.
3 Allegans id cuius cõtrarium nõ eſſet poſtulaturus, nõ audit.

§. Si creditor.

Si creditor vendens pignus pro
mittit duplũ ex cõſuetudine, vel
a iter vtiliter geſſerit, qꝺ hoc nomine preſtiterit cõtrario iudi-
cio repetet. alias non vltra debiti ſummã. Item ſi ex ſtipulatio
ne de euictione duplum preſtiterit, ſortem ⁊ vſuras conſequit,
1 ſi ſimplum, ſortẽ tantũmodo. h. d. cum l. ſeq. ¶ No. ꝙ non eſt † in
culpa qui facit illud qꝺ conſuetũ eſt fieri, ⁊ ſic non eſſet ꝙ in iſtis
promiſſionibus de euictione, ⁊ in iſtis renuntiationibus ⁊ ſimi
2 libus clauſulis, † que conſueuerunt in inſtrumentis apponi de-
bemus inſpicere vſum, vt hic, ⁊ l. qꝺ ſi nolit. §. qꝛ aſſidua. de edil.
edi. ⁊ l. ſi prius. §. j. de aqua plu. arcen. ¶ Secundo no. diſtinctio
nem. §. ſꝫ ſi ſimplũ. qꝛ ſingularis eſt. ¶ Opp. ꝙ neutro caſu vſu
re debeantur, cũ habuerit vſum pretũ. Sol. non videt habuiſſe
ex eo, ꝙ duplũ preſtitit. Quero quid ſi minus eſt in duplo ꝙ̃ ſit
vſura. Gl. dicit forte non cõſequetur illud qꝺ eſt vltra. Tu dic
a ſm Richar. Mal. ª ꝙ imo conſequet. Sicuti enim ſentit dãnum
ſi duplũ eſt plus, ꝙ̃ vſura, ita ſentiat lucrũ, ſi vſura eſt plꝰ ꝙ̃
duplum, vt in regula iuris, ſecũdum naturam. ff. de reg. iur. ⁊ in
3 regula, qui ſentit. eo. tit. in vj. ⁊ qꝛ † non audit allegans id, cuius
contrarium non eſſet poſtulaturus. l. pe. C. de ſolut.

ADDITIO.

a POM. ¶ Richa. Mal. Vide ad Pan. in c. cõſtitutus. de penis.

LEX XXIIII.

1 ☞ Pignus extinguitur, quando res pignorata efficitur cre-
ditoris.
2 Euicta re, non agitur prima actione, ſed vtili ex empto ad inter
eſſe, ⁊ poteſt ad compenſationem deduci.
3 Datio in ſolutum eſt ſimilis emptioni.
4 Cautela vt in donatione inſolutum apponatur clauſula, ſi res
euincatur remanet actio in priſtino ſtatu.
5 Iudicis factum nõ dicitur factũ partis, ſed factũ principis, ⁊c.
6 Actio mihi competens pro damnis preteritis nõ tollitur, licet
res detur in ſolutum.

Eleganter.

Re in ſolutum data a iudice,
vel a parte euicta nõ agit pri-
mitiua actione ſed vtili ex empto ad intereſſe, qꝺ etiã
1 in cõpenſationẽ deducitur h. d. Not. primo, † ꝙ ſi res
2 pignorata efficitur creditoris, pignus extinguit. ¶ † Scꝺo no.
a ꝙ re euicta prima actiõe nõ agitur. ¶ Tertio no. ª ꝙ agit vtili
ex empto ad itereſſe. Vltimo no. ꝙ hoc poteſt ad cõpenſationẽ
deduci. Ad primum opp. de l. debitor. ſ prin. ff. ad Trebel. Sol-
ue, vt in gl. qꝛ tunc pignus extinguit qñ res irreuocabiliter effi
citur accipientis. ¶ Ad idem opp. de l. ex ſextante. §. Latinus.
de excep. rei iud. Sol. dicit gl. ibi, non fuit tranſlatũ dñium in cre
ditorẽ, qꝛ res nõ fuit data tanꝙ̃ dantis, qꝺ eſt ꝯ principiũ illius
§. Dic ergo eodẽ modo, qꝺ dixi in precedenti ꝯtrio, qꝛ ibi nõ fuit
effecta perfecte, ⁊ irreuocabiliter creditoris, ideo pignus nõ ex
tinguit. C. ſi anti. cre. l. j. ⁊ de his q in prio. credi. lo. ſuc. l. j. ¶ Sꝫ
cõtra hoc oppo. de prin. huius legis, vbi res non eſt effecta irre-
uocabiliter creditoris, ⁊ tñ pignus extinguit. Sol. extinguitur
nõ ideo, qꝛ prior creditor eſt effectꝰ dñs, ſed qꝛ a priore ꝯtu eſt
receſſum ⁊ peruentũ ad dationẽ in ſolutũ que ſimilis eſt emptio
3 ni. vt hic dicit tex. † Ad ſecundũ opp. ꝙ ſit agendum actione pri
mitiua, non vtili ex empto, vt ff. de ſolu. l. ſi quis aliam. Solu. di-
cit glo. ibi fuit actum ꝙ non recederet a prima, niſi res perfecte
efficeretur accipientis, que ſolutio vera eſt in ſe quẽ not. vt ſcias
4 † apponere in ꝯctibus dationis in ſolutũ clauſulã, ꝙ ſi continge
ret rem euinci, remaneat actio in priſtino ſtatu. Idem tangitur
per gl. in l. libera. C. de ſenten. ⁊ in d. l. ſi quis aliã. Sed qꝛ hec ſo-
lutio continet diuinationẽ, ideo gl. dat aliã. ſ. ꝙ ibi datur in ſolu
tũ ſpecies pro ſpecie, hic ſpecies pro pecunia. Et iſta eſt vera ſo
lutio, qꝛ qñ datur ſpecies pro pecunia, contrahit emptio, in qua
liberatur venditor tradendo rẽ, licet non faciat emptorẽ dñm. l.
ex empto, in prin. de ac. emp. ⁊ ideo perficit contractus emptio-
* nis, * ⁊ recedit a primo, ſed qñ datur ſpecies ꝓ ſpecie nõ poteſt
dici emptio, ſed eſt ꝑmutatio, vel do vt des, in quib. requirit, ꝙ
res perfecte fiat accipientis, vt l. fin. ff. de condi. ob cauſam. ⁊ l. j.
de rerum permu. Circa iſtam materiã diſtinguit Cy. in d. l. libe-
ra. C. de ſen. ⁊ ego latiſſime in d. l. ſi quis aliã. ff. de ſol. ¶ Ad ter
⁊ vſuras. l. ſi plus. §. i. ff. de euic. Sol. hic impetrauit a principe,
ibi ab alio inferiore iudice. Et eſt ratio. ſ. beneficiũ Ceſaris, ar. l.
5 ſi. de cõſti. prin. Vides ergo † ex predicta ſol. ꝙ illud, qꝺ facit iu-
dex, non videt facere pars omnino, ſed illud qꝺ facit princeps
omnino, equiparatur facto partis, vt hic. ¶ Venio ad vltimuz
rñ. ⁊ quero qũo poteſt in cõpenſationẽ deduci? Tex. videt dice
re, ſi cõuenitur pignoratitia, vel ex alia cauſa puta l. Aquilia, ſi
6 damnum dedit in re. Ex quo no. † ꝙ lꝫ dem tibi rẽ in ſolutũ, ta-
b men non tollitur mihi actio cõpetens pro damnis preteritis. ᵇ

ADDITIONES.

a ¶ Tertio no. Vide Aret. conſi cxvj. Imo conſi. xij.
* CLAVD. ¶ Emptionis. Vide Areti. cõſi. clx. dub. iiij. vbi ponit
duos notab. effectus huius emptionis.
b ALEX. ¶ Pro dãnis preteritis, qꝺ eſt no. adde tex. expreſſuꝫ in
l. ſi. ff. arbo. fur. ceſarum.

1 ☞ Soluens pecuniam reprobatã quando liberetur, licet cam-
pſor eam approbauerit.
2 Pecuniam reprobatam, ſi recipiens illam expendit, ſoluẽs nõ
eſt liberatus.
3 Condemnato ſi debeat extrahi oculus dexter, ⁊ extrahatur ſini-
ſter, non debet extrahi dexter ſecundũ formam cõdemnationis.

§. Qui reprobos.

a ª Solutio pecunie reprobe
ſoluẽtẽ nõ liberat, ſed nõ co
gitur ſoluere debitum niſi pecunia reproba reddatur, hoc dr.
* nota iſtum caſum. * Circa iſtum §. quero, nunquid falſam mone
tam portãs, puniatur tanquã falſarius? ⁊ videtur ꝙ ſic per l. ſi
quis quid perferẽdũ. ff. de furt. ⁊ l. eum qui. in fine. eo. tit. Ad qꝺ
ff. de ijs, qui deiece. vel effu. l. j. §. ſed cum locum. Sed dic, aut iſte
portans fabricabat, ⁊ tunc tenetur, vt falſarius. vt C. de fal. mo.
l. j. ⁊ ff. de fal. per totum. Si aũt non fecit, ⁊ tunc aut ille tali falſa
moneta vtitur, ⁊ tunc tenetur pena falſi. C. de fide inſtru. l. ſi vete-
ris. ⁊ C. ſi reus vel accu. mor. fue. l. iij. C. de fal. l. ſi qs falſos codi-
cillos. ff. de fal. l. falſi. §. ordine. Aut non vtit, ⁊ tunc aut vult oſtẽ
dere authorem, ⁊ non tenetur. C. de fal. l. maiorem. Aut non vult
oſtendere, ⁊ tũc eſt ponendus in compedibus. ff. de iure fiſci. l. ij.
§. diuus Pius. Et hoc intelligas, ſi ſciẽs ſit, non tñ ſi ignorãs.
* C. de tabula. l. generali. li. x. Et no. iſtum caſum. * ¶ Opp. ꝙ re-
proba pecunia non debet reddi, qꝛ ille qui ſoluit ſcienter indebi
tum, videt donare. l. j. ff. de cõdicti. indebi. ⁊ l. cuius per errorẽ.
de reg. iur. Sol. hic apparet, ꝙ non habebat animũ donandi, ſꝫ
1 decipiendi. Simile. ff. de ſol. l. ſi cũ aurũ. ⁊ ibi dixi. Querit † gl.
quid, ſi illa pecunia fuit approbata a campſore, cum tamen in
veritate eſſet reprobata? Gloſſ. arguit pro, ⁊ contra. Finali-
b ter tenet, ⁊ bene, ꝙ talis ſolutio non liberet ſoluentem, ᵇ quia
erratur in facto, qꝺ intellige, ſi ipſe creditor recipiens fuit igno
* rans, ſecus ſi ſciens. l. tutor. ver. ſed ſi ſciens. ff. eo. * Iaco. But.
dicit ſic. Aut elector, ſiue campſor fuit electus a creditore, ⁊ tũc
debitor liberat: quia creditor ſibi imputare debet, qui male ele-
git. ff. tit. j. l. qui non tam ideoneũ. ⁊ ita intelliguntur iura ꝓ iſta
parte allegata. Aut elector, vel campſor fuit electus a debitore,
⁊ tũc debitor non liberatur: quia nihil eſt quod poſſit imputa-
ri creditori. ff. de ope. liberto. l. ij. in fi. Aut elector, ſiue campſor
fuit electus ab vtroqꝫ, ⁊ tunc debitor liberatur. Creditori tamẽ
* datur actio contra electorẽ. ff. ſi menſ. fal. mo. dixe. l. j. * ¶ Secũ
2 do † quero, quid ſi ille, qui reprobã pecuniã accepit, eã expẽdit
pro bona, vtrũ ſoluens ſit liberatus? Glo. dicit ꝙ non, quod te-
nent doctor. Contra hoc facit ff. de condi. inde. l. indebiti. §. ſed
⁊ ſi nũmi. Sol. ibi nũmis alienis ſolutis, acceſſit creditori domi
nium preſcriptione, ⁊ ſic acceſſit aliquid circa ipſam rem. hic ve
ro expendẽdo lucratus eſt ex ſua negotiatione, vel ex ſua re, nõ
autem aliquid acceſſit rei, vel circa ipſam rem. l. debitor. in fi. ad
Treb. ⁊ ad l. Falci. l. iij. Poſſumus etiam dicere, ꝙ etiã ipſe nil
eſt lucratus, qꝛ alijs tenet, quibus ſoluit reprobam pecuniam.
3 ¶ † Vltimo per iſtum tex. fuit deciſa queſtio, Quidam fuit cõ
demnatus, vt extraheretur ſibi oculus dexter. Per errorem
executor extraxit ſibi ſiniſtrum, Queritur vtrũ Poteſtas de-
beat ſibi facere extrahi dextrum ſecundum formam condemna-
tionis? Et fuit deciſum ꝙ non. Nam ita demum poſſet hoc face
re, ſi poſſet ſibi reſtituere ſiniſtrum, ſed hoc eſt impoſſibile, er-
4 go, ⁊c. ¶ Not. etiam vtrum † expendere monetam falſam ſit cri-
men falſi. dic vt in l. ſaccularij. ff. de extraor. cri.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Qui reprobos. Per iſtũ tex. dicit Bal. in l. j. C. de cõ
di. indebi, ꝙ ſoluẽs ſciẽter cũ fraude nunquã preſumitur dona
re, ſed

re, ſed requiritur liberalitas mera. ⁊ ideo ſtatutum loquẽs, ꝙ ſi quis falſificauerit monetaꝫ, puniatur pena ſuſpẽſiõis, ignis, ⁊ confiſcationis bonorum, nõ habet locũ in falſificante, vel fabricãte monetã reprobatã in loco, i quo falſificat. Et iõ vidi de facto Ferrarie, vbi eſt pdictũ ſtatutũ, ⁊ aliquis ibi fabricabat bagatinos, q̃ falſa dr moneta tanꝙ facta ab eo, qui non hꝫ poteſtatem, vtrũ puniri debeat pena ſuſpenſionis, ⁊ ignis, ⁊ etiam confiſcationis bonorũ? Et dicebaꝛ ꝙ nõ per iſtũ tex. iuncta gl. Adducebatur vltra, q2 ſtatutũ loquẽs de moneta intelligiꝛ de moneta vſuali, ⁊ expẽdibili in loco ſtatuti, vt voluit Spe. in ti. de ſol. §. nũc aliqua. ver. pone, vbi dicit, ſtatuto caueꝛ, ꝙ pro tali delicto ſoluanꝛ decẽ libre. intelligiꝛ de vſuali pecunia, ⁊ currẽti in loco, ⁊ facit cle. ij. de decimis. vbi ſi alicui cõceditur decima beneficiorũ intelligiꝛ de pecunia vſuali, ⁊ currenti. Facit qd ibi voluit Pau. de leaza. ⁊ Jo. an. in addi. Spec. in d. verſi. pone. ⁊ Cy. in l. in minorũ. in qui. cau. in integrũ reſti. ⁊ Ant. ⁊ aliĩ in c. quãto. de iureiur. Bar. in l. Paulus. de ſolu. ⁊ Bar. hic, Moneta potiꝰ ẽt cõſideraꝛ reſpectu vſus ⁊ curſus, ꝙ alio reſpectu c. veniẽs. lxxxiij. di. facit gl. ⁊ Guli. de mõte lauduno. in d. cle. ij. de deci. ⁊ qd hꝛ in c. ij. de maleſi. ⁊ Bal. in l. acceptã. C. de vſur. ⁊ in l. illud. C. de ſac. ſanc. ecc. ⁊ in l. ſi quis C. de dona. ⁊ in l. ij. C. cõmunia de leg. ⁊ in l. quecũꝗ. C. de ſer. fug. ⁊ ꝙ voluit Old. in ꝯſ. xiiij. ⁊ in cõſi. cclxij. ⁊ Ro. in conſi. cxx. incip. circa primũ dubiũ. ⁊ qd voluit Pet. de Anch. in d. Cle. ij. de deci. vbi allegat quodam cõſi. Bal. ⁊ cdi, ſe voluit in d. c. cũ olim. de cenſib. vbi allegat conſi. Oldr. ergo cũ tale ſtatutũ loquaꝛ de duplici pena dꝫ reſtringi, vt dixit Sali. in l. ij. C. de falſa mo. ꝙ falſificans monetã regis, vel alicuius ciuitatis, vel baronis, punitur pena capitis, vt in l. i. C. de fal. mo. Et hanc penam capitis interpretatur gloſſ. non capitis materialis, ſed ciuilis, q2 deportatur. l. fin. C. de vete. nu. pot. lib. xi. Et idem voluit Joã. Cremonen. qui in contingẽtia facti liberauit quendam, qui falſificauit monetam ciuitatis Bononie ab amputatione capitis, vt refert Jo. and. in c. quanto. de iureiur. ⁊ ſequuntur oẽs ſcribẽtes ibi. Dicit gl. ſi. in l. ij. C. ne Chriſtia. manci. quã allegat pro ſingulari Jmo. in l. ij. de pub. iud. in verbo capitali, vbi dicit gl. q2 appellatiõe ſententie capitalis, venit exilium. Et facit l. eos. §. ſuper his. de appel. vbi interuenit fideiuſſor, ergo nõ intelligitur de amputatione capitis, ⁊ facit tex. in l. qui cũ maior. §. is demũ. de bon. liber. ⁊ gl. in l. hos accuſare. §. omnib. de accuſ. ⁊ facit tex. in l. preſenti. C. de his qui ad eccle. confu. ⁊ ibi Fulgo. allegat Old. dicẽtẽ aſſeſſores dicere, talem condemnamus puniendũ pena capitis ciuilis, ſicut eſt deportatio, maxime in diſpoſitione ſtatuti exorbitantis, prout in caſu noſtro. Et ideo dicit Bal. in d. l. ij. de fal. mo. ꝙ ſi falſificaꝛ moneta alicuius nõ recognoſcẽtis ſuperiorem, ꝙ punitur pena capitis. ſ. ciuilis, non naturalis. Et loqꝛ illa gl. cũ qs falſificaret monetã regis, in loco ipſiꝰ regis. Accedit ad predicta qd dicit Jo. and. in addi. Spec. in rub. de falſ. vbi refert Ubertũ de Bobio dꝛſputaſſe de duo. ludentibꝰ ad par, ⁊ impar, puta faciẽdo cumulũ, vel poſtam aliquorũ denariorũ, ⁊ vnus dicebat ꝙ erat par, alius qd erat impar, conuenerũt, qd q verũ dixit, illos lucretur, repertus eſt vnus denarius falſus, ppter quẽ ſi nõ deberet cõputari in numero, numerus eſſet impar, quis obtinebit? Rñ. ꝙ qui dicit impar, q2 nummus falſus nõ dꝫ cõputari ĩ numero p textũ iſtũ, diſtinguit tñ an faciẽs poſtã ſciebat denariũ falſuꝫ, vel nõ, prout hic. Ego allego glo. valde elegãtẽ ad hoc in l. ij. C. de here. q dicit ꝙ falſus denarius, non eſt denarius. Et per illam glo. dicũt ſcribentes, qd ſtatutũ loquens de denario, nõ habet locũ in denario falſo, ⁊ reprobato, ergo ita in caſu noſtro debebat ille furca ſuſpendi, nec igne cremari, q2 bagatinos in ciuitate Ferrarie falſificaſſet, q2 in illo loco illa moneta nõ currebat, nec expendebatur. Neqꝫ obſtabit, ſi quiſpiam diceret, ꝙ licet Ferrarie non expendatur, nihilominus eſt expendibilis: q2 poſſit eam dare campſori, vel mercatori p minori pretio, vt eã Venetias trãſmittat, vbi bagatini expenduntꝛ, q2 rñdeo, ꝙ ad hoc vt pecunia dicatur vſualis populo, nõ ſufficit qd vnus de populo, put eſt campſor, accepiet eã, q2 lex adaptatur ad id, qd frequentius accidit in d. c. ſepe. de reſti. ſpo. xxviij. diſ. c. de Syracuſane. cap. cũ olim. de cleri. cõiuga. l. j. §. ſꝫ ſi qs C. de lati. libe. tol. ⁊ xxxiiij. q. v. c. deniqꝫ. inſti. de rer. diui. §. illud. l. nã ad ea. ff. de legi. q. v. Et ſi dicaꝛ, ꝙ etiã adaptatur ad id, qd raro accidit. l. antiqui. ff. ſi pars here. peta. reſpõ. vt dixi in d. l. nã ad ea. ergo cũ tẽpore ſtatuti dicta moneta bagatinorũ nõ erat vſualis in ciuitate illa, ſeqꝛ qd de illa nõ ſenſerũt ſtatuẽtes. ⁊ ideo dicit And. d. c. quãto ꝙ ſtatutũ loquens de certa moneta, illa moneta mutata, vꝫ mutatũ ſtatutũ, vt ad nouã monetã videaꝛ mutuatũ. Allegat Speculum in d. tit. de ſol §. nunc aliqua. ad ſi. ⁊ l. pe. ad fin. C. qui admit. in l. ij. C. de queſt. ⁊ in auth. de nõ alie. §. vt aũt. ⁊ facit c. tranſlato. de cõſti. Ergo multo fortius, qñ pecunia illa non erat vſualis, ibi tẽpore cõditi ſtatuti, q2 re illa nõ intellexerunt. Facit etiam ſimiliter, qd ponũt oẽs ſcribẽtes in auꝛ. ſꝫ nouo iure. C. de ſer. fugi. ꝙ ſi ſtatutum dicit, ꝙ cõmittens certũ homicidiũ puniatur in amputatione manus, qd nõ ꝯprehẽdiꝛ manus arida, que eſt inutilis delinquẽti. Facit gl. valde ſingularis in l. fin. C. de plagia. q̃ dicit qd mulier dr vidua, ſi habet maritũ inutilẽ. Et tex. etiã dicit cõiuncta glo. qd pater dr eſſe orbatus filio, ſi hꝫ filiũ inutilem. Jta ergo in propoſito ſtatutũ loquens de moneta, nõ intelligitur de moneta: q2 in cõi eſt inutilis. Facit in ſimili textus ſingularis in l. ij. C. de eunuch. ⁊ ibi Bal. colligit ex illo tex. ꝙ ſtatutum diſponẽs ꝙ de ꝯctu ſoluaꝛ gabella, nõ habet locũ in ꝯctu nullo, ⁊ inutili. Jdẽ voluit Bal. in l. nõ dubiũ. C. de legi. ⁊ Bar. in l. nõ putauit. §. nõ quevis. de bo. poſ. cõtratab. ergo ſequitur, qd fabricãs monetã falſam cuiuſqꝫ generis, aut ſpeciei, vel materie, cunei, vel forme prout dicit ſtatutũ Ferrarie, non cõprehẽdereꝛ in ſtatuto: q2 talia verba ita pregnantia nõ cõprehendũt monetã alienã. Uerba enim pregnantia, copulantur ad maiora expreſſis his, de quibus eſt maior ratio, ⁊ nõ minor. Gl. in Cle. j. de re iud. gl. in cle. ne Romani. de elec. glo. in Cle. j. de iudi. gl. in l. cũ pena. de arb. Uerba enim generalia reſtringunꝛ ad habilia. Gl. in l. j. iũcto tex. q̃ eſt gl. parua, de ſacroſan. eccle. in verſ. omnes. ⁊ gl. in l. inter omnes. q ſatiſ. cog. q̃ dicit, inter oẽs, ſcꝫ ſapientes. ⁊ l. vulgaris. de furt. ⁊ Bar. poſt Jac. de Are. in l. j. §. nũtiatio. de ope. no. nũ. ⁊ gl. in l. j. ⁊ quod ibi Bald. C. cõia de leg. dñ ſaluat inſtrm. ⁊ Bal. in l. j. §. huius ſtudij. de iuſti. ⁊ iur. gl. in c. ſi vero alicuiꝰ. de ſent. excõ q̃ dicit oẽs. ſ. loquẽtes de materia. ⁊ gl. j. q. vij. ſi qs oẽm. ⁊ c. ne Dei. de ſim. ⁊ gl. in c. j. de cõſti. in vj. ⁊ que in ſi. habentur in d. §. nũtiatio. fallit hic, qñ ſtatutũ tale loquẽs p predicta verba pgnãtia loqueretur cum dictione implicatiua cũ ſigno vniuerſali ampliatiuo, vcꝫ, q2 diceret, vel alia queuis moneta. Jta eſt illa gl. in d. Cle. j. de re iudi. ⁊ in d. cle. ne Roma. nec ob ſi aliquis opponat, ꝙ cudere monetã eſt phibitũ, vt no. plene in d. l. ij. de fal. mo. cũ ſi. ſ. alleg. ergo in his dꝫ p ex ſtatutũ poſſe grauius puniri, ꝙ puniatur de iure cõi. Jta no. in l. cũctos populos. C. de ſum. tri. ⁊ in c. vt animarũ periculis. de cõſtit. in vj. ⁊ in c. j. de rap. quinimo plus dr tex. in l. ſi. ff. de decretis ab ord. fac. vcꝫ ꝙ ſtatutũ põt facere, qd illud qd formaꝛ de ſe, ⁊ eſſentialiter non eſt delictũ, ſit delictũ, ergo potuit ſtatutũ imponere penã furcarũ, ⁊ ignis, cudẽti in ſuo territorio monetã alterius dñi, q2 rñdeo, ex quo ſtatuẽtes non expreſſerunt de qua moneta, in dubio intelligitur de vſuali in illa ciuitate, c. maiores. de bap. c. ad audiẽtiã. de deci. l. j. ff. ſi men. fal. mo. dix. l. j. §. ne aũt. de cad. tol. puta vbicũqꝫ ſtatutum phibet aliquid fieri ⁊ imponit penã, quãtũcũqꝫ loquaꝛ generaliter, nunꝙ cõprehẽdit viliſſima, ⁊ minima. tex. ⁊ doc. in l. ſenatus. §. Marcellus de leg. j. dñ dr, ꝙ ſtatutũ prohibẽs facere domũ non extẽdiꝛ in domũcula, ⁊ paruo tugurio, ⁊ quod in ſimili Bal. in l. ſi. C. de edil. act. Cuius dictũ refert Ro. in l. j. §. excuſanꝛ. ad Silla. qd ſtatutũ loquẽs de vulnere, nõ extẽdeꝛ ad vulnuſculũ, ⁊ qd in ſiki hꝛ in l. j. §. qd ſi mancipiũ. ⁊ l. cui dens. ff. de edil. edic. ⁊ l. itẽ apud Labeonẽ. §. qõnẽ. de iniur. ⁊ l. queſitũ. ff. de re iudi. ⁊ l. ſcio. de in integ. reſt. vbi pro vili re nõ daꝛ reſtitutio, ⁊ l. ſi oleum. de dolo. ⁊ l. decurio fortunã. C. de decurio. lib. x. quem tex. pro ſing. alleg. Ro. in ſuis no. ad hoc, ꝙ immunitas cõceſſa alicui nõ extendiꝛ ad vilia, ⁊ minima, ergo, ⁊ multo minus ſtatutũ generale loquens de falſitate monete, debet cõprehendere falſitatẽ bagatinorũ, vbi pro nihilo reputãꝛ? Debuit eñ fieri expreſſa mẽtio, vel forte ſaltẽ loqui cũ dictione implicatiua cũ ſigno vniuerſali ampliatiuo, ſicut in ſimili debet fieri expreſſa mẽtio de eo qd eſt notatu dignũ, ⁊ elegans. l. itẽ apd Labeonem. §. ſi edictũ de iniur. ¶ Adde videndũ hanc apoſtillã de verbo ad verbum eius cõſ. ciiij. ij. lib. Et quando quis dicaꝛ doloſe expendere monetam falſam, vide Bal. cõſi. ccclvi. j. lib. Jnquantũ aũt dicit, qd veniens puniendus amputatione manus, non punitur amputatione manus aride: dic, qd ꝯtrium voluit Paul. de caſt. in d. authen. q2 deformitas in hoc etiã facit, ⁊ ita dicit tenere Jo. an. in regula, in penis. in mercuria. ⁊ Angelum in dicta auꝛ. per tex. in l. iij. j. arbo. furtim ceſar. POMA. ¶ An falſus denarius ſit denarius, Uide Bar. cõſ. xliiij. vol. j. Alex. hic in apoſtil. ⁊ an cudens monetam reprobatam incidat in penam, vide Alex. conſi. clxxxiij. volu j.

1 ☞ Creditor poteſt vendere pignus, ⁊ habere fidem de pretio.

§. Si vendiderit.

Ad id, qd plus debito pignus eſt vẽditũ, põt agere
1 debitor, vt ſibi ſoluaꝛ vel actio cedatur. h. d. ¶ † No. qd creditor põt vẽdere pignꝰ, ⁊ habere fidẽ de ptio, qd eſt not. licet vi-
2 deaꝛ facere tanquã procurator domini. Jn alio † vero procuratore quid ſit, tangũt doc. in l. in ciuile. C. de rei vendi. ¶ Opp. j. eo. l. pe. Sol. vt ibi. ¶ Tertio opp. de l. quæſitũ. in ſi. j. de diſtra. pig. Solue vt in gl. ego dixi in l. a diuo pio. §. ſi poſt. j. de re iu.

1 ☞ Creditor non debet male tractare ſuos pignoratos.
a §. Et ſi res. [a] Si creditor res pignoratas male tra
ctauerit, tenetur pignoratitia. niſi, iure
1 permittēte, fecerit. h. d. Vides hic, ꝙ lꝫ creditor teneaꝛ nō ma
le tractare ſeruos pignoratos, hoc intelligiꝛ, niſi deliquerint.
b Et per hoc[b] determinatur queſtio, ſi feci pacē cū aliquo, ⁊ ꝓ
2 miſi non offendere, ⁊ poſtea eſt bannitus ꝓpter aliqđ delictū.
Itē qđ pōt impune offendi ſm formam ſtatuti, qđ ego potero
eū offendere non obſtāte pace. Ita decidit Old. ⁊ Jac. de Bel.
per hanc l. ⁊ l. quid ergo. §. ſi heres hominē. j. de leg. j. ⁊ l. q ſer
* uum. ⁊ ibi dixi, de verb. obli. * Vides hic, qđ creditor, q proſti
tuit ancillam, amittit pignus, quod habet in ea. Sed quero, an
amittat debitum? Jac. dicit ꝙ non. Arg. ſ. quod me. cau. l. ex
tat a cōtrario ſenſu. l. ex facto. §. Julianus. j. de vulga. ⁊ pupil.
ſubſti. Sed contra euꝫ facit. C. de cap. l. fediſſime. ⁊ l. ſi. C. de ſpe
cta. ⁊ C. de epi. audien. l. ſi lenones. Sed dic, qđ in illis legibꝰ ꝑ
ſona erat libera, hic ſerua. vbi nō eſt tantū delictū, vel dic, ꝙ ibi
illa erat debitoris, hic non. argu. d. l. ex facto. §. Julianus. j. de
* vulg. ⁊ pup. ſubſti. ſm Buli. de Cugneo. * quid autem de eo qui
fecit pacem cū eo, qui iam erat exbannitus. Iſtam queſtionem
ego diſputaui, ⁊ incipit, ſtatuto Lucane, ⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Et ſi res. Item adde que no. Bar. in l. j. §. non autē.
⁊ que ibi dixi. ſ. de dolo. ⁊c. Vide Ro. ſing. cccclxxj.
b POMA. ¶ Et per hoc. Vide Are. in c. meminimus. in j. not. de
accuſ. Jaſ. in l. conuentionum. ff. de pac.

LEX XXV.

1 ☞ Domini voluntate videtur facere faciens illud quod domi
nus facere incipit.
2 Creditor quando poſſit perficere edificium per debitorē ince
ptum re pignorata.
3 Artificium neceſſarium in homine dicitur, ex quo poteſt impē
ſa percipi.
4 Contrarijs ex duobus elicitur optimum temperamentum.
a Si ſeruos. [a] Expenſe neceſſarie, vel vtiles
debent reſtitui creditori, ſi mō
debitori non ſunt oneroſe, qđ arbitrio iudicis eſtima
* bitur. h. d. * Quero, an creditor teneatur colere pre
dium obligatum? videtur, ꝙ ſic. Arg. cōtra. j. de heredi. vel act.
vendi. l. venditor. Credo, qđ ſatis eſt, ſi patiatur debitorē cole
re, vt j. vt in poſ. leg. l. is, cui. §. qui legatorum. Et pro hoc facit
* lex iſta ibi, nedum excolere, ⁊c. * ¶ No. qđ q facit illud qđ dñs
1 facere incepit, videꝛ facere eius voluntate. Contra hoc opp. ſ.
de vſufru. l. vſufructuarius. §. edificiū. So. aliud in vſufructu,
qꝛ rei mutatione extinguitur. ¶ Itē opp. de l. j. §. ſi defunctus.
j. de rebus eorum. Sol. ibi preſumptioni tacite voluntatis nō
ſtatur fauore pupilli, qꝛ forte ſibi eſſet inutile vendere. Aliter
enim ſciuiſſet vendere defunctus, ⁊ aliter pupillus. Et ideo pu
2 to qđ in caſu huius legis, ſi dominus incepiſſet edificiū in fun
do tempore, quo erat diues, ⁊ propter caſum ſibi obuenientem
factus eſt pauper, ita qđ nō poſſet perficere qđ creditor ꝑfice
re non poſſet. Vnde predictū notabile intellige rebus remanē
tibus in eodem ſtatu. l. cū quis. j. de ſol. ⁊ l. ſi cū Cornelius. in ſi.
3 eo. tit. ¶ Secundo no. ꝙ artificiū neceſſarium in homine dꝛ, ex
quo pōt percipi expenſa, vt hic dicit tex. ⁊ gl. ſuper verbo, neceſ
4 ſarijs, quam not. ¶ Vltimo no. tex. in ſi. quod ex duobus con
trarijs elicitur optimum temperamentum, vt in glo.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si ſeruos. An habens pignus conuentionale, tenea
tur facere expēſas in reficiēdo, vide Bar. in l. ſi finita. §. ſi quis
dāni. de dā. infe. ⁊ adde qđ ſi creditor hꝫ rōcinū, ⁊ illi ꝑſtat expē
ſas, ſi eūdē cōmodat ad aliquas vecturas vecture cōputanꝛ in
ſumptus ⁊ ſortē. Ita no. Bal. ꝑ illū tex. in l. ij. C. de partu pign.

LEX XXVI.

1 ☞ Juſſus iudicis, ⁊ teſtatoris equiparantur.
2 Pignus poteſt conſtitui in teſtamento.
3 Hypotheca tacita, an de iure antiquo erat inducta pro legato.
4 Pignus pretorium nō cōſtituitur, niſi quis mittatur in poſſeſ
ſionem.
a Non eſt mirum. [a] Pignus pretorium
non conſtituitur, niſi
b quis in poſſeſſionē mittaꝛ.[b] h. d. ¶ Not. equipara
* ri iuſſum iudicis ⁊ teſtatoris. * Ex quo nota, ꝙ iſtud,
qđ pōt magiſtratus, pōt teſtator in teſtamentis. Itē nota ſen
tentiā equiparari vltime voluntati. pro quo facit, j. de ma. teſt.
l. ſi ita fuerit. in ſi. vbi verba teſtatoris, ⁊ pretoris pariter equi
paranꝛ, quo ad interpretationē, qđ eſt notabile ad illud, qđ que
riꝛ in l. ij. j. de in diem addic. Sed cui equiparabimus verba ſen
tētie? An ſm leges loquentes de vltimis voluntatibus, an ſecū
dum leges loquentes de contractibus, ⁊ videtur qđ ſm leges
* loquentes de vltimis voluntatibus, qđ ꝓdeſt ad ea q̄ ibi dixi.
1 ¶ Scđo no. ꝙ in teſtō pōt cōſtitui pignꝰ. Ex quo quidā dicūt
qđ de iure antiquo ꝓ legato nō erat inducta tacita hypotheca.
2 qđ vꝛ ſentire gl. in l. is cui. §. qui legatorū. j. vt in poſ. leg. ꝙ eſt
3 ꝯ l. creditoribꝰ. j. de ſepara. Vltimo no. qđ pignus[c] pretorium
4 non conſtituitur, niſi quis mittatur in poſſeſſionē. Fallit in ca
c ſu l. cum vnus. j. de bo. auth. iud. poſ. dic vt ibi.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Non eſt mirum. Et ad intellectum huius legis vide
Bar. in l. j. in prin. in verſi. ſꝫ quid ſi executor. ⁊ qđ ibi ſcripſi. ff.
de acq. poſ. ſnīa iudicis equiparaꝛ vltime voluntati, per Bald.
in l. centeſimis. §. ſi. de verb. obli. ⁊ etiam eſt tex. in l. ij. ⁊ ibi Bal.
de diui. tute. ſed qđ equiparaꝛ cōtractui tꝫ Bal. in l. ab execu
tione. C. quorū ap. ⁊ Bal. in l. j. in ver. ſed eis iudici. C. de ſenten.
⁊ vide tex. ⁊ ibi Bar. in l. ſeruus. de manumiſ. titu. generali. et
adde Bar. in l. ſi expreſſim. in prin. j. de app. vbi dicit qđ eſt ſtri
cti iuris, ⁊ qđ equipareꝛ vltime volūtati habes gl. in l. iij. in ꝓn.
j. de alimē. ⁊ ciba. leg. ⁊ vide no. in l. q teſtamēto. §. euꝫ q. de teſta.
Adde, qđ ſnīa ſit ſtricti iuris, Pau. de ca. cōſ. xlix. ⁊ Ang. conſi.
ccxxv. POMA. ¶ Vide Jmo. ⁊ Panor. in c. cum aliquibus. de
ſent. ⁊ re iudi.
b POMA. ¶ Mittatur. Vide Fel. in rub. de iud. in ſi. Alex. in l.
impoſſibilis. vlti. col. ff. de ver. oblig.
c ALEX. ¶ Vltimo no. qđ pignus. Fallit, vt per Bar. in l. ſi fini
ta. §. Julianus. de dam. infec.

LEX XXVII.

Petenti. Si creditor rem ſibi datā, vt pigno
ret, pignorauit ⁊ luit, ꝯueniꝛ, vt red
dat aꝛs cōueniꝛ, vt luat. h. d. Gl. laborat hic multū in
expoſitione tex. ¶ Opp. ⁊ vꝛ ꝙ ſolutiōe facta primo
creditori res ſit liberata a ſcđo, vt j. e. l. debitor. in ſi. Sol. vt in
glo. qꝛ ibi creditor pignorauit pignus datum ſibi, ſꝫ hic rē ſibi
datam vt pignoret. ¶ Quero hic dꝛ in ſi. ꝓpria actio, q̄ eſt iſta
actio? Dicūt qdā ꝑſcriptis ꝟbis cū incertū ſit de nomine con
tractus. Gl. dicit qđ pōt agi cōmodati, qđ ſatis plꝫ, vt ſ. tit. j.
l. ſi vt certo. §. nunc videndū. ⁊ C. cōmod. l. ij. Et ex hoc apparet
ſolu. alteriꝰ qōnis, qꝛ nō eſt neceſſe, ꝙ iſte, q repetit hāc rē com
modatā, ſoluat prius debitū ſuū, cum non poſſit ob debituꝫ re
tineri. vt l. ſi. C. ꝯmo. Idē dicerē, ſi teneres aliā opi. ſ. qđ hic aga
tur ꝑſcri. ver. qꝛ ille contractus innominatus iudicaretur ſcđm
naturam contractus cui adijcitur. l. eum qui. §. j. ſ. tit. j.

LEX XXVIII.

Si creditor. Qui litis eſtimationē ſoluit
creditori repellit creditorem
vēdicātē, niſi eſtimationē ſolutā offerat. h. d. ¶ Que
rit gl. an iſte ſoluens habeat actionē ꝯ debitorem ad
repetendū, vel exceptionē ſolam, dicit gl. qđ habet forte actio
nē. arg. l. que vtiliter in ſi. de nego. geſt. quod procederet, ſi no
mine debitoris ſoluiſſet, ſꝫ hic ſoluit nomine ſuo ꝓprio, merito
non habet actionem nego. geſt.
§. Si ſeruus. Hec actio datur contra dominuꝫ de
peculio.

LEX XXIX.

1 ☞ Poſſidens rem alienam titulo, ⁊ bona fide, poteſt illam pi
gnorare.
2 Precarium quando remanet creditori, extincto iure pignoris.
3 Lex, ſi quis cōductionis. C. locati. qđ hꝫ locū in alijs contracti
bus, quam in contractu locationis.
Si rem alienam. Si dñium pignoris
cepit eſſe creditoris,
pignus extinguiꝛ, ⁊ eius poſſeſſio debitori non prode
rit. Sꝫ precariū a debitore rogatū durat. h. d. Hec eſt
a notabilis lex. Opp. hic dicit, [a] deſinet pignus, ⁊ ſic innuit, ꝙ ab
initio fuit pignus. contra, res aliena ſine dñi voluntate nō obli
1 gatur, vt ſ. e. l. ij. ⁊ l. aliena. in prin. Sol. ibi loquiꝛ in re aliena
ſimpliciter, ſꝫ hic ille qui obligauit, habebat titulū, ⁊ bonā fidē
⁊ ſic publicianā, merito potuit obligare reſpectu iurꝭ ſui. l. ſi ab
* eo. j. de pig. ſ. eo. l. tutor. §. ſi. cuꝫ l. ſeq. * Vel potes dicere, ꝙ nō
erat vera oblig. nec verū pignus, cum dabatur publiciana cre
ditori cōtra quēcūqꝫ ꝑter dominū, ⁊ iſto reſpectu dicitur pi
* gnus. l. penul. ſ. de publici. iuncta. l. ſi ab eo. j. de pign. * ¶ Se
cūdo op. ꝙ pignus nō extinguaꝛ. l. debitor. in prin. ff. ad Treb.
⁊ l. ex ſextāte. §. Latinus. de excep. rei iud. So. vt hic, in gl. ⁊ ſ.
2 e. l. elegāter. in prin. ¶ Tertio op. extra gl. dꝛ hic precariū ro
gatio ſupererit. cōtra precariū debitoris finiꝛ finito pignore
l. debitor. j. de prec. Sol. quandoqꝫ pignoris obligatio finiꝛ ſo
lutione, vel alia cōgrua ſatiſfactione, que pareret debitori pi
gnoratitiam, ſm l. ſi rem. §. omnis. ſ. eo. tunc finiꝛ ꝑcariū. vt in l.
cōtraria, qꝛ videtur ſic actum. Qñqꝫ pignus finitur alia iuris
neceſſitate.

neceſſitate, vt q2 creditor efficitur dñs, tũc p̄cariũ ſupereſt. Ca
ſus eſt hic, ꝙ tene menti ad multa. Contingit enim ſepe fieri ſta
tuta ꝓpter que creditor cadit a ſuo debitore. certe tunc non ex
tingueretur precariũ rogatio in pignore. ¶ Ad fi. opp. ⁊ videt
ꝙ poſſeſſio creditoris ꝓdeſt debitori ad vſucapionẽ. l. ſerui no
mine. j. de vſuc. l. qui pignori de acqui. poſ. Sol. illud verũ, niſi
mutet cauſa poſſidendi, q2 incipiat poſſidere, vt dñs. Pro hoc
j. de vſucap. l. ei a quo. ¶ Quero, hic dr ꝙ ſola p̄carij rogatio
ſupereſt, an habeat creditor aliã actionẽ, quã interdictũ. Gl.
dr ꝙ ſic, ⁊ bñ ſcʒ rei vẽdi. Itẽ condictionem ex l. ſi quis condu-
5 ctionis. C. loc. ⁊ ſic vides ꝙ gl. firmat, † ꝙ illa l. ſi quis cõductio-
nis. nõ ſolũ hʒ locũ in cõtractu locationis, ⁊ conductionis, ſʒ ẽt
in alijs ſimilibus cõtractibus. Dixi ſ. commod. l. commodare.
b ¶ Quero, qd ᵇ ſi iſte debitor ſolueret pecuniã creditori, an p̄ca
rium extinguat? Puto ꝙ ſic, q2 tacite videt actũ. d. l. ſi debito-
rem. j. de preca. Nam ſi ipſe creditor poſſidens precario nõ cõ-
ceſſiſſet debitori cogeret poſſeſſionem dicte rei reſtituere per
cõdictionem ex d. l. ſi quis cõductionis vel per condictionẽ tri
ticariam, non autem poſſet cõueniri pignoratitia, q2 poſſet cre-
ditor opponere exceptionem propriũ dñij, vt dixi in d. l. commo
dare. ſ. commodati.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Opp. hic dicitur qualiter intelligatur quod res alie
na non poſſit pignorari, vide no. per gl. ⁊ doc. in l. cum res. C. ſi
res alie. pig. da. ſit. ⁊ in l. i. §. i. j. de pigno.
b POMA. ¶ Quero quid. Vide Bal. in l. etiam. C. de exec. rei iu.
Alex. in l. non hoc. ij. not. C. vnde legi. ⁊ in conſi. cxxxvij. vol. ij. ⁊
Iaſ. d. l. non hoc. vlti. colum.

LEX XXX.

QUI ratiario. Pignus vi abreptũ eſt pe
riculo creditoris vi capien
tis niſi ex poteſtate ſibi a debitore conceſſa rapuerit.
h. d. Dicit hic ſi debitor ſua volũtate cõceſſit, q̄ro qñ
interuenit iſta voluntas. Põt intelligi tpe raptus. Vel dic tẽ
pore conuentionis, ⁊ ſecundum hoc erit caſus, ꝙ pactum manꝰ
iniectiõis in pignore poteſt exerceri etiã debitore inuito. l. cre
ditores. C. de pig. qđ dic, vt ibi dixi in repetitione illius legis,
quam feci, ⁊ omnia que dicuntur ibi poſſent hic dici.

LEX XXXI.

SI ſeruus. Delictum ſerui obligat debito-
rem ignorantem vſqʒ ad noxe de
ditionẽ, ſcientem vero in ſolidum. hoc dicit. ¶ Opp.
1 ꝙ aliud ſit in ſeruo depoſito, vt l. ſi ſeruus. §. quod ve
ro. j. de fur. Sol. vt in gl. ⁊ dixi plene in l. in rebus. ſ. cõmodati.
in §. item qui ſciens.

LEX XXXII.

1 ☞ Pignoratitia contraria agit creditor ad intereſſe, ⁊ in quo
conſiſtat iſtud intereſſe.

CUm debitore. Qui obligauit rẽ alie-
nam, tenetur contraria
pignoratitia ad intereſſe. h. d. ¶ Quero, ad qđ agat
1 pignoratitia? † ⁊ gl. nota. dicit ad intereſſe, ᵃ ⁊ ſi dicis,
a in quo conſiſtit iſtud intereſſe? Reſpon. q2 intereſt noſtra po-
tius pignori incumbere, ꝙ in perſonam agere, vel quia eſt peri
culum, ne debitor efficiatur non ſoluendo. Iſtud autẽ intereſſe
eſtimabitur hoc modo, quãto minoris valet illud nomen ꝓpter
defectum illius pignoris, arg. l. j. §. ſi heres. ad Treb. Vel põt
intereſſe, q2 erat aliud debitum naturale, ꝓpter quod poterat
retineri. C. etiam ob chiro. pecu. l. i. Vel forte debitum, pro quo
erat obligatum, erat naturale. Alij dicũt quod dʒ agi, vt alia
res eque bona pignori tradatur, arg. l. ſi heres generaliter. de
le. j. ⁊ ſ. de conſti. pec. l. qui aũt. §. j. Doc. dicũt, ꝙ verum eſt, ꝙ
reus liberat dando pignus eque bonũ, arg. l. ſi quis domũ. j. lo
ca. nõ aũt ꝙ ad hoc agat. Nec obſt. d. l. q aũt. §. j. q2 ibi ꝓmiſerat
gñaliter ſe daturũ pignus, a qua obligatione nõ fuit liberatus
dãdo rem alienã, hic vero rem ſpãliter obligauit, vñ non eſt in
obligatione ꝙ aliã rem pignori dat. Tene menti hanc legẽ, cuʒ
gl. ſua, ex qua habes modum agendi pignoratitia contraria.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Ad intereſſe. Not. libellum in pignoratitia, per Bal.
in l. creditor. ſ. eo.

LEX XXXIII.

1 ☞ Pignus pretoriuʒ quomodo vocetur. Et pro eo, an habeat
pignoratitia locum.

SI pecuniã. Si pignus eſt datũ, lʒ ſub al-
terꝰ noĩe, hʒ locũ pignorati-
tia ſoluta pecunia. h. d. ſm gl. Quidã moder. dicũt, ⁊
1 melius, ꝙ † antiphora, alias ἀντιχρήσει dr pignus pre
toriũ, vt l. ſi is. §. j. j. de pign. ⁊ ſʒ hoc eſt caſus hic ꝙ ꝓ pignore
p̄torio hʒ locũ pignoratitia. Cõiter enĩ pignus p̄toriũ nõ vo-
catur pignus, ſed vocatur tenuta. Alij dicũt teneta, vt Piſani
non curo qualiter vocetur, Alij etiã alij diuerſis nominibꝰ vo-
cant ſecundum diuerſas conſuetudines. Iſta ergo varietas no
* minũ nõ facit, quin ſit pignus. * Alij dicũt, ꝙ eſt ſcriptura, quã
facit debitor, ⁊c. vide gl. ſm quã tenet creditor debitori redde-
re inſtrm̄ obligationis. Qđ an ſit verum ⁊ qualiter, dic, vt C. de
condic. ex lege. l. diſſolute. ⁊ ibi p gl. ⁊ Cy. Sʒ an creditor tenet
facere apochã, de ſoluto debitori ſoluẽti, vel ecõtra debitor te-
neat creditori facere antapochã. Et dic in vtroqʒ, ꝙ ſic, vt ſunt
caſus C. de ſolu. l. pecunie. ⁊ de apochis publi. l. ij. ⁊ de diſcuſſo.
l. ne caſu. lib. x. Sʒ nõ tenetur creditor facere generalem quittã
tiam niſi de receptis tantum, vt j. de contra. iud. tute. l. iij. §. j. et
* dixi aliquid in l. ſi finita. §. elegãter. j. de dam. infec. *

LEX XXXIIII.

1 ☞ Pactum factum, qđ nõ ſoluta pecunia intra certum tẽpus
pignus ſit ſolutũ pro debito, an valeat. Et de ratiõe quare nõ
valeat incontinenti.

TItius. Pactũ qđ pignꝰ ſit ſolutũ pro debito
factũ, ex poſtfacto vʒ. h. d. Glo. legit
iſtã legẽ in duabus perſonis, vel tribus, nõ curo, ⁊c.
1 ¶ † Opp. extra gl. C. de pac. pig. l. i. vbi iſtud pactuʒ
a improbatur, q2 ſimile pacto legis cõmiſſorie. Sol. illđ verũ ᵃ qñ
pactũ ponitur ab initio, vt ſi pecunia ſoluta nõ fuerit, pignus
ſit ſolutum pro debito, ſed ſi fiat ex poſtfacto, valet. Ita loquit
hic. ⁊ in l. ij. ⁊ fi. C. de pac. pig. ſm vnã lec. Ratio differentie eſt,
q2 ab initio cum debitor eget pecunia, faceret creditori oẽ pa-
ctum, quod vellet, vt pecuniam habeat, ideo reprobatur: Con-
tinet enim in ſe quandã aſperitatẽ, ⁊ violentiã, in l. fi. C. de pac.
* pig. q̄ rõ ceſſat qñ iſtud pactũ apponit ex interuallo, ⁊c. * Vñ, ſi
queras, an poſſit pignus vẽdi, ⁊ cui dic, aut per pactum factum
ab initio in cõſtitutiõe pignoris, ⁊ tũc, aut ſit pactũ, ꝙ creditor
habeat emptã rẽ pignori obligatã, niſi ſibi ſatiſfiat ad dieʒ de
debito, ⁊ tunc non valet tale pactũ. C. de pact. pigno. l. q pactus
eſt. l. j. ⁊ fi. Aut ſit pactũ, qđ habeat rẽ emptã iuſto p̄tio, ⁊ tunc
vʒ. j. de pig. l. fundus. §. fin. Aut fuit factũ pactũ, poſt ɔctũ pi
gnus, ⁊ tunc vʒ, vt hic. Et hoc, cũ ſit pactum inter principales.
Si autem fiat pactum inter debitorẽ, ⁊ fideiuſſorẽ etiam ab ini
tio non valet. j. de ɔhen. emp. l. fi. in prin. de quo in c. ſignificãte.
* extra de pigno. * ¶ Opp. de l. quamuis. de ſol. Sol. vt in glo. ⁊
hic ibi plene hanc materiam examinaui.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Illud verum. Vide Bar. in l. iij. C. de pig. in verſ. vlte
rius iuxta predicta quero, ⁊c.

LEX XXXV.

CUm ⁊ ſortis. Pecunia redacta ex ven
ditione pignoris priꝰ in
vſuras, deinde in ſortẽ cõputat. h. d. ¶ Oppo. de l.
Paulꝰ. §. Paulꝰ. j. de ſol. Sol. ibi loqt in pecunia ſo
luta, hic in pecunia ex vẽditiõe pignoris redacta. Et circa iſtã
materiã plene diſtinxi in l. cũ ex pluribꝰ. j. de ſol. circa finẽ titu
* li. * Vide tex. ibi, accepro ferẽdũ eſt, ⁊c. Et eſt ratio: q2 ſi primo
cõputaret in ſortẽ p̄iudicaret ſibi in vſuris, cũ ſublato p̄cipa
li, tollat ipm acceſſoriũ. C. de poſ. l. iiij. ſ. de eo qđ cer. loc. l. cẽtũ
Capue. in fi. Si aũt primo cõputet ſibi in vſuras, nõ tollit pe-
titio ſortis, cum ſublato acceſſorio, ⁊c. Cum principale nõ regu
letur ſecundum acceſſorium, ſed econtra. Ad iſtud facit C. de
* iudic. l. j. ⁊ vide ibi aliquid per doc. *

§. Pignus. Pignus creditor poſſidet, ⁊ ab eo debi
tor poteſt conducere, ⁊ precario roga-
re. h. d. ¶ Opp. imo etiam transfertur obligatio pignoris, qđ
proſequere, vt in glo.

LEX XXXVI.

SI quis in pignore. Si ꝓ pigno-
re conſtituto
alid ſubmittit, cõmittitur furtũ, ſecus ſi in conſtituẽ
do aliud pro alio ſubmittatur, q2 tunc ſtellionatus
crimen committitur. hoc dicit.
1 ☞ Pignorans rem duobus quare non incidit in falſum, ſicut
vendens.
2 Debitor modice quantitatis non repellitur a tutela.
a **§. Sed ⁊ ſi quis.** ᵃ Nota iſtũ §. q2 quoties ali-
quis decipit aliquem, tenet, et
debet puniri pena criminis ſtellionatus, pro quo habes text.
* notab. infra mandati, lege, ſi fideiuſſor. §. in omnibus. in fine. *

Qui obligat rē alienā, vel alteri' obligatā ſtellionatū cōmittit, niſi res cuilibet creditori ſufficiat ꝓ vtroqʒ debito. h.d. Que-
1 rit Guilie. q̄ eſt rō: † qꝺ ſi res pignorat̃ ſeu obligat̃ duob' non cōmittatur falſum, ſecus, ſi vēdat̃, vt l. qui duobus. ꝟ. de fal. dicit ipſe, q2 qñ duobus obligat̃, vere eſt duob' obligata: vʒ enim obligatio, vt l. aliena. ſ. ſi pluribus. ſ.e. Sʒ qñ plurib' vendit̃, nō poteſt eſſe duorū dñiū. Iſta rō nō plʒ, q2 ad ſubſtantiā vēditionis nō requiritur trāſlatio dñij, ſed ſufficit obligatio pſonalis. Hinc eſt qui rē alienā vendit, nō cōmittit falſum, lʒ dominium trāſferre nō poſſit. Preterea ſi rō Gul. eſſet vera, ſequeret̃ idē eſſe in omnibus contractibus, ex quibus dñiū trāffert̃, ꝙ videtur falſuʒ, vt infra de cri. ſtel. l. iij. ſ. j. Dico ergo, ꝙ ratio quare vendendo duobus cōmittitur falſum eſt, q2 hoc fuit expreſſum in capitulis legis Cornelie de falſis, vel fuit declaratū per reſcriptū principis, qꝺ nō reperitur in alijs ꝯctib'. Et potuit eſſe ratio motiua, ſcilicet frequentia ꝯctus. l. ij. in princ. ꝟ. ꝓ
b emptore. ¶ Vltimo[b] † hec lex facit in argu. ad q. ꝙ debitor, vel
2 creditor in modica quātitate nō repellitur a tutela, vl' cura, qꝺ gl. tenet in authen. minoris debitor. C. qui da. tut. poſſ.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Sʒ ⁊ ſi quis. Et ad iſtum tex. adde tex. no. in l. quē ꝑdium. C. ſi res alie. pigno. dat. ſit.
b POMA. ¶ Vltimo. Vide Iaſ. in l. ſciendum. ff. qui ſatiſd. cogā.

LEX XXXVII.

SI pignus. Per condictionē pignoris a debitore creditor retinet poſſeſſionem. h.d.

LEX XXXVIII.

PVpillo. In recipiēdo pignore eſt neceſſaria tutoris authoritas, vt pupillus poſſit conueniri pignoratitia.

1 ☞ Preſentia ⁊ ſubſcriptio non preiudicat etiam, vt in eo on' probandi transferatur.
2 Preſens actui quando habeatur pro conſentiente.

LEX XXXIX.

a CAius. [a] Qui ſe teſtamēto ſubſcribit, vt teſtis, non videtur approbare, que in teſtamē-
* to apponūtur. h.d. * Vel ſic, dñs preſens, ⁊ teſtificās in alienatione rei ſue facta per alterū, non ſibi preiu-
* dicat. Iſtud ſummariū eſt generalius, ꝙ primū. * ¶ † Not. ꝙ
1 pſentia, ⁊ ſubſcriptio nō preiudicant. ¶ Secūdo no. ꝙ nō ſolū non preiudicat ad plenum preiudicium, ſed etiā nō trāffert in preſentem, ⁊ patiētē onus probādi, ꝙ apparet ex eo qꝺ dicit, cū nullū inſtrumentū venditionis proferat̃. Ex quo etiā ptʒ, ꝙ ex hac preſentia ⁊ patiētia non inſurgit preſumptio ex qua poſſit iuſiurandum deferri, qꝺ eſt no. ¶ Op. de l. fideiuſſor. ſ. pater. ꝟ. de pig. Sol. in gl. q2 hic adhibetur, vt teſtis, ibi ad ſubſtātiā contractus. ⁊ iſta eſt ſatis bona. dantur etiam in gl. plures alie
b ſolutiones. finaliter[b] gl. ponit vnā cui ſtat̃. † q2 aut aliquis eſt
2 preſens illi actui quē ꝯdicēdo poſſet impedire, ⁊ patientia habetur pro conſenſu. Aut non poſſet impedire, ⁊ tūc ſecus. Ita
* loquitur hic. Probat̃ in lege, ſepe. ſ. j. ꝟ. de re iudi. * Vide glo. ⁊ bene dicit. Sed hoc fallit ſecūdū Iac. propter coniunctioneʒ ſanguinis. ꝟ. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. ſi ſeruus cōis. ⁊ C. loca. l. cū ꝓponas. cū ibi notatis. Itē fallit ſi agat̃ de vtilitate tacētis.
* ꝟ. mādat. l. qui patitur. Et facit ad predicta ꝟ. ad municip. l. ij. * Iſtā materiā plene examinaui in l. q̄ dotis. ꝟ. ſol. mat. tangit̃ ꝑ gl. in l. filiuſfamilias. ſ. inuitus. ſ. de procur. ⁊ per Dy. in c. is,
* qui tacet. de reg. iur. in vj. ⁊ ꝑ Cy. in l. inuitus. C. de procu. * Vide tex. ibi, Nec minoris ⁊c. hoc intellige vbi animo emēdi rē, daret pecuniam. Si autem animo, redimendi, ſecus ſ. eodeʒ. lege,
* ſi rem. ſ. omnis. Guliel. de Cugneo. *

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Caius. Et iſtā l. nō alle. gloſ. in c. quāto. de his que fi. a prela. ſine conſen. cap. ⁊ vide Bar. no. in l. ſicut. ſ. non videtur. qui. mo. pig. vel hypo. ſol. nota. de preſumptione reſultante ex preſentia, ⁊ patientia. cōtrariū videtur tenere Bal. poſt Imo. in l. ij. ſ. ꝙ ſi actor. de iur. calum. ¶ Adde an ſubſcribens videat̃ totum approbare. vide Pau. de ca. conſi. ccxxx. ⁊ cccxxx. ⁊ cccl.
b POMA. ¶ Finalr̃ gl. Vide Felinū in cap. cum M. de cōſtituti. Alex. conſ. j. inci. viſo proceſſu. volu. iiij. Feli. in c. qm̄ ꝯ. de ꝓba. Barba. cōſ. ccvij. ⁊ cōſi. vj. vol. j. Feli. in c. cū Bertholdus. de re iudi. Barb. cōſ. xj. vol. ij. ⁊ conſi. xv. eo. vol. ⁊ conſi. xviij. ⁊ conſil. liiij. ij. vol. Rom. conſi. lxxxviij. Pau. de ca. conſi. lxxiiij. vbi dicit, ꝙ prelati regni atteſtantes ſe fuiſſe preſentes donatiōi, quā fecit rex, de aliquib. terris regni, nō ꝑ hoc videāt̃ affirmare ꝙ cōſenſerint tali donationi, vide pro, ⁊ ꝯ Barb. c. ſuper eo. de offic. deleg. vide Alex. cōſi. cxviij. vol. v. vbi ponit de ſciēte ⁊ patiente.

LEX XL.

DEbitor. Debitor non poteſt pignus emere a creditore, ſed pretiū in debiti ſolutionē cōuertit̃. h.d. Cōtra, ꝙ debitor poſſit emere, vt̃ ꝟ. mād. l. ſi mandauero. ſ. ſi hi, quorū. Sol. vt ibi dicā, ⁊ tangitur per Cy. C. ſi ſer. extero. l. j. tetigi in l. cotem ferro. ſ. pen. de publicanis.

§. Debitoris. Filius rem patris de pecunia pfectitia nō poteſt emere. h.d. Ad euidentiam debes ſcire ꝙ patronus deberet habere tertiam in bonis liberti.

§. Soluta. Soluta pecunia, liberatur pignus ab eo cui eſt ſolutum, ⁊ ab eius creditore, cui erat ſecūdo obligatū, ⁊ ad reſtituēdam poſſeſſioneʒ tenet̃. h.d.

LEX XLI.

1 ☞ Ius ſuperueniens authori noſtro nobis prodeſt. ⁊ nu. 4.
2 Dominus ſi ſuccedit authori noſtro, nobis nō ꝓdeſt. ⁊ nu. 14.
3 Heres non poteſt redarguere mendacium defuncti. ⁊ nu. 15.
5 Hypothecaria agēti quid incumbat probare. ⁊ nu. 13.
6 Dominium vel quaſi dominium quomodo probatur.
7 Hypothecaria, quando extinguatur rei peremptione.
8 Hypothecaria quando poſſit conueniri pro iure poſſeſſionis quod habebat debitor in aliqua re.
9 Creditor pro auocanda poſſeſſione, quaʒ debitor ꝑdidit in qua habebat hypothecam, interdictum intentabit.
10 Libelli narratio in hypothecaria, ⁊ eius concluſio. nu. 12.
11 Conſuetudo admittit libellum in rei vendicatione, quod quis dicat rem ad ſe ſpectare ratione dominij, vel quaſi.

REm alienam. Si dominiū rei ſuperueniat debitori, cōfirmatur
* obligatio, ſecus ſi dñs debitori ſuccedat. h.d. * Vl' ſic ſm̄ Iaco. Butrig. hic ſumma tria dicta. primo ſuccedit debitor domino, cuius rem pignori dederat, ⁊ pignus vtiliter confirmatur. Secundo ſuccedit dominus debitori, ⁊ non cōfirmatur etiam vtiliter. Tertio non dominus obligauit, ita qꝺ poteſt dominus redargui de mendacio, qui ſuccedit debitori, ⁊ agitur hypothecaria. Nec poteſt obijcere obligando, vel obligantem non fuiſſe dominū, ne ex ſuo mendacio arguatur, vt in
* prima lectura gloſ. vt in alijs lecturis gloſ. Iac. butr. * Diuiditur in duas partes. Prima, quando dominium ſuperuenit de-
a bitori. Secunda quando debitum ſuperuenit domino, q2 dominus ſuccedit debitori. Iteʒ hec ſecunda ſubdiuidit̃ in duas. Prima, quando res fuit obligata ſimpliciter. Secunda, quando ille qui obligauit expreſſe ſe aſſeruit eſſe dominum. Secun-
1 da ibi, ſed ſi conueniſſet, ⁊c. ¶ † Not. ex prin. huius l. ꝙ ius ſu-
2 perueniens authori noſtro prodeſt nobis. ¶ † Secūdo not. ꝙ
3 ſi dñs ſuccedit authori noſtro, nobis non ꝓdeſt. ¶ † Tertio no. ꝙ heres nō poteſt redarguere mendaciuʒ defuncti. ¶ Ad primam opp. de pig. l. j. Solu. ibi creditor ab initio ſciuit rē alienam, hic ignorauit. Rationem huius ſolutionis videbitis in ſe-
4 quenti contrario. † Oppo. ꝟ. qui, ⁊ a quibus. l. ſi ſeruo. Sol. dicit gl. quod ideo difficilius confirmatur libertas, q2 difficilius reuocatur. Iſtud nihil eſt dicere. Tu dic, quod hic ſi pign' non valeret, ille qui dedit, eſſet obligatus creditori cōtraria pignoratitia, ⁊ ideo ius ſuperueniens ei confirmat pignus creditori: q2 eius intereſt, ⁊ ex ſua perſona obligatus eſt. in l. contraria ille qui dedit libertatem, non erat obligatus ſeruo manumiſſo, ideo ius ei ſuperueniens ſeruo non prodeſt. Et iſta ſolutio tangitur, in l. cum vir. de vſucapio. que eſt vera. Et ex hoc apparet rō ſolutiōis p̄cedētis ꝯrij: q2 hec lex loquitur, qñ creditor ab initio fuit ignorans: Secus, ſi fuiſſet ſciens. l. j. ꝟ. de pigno. Ratio, q2 tunc debitor non teneretur cōtraria pignoratitia. l. tutor. ſ. ſed ſi ſciens. ſ. eo. Et iſtum paſſuʒ qualiter ius ſuperueniens authori noſtro proſit nobis, plene examinaui in dicta lege, cum vir. dic vt ibi. ¶ Opp. hic dicitur, ꝙ ſuperueniēs dominium ſufficit, contra, imo ad hoc, vt ꝯpetat pignoratitia, debet probari, ꝙ res fuit in bonis debitoris tempore obligationis cōtracte, vt l. ⁊ que nondum. ſ. quod dicitur. de pig. Solut. dicit gl. hic poſſidebat bona fide debitor ⁊ cum titulo, ⁊ ſic vide-
5 tur eſſe in bonis noſtris, vt l. bonorum. de verb. ſign. ¶ † Not.
b iſtam[b] gl. que tenet[c] quod in hypothecaria, ſufficit probare, qꝺ
c debitor poſſedit bona fide, ⁊ cum titulo tempore obligationis contracte, ſed in l. cū res. C. ſi alie. res pign. data ſit. vbi eſt idem caſus, tenet glo. ꝙ ſufficit probare poſſeſſionem bona fide alibi ſcʒ in l. j. C. de Salui. interdi. ⁊ Inſti. de actio. ſ. itē Seruiana. tenet, ꝙ debet probare dominium debitoris. Quid dicemus? Dynus tangit in dicto ſ. item Seruiana. ⁊ Cynus in dicta l.

cum res. Tu dic clarius qꝺ ad hoc, vt cōpetat directa hypothe
caria, eſt neceſſe ꝙ pꝛobet debitoꝛem pignoꝛātem tēpoꝛe obli-
gatiōis ꝺcte habuiſſe tale ius, ꝙ ipſe potuiſſet rē a poſſeſſoꝛe
vēdicare, vnde habeo neceſſe pꝛobare ipſum fuiſſe dominum di
recto ⁊ hoc ſine dubio ſufficit. Uel debeo pꝛobare ipſum fuiſſe
dn̄m vtiliter, vt puta emphyteutam, vel ſuperficiarium. l. tu-
toꝛ. §. ſi. ſ. eo. ⁊ j. de pig. l. lex vectigali. Uel habeo neceſſe pba-
re ip̄m fuiſſe quaſi dn̄m, hoc eſt poſſediſſe bona fide, ⁊ cum titu-
lo, ita ꝙ habeat Publicianā. Ita poteſt intelligi hec glo. ſ. eo.
l. ſi rē alienā. j. de pig. l. ſi ab eo. vbi eſt expꝛeſſum. Sicut eñ pꝛe
toꝛ tuetur debitoꝛem agentem Publiciana, ita tuebitur cre-
ditoꝛē agentem hypothecaria, ⁊ per conſequens omnis, q re-
pelleret ipſum debitoꝛem a Publiciana repelleret iſtum credi
toꝛē ab iſta hypothecaria, vt d. l. ſi ab eo. Et p̄dicta ſunt vera,
ſi aliquis agit hypothecaria ex ſpeciali obligatiōe. Si vero ex
generali, tunc ſufficeret ad directam hypothecariam quando-
cūqꝫ poſt debitum contractum rem eſſe effectam in bonis debi
toꝛis. l. ſi. C. que res pig. ob. poſ. Idē, ſi eſſet contracta obliga-
tio ſpecialis ſub conditione, ſi res debitoꝛis fuerit effecta. l. ſi
d fund⁹. §. aliena. j. de pig. Alias aūt ſi qsᵈ ageret ex ſpeciali hy
pothecaria, non ſufficeret ad pꝛobationem hypothece directe,
rem poſtea in bonis debitoꝛis ſuperueniſſe, ſed ſufficeret ad vti
lem hypothecariam, vt hic, ⁊ d. l. cum res. C. ſi alie. res pig. da.
ſit. Sed ſi aliquis nollet agere hypothecaria vtili, vel directa,
ſed interdicto Saluiano, tunc ſufficeret pꝛobare poſſeſſionē de
bitoꝛis, ⁊ ibi not. l. j. j. de Saluiano interdic. ⁊ l. j. C. de Saluia.
interdic. Et ſic ex predictis patet quod pꝛobare poſſeſſionē de
bitoꝛis tantum, nullo caſu ſufficit ad hypothecariam, nec etiaꝫ
res dicitur in bonis, niſi poſſidentes habeamus exceptionem, ⁊
nō poſſidētes habeamus actionem, vt j. de acquir. re. do. l. rem
e in bonis. hoc tamen intellige, vt j. dicam. ¶ Quero circa iſtam
f partē, ᵉdixi ſ. ꝙ debet pꝛobariᶠ dominiū directum, vel vtile, vel
6 quaſi dominiuꝫ debitoꝛis, quero † qualiter pꝛobabitur? Rn̄d.
ſi quidem agitur contra ipſum debitoꝛem ſufficit pꝛobare ei⁹
poſſeſſionem. Et hoc videtur velle gl. j. hic in fin. Et hoc modo
g poteſt ſuſtineri gl. in dicta l. cum res.ᵍ alleg. Nam ipſe debitoꝛ
queſtionem dominij referre non poteſt, ſicut nec creditoꝛ debi
toꝛi. l. ſi pignoꝛe. §. ſi pꝛedo ⁊ §. ſi creditoꝛ. ſ. eod. ⁊ l. commoda-
re. cum l. ſequenti. ſ. titu. j. Nec hoc obſtat precedentibus: nam
h non dico hic, quod pꝛobatioʰ poſſeſſionis ſola ſufficiat, imo di-
i co, quod requiritur pꝛobatioⁱ dominij, ſed pꝛobando poſſeſſio-
k nem contra ipſum debitoꝛemᵏ pꝛeſumitur, quod ſit dominus,
cum non poſſit referre queſtionem dominij, ⁊ ſic aduocatus de
bet eſſe cautus quod ponat ipſum debitoꝛem fuiſſe dominum,
quod pꝛobabitur contra eum poſſeſſione pꝛobata, vt dictū eſt.
Sed ſi hoc non poneret, ſuccūberet. Si vero agitur hypothe
caria contra extraneum, tunc dicunt quidam, ⁊ hoc videtur ſen
tire Cy. in dicta l. cū res. quod ſiquidē ille extraneus habet cau
ſam a debitoꝛe, aut habet titulum lucratiuum, ⁊ idem in eo, ꝙ
in debitoꝛe eſt dictum, aut oneroſum, ⁊ tunc ſecus. l. apud Cel-
ſum. §. de authoꝛis. infra, de doli exceptio. Hoc nō placet, qꝛ di
ſtinctio illius §. authoꝛis. habet locum in agēte. Secus in poſ
l ſidente titulo ſingulari,ˡ cui nunquam dolus authoꝛis nocet,
vt l. an vitium. infra de diuer. ⁊ tēp. pꝛeſcrip. ⁊ no. de doli exce-
ptio. l. ſecunda. §. pꝛimo. ſed hic loquitur in poſſidente, ergo ⁊c.
Et ſic dico, quod contra tertium poſſeſſoꝛē ſiue non habeat cau
ſam a debitoꝛe, ſiue habeat titulo ſingulari lucratiuo, vel non,
neceſſe habet creditoꝛ pꝛobare dominium directum, vel vtile,
vel quaſi dominiū, vt ſ. dixi. Ad pꝛobandum autem dominium
modi introducti ſunt noti, ſcilicet pꝛobare poſſeſſioneꝫ xxx. vel
xl. annoꝛum, vel longum tempus cum titulo in rebus immobili
bus, in rebus vero mobilibus poſſeſſio triennij cum ti. Sed qꝛ
hoc pꝛobare non eſt facile, ideo ego introduxi hunc modū pꝛo
bandi, qꝛ ego ponam, quod debitoꝛ poſſedit rem aliquo tempo
re, licet modico. Item quod tempoꝛe quo appꝛehendit illā poſ
ſeſſionem, illa res in nullius bonis erat certa, tunc ſtatim ſeqꝫ
quod erat ius de iure gentiuꝫ ex illa regula, Quod in nullius
bonis eſt, occupāti cōceditur, vt l. tertia. infra de acquirēdo re
rum dominio. ⁊ l. pꝛima. infra de acquiren. poſſeſſio. ⁊ ſic habe-
ret aduerſarius pꝛobare rem fuiſſe in bonis alterius. Hec au-
tē dubia, que circa hoc contingunt, examinaui latius in l. rem q̄
nobis. infra de acquirenda poſſeſſione. Et hoc modo ponendo
poſſet ſuſtineri gl. in d. l. cū res. C. ſi alie. res pig. da. ſit. ¶ Sed
contra hoc opp. ſi debitoꝛ poſſidebat, habebat ſaltē ius in poſ
m ſeſſione, ergo ipſa poſſeſſio, vel ſaltēᵐ illud ius erat obligatū, ⁊
ſic ſaltem ipſa poſſeſſio auocabitur per hypothecariam intēta
tam pꝛo poſſeſſione, ⁊ ſic ſufficeret pꝛobare debitoꝛem tantum
7 modo poſſediſſe? Reſpondeo, † qꝺ hypotheca extinguitur rei
perēptione. Si eñ eſt obligatus ſeruus, ⁊ moꝛitur ſine dubio
extinguitur hypotheca. Sꝫ ſi tu ponis obligatū ius poſſeſſio-
nis, iſta poſſeſſio tua extinguitur ſtatim, cum eā amittis, ⁊ ali⁹
n poſſidēs nō dicitur habere poſſeſſionē ⁿ tuā, ſed eſt noua, ⁊ di-
uerſa poſſeſſio ſua a tua, imo etiam ſi debitoꝛ reinciperet poſſi
dere noua poſſeſſio diceretur. l. ſi is q p emptoꝛe. §. pen. de vſu
cap. merito nō pōt cōueniri hypothecaria p illa poſſeſſiōe. Sꝫ
8 ſi poneres, † ꝙ illa res perueniſſet ad quendā commodatariuꝫ
cōductoꝛem vel ſimilē, qui poſſunt cōueniri hypothecaria, vt
l. offm̄. de rei vendica. ⁊ l. ſi ventri. §. pe. de pꝛiuile. creditoꝛ. tūc
ſatis puto, quod poſſit hypothecaria conueniri pꝛo illo iure
o poſſeſſionis, transfert enim in creditoꝛē ᵒ quantū in eis eſt, ſcili
cet illā detentionem quam habet, ſicut dicimus in rei vendica-
* tione.* ¶ Itē opp. contra predicta. Naꝫ ſi debitoꝛ poſſidebat,
⁊ perdidit poſſeſſionem, ipſe poſſet eam auocare aliquo inter-
dicto, ergo etiā creditoꝛ, qui habet obligata omnia bona ſua, ⁊
p ſic iura ⁊ actiones,ᵖ vnde ſufficeret pbare debitoꝛē poſſidere.
9 Reſpōdeo † quod iſtud eſt verum, tamen non intentabitur tūc hy
pothecaria, de qua loquimur, ſed intentabitur vtile interdictū
quod directū competit creditoꝛi. l. nomē. C. que res pign. obli.
poſſunt. Ex predictis liquet quid ſit pꝛobandū, ad hoc vt con-
cludatur in hypothecaria: liquet enim ex predictis, quid ſit
10 † narrandū in libello: nam (vt dixi) eo modo tuetur pꝛetoꝛ agē
tem creditoꝛem hypothecaria, ſicut tueretur debitoꝛē agentē
11 actione ſua. † Et ideo ſicut hodie de conſuetudine q in rei vēdi
q catione admittitur libellus, in quo quis dicit rem ad ſe ſpecta-
re iure dominij vel quaſi, vt not. Inſti. de actio. §. alie. ⁊ eſt tex.
in c. abbate ſane. de re iudica. in vj. Ita in hypothecaria pote-
rit dicere creditoꝛ ptinuiſſe, ⁊ pertinere ad debitoꝛem iure do
minij vel quaſi, nec habebit circa hoc expꝛimere cām dominij,
vel quaſi, ſicut nec ipſe debitoꝛ ſi vēdicaret. l. ⁊ an eadē. §. actio
nes. de excep. rei iudica. Item habet narrare iſtā rem fuiſſe ſibi
obligatam, ⁊ debet expꝛimere certum debitum pꝛo quo obliga
ta eſt: quoniā pꝛo pluribus debitis poteſt eſſe obligata, ſꝫ do-
minium non poteſt eſſe niſi vnum. d. l. ⁊ an eadem. §. actiones. et
ibi no. per glo. paruam. ¶ Uidimus ergo narrationem libelli.
12 † Quero, qualiter cōcludatur in libello qui foꝛmatur in hypo
thecaria. Tex. in l. ſi cum vend toꝛ. in pꝛin. j. de euic. videtur vel
le quod ſolum concludatur, quod poſſeſſoꝛ condemnetur ad re
ſtituendam poſſeſſionem. Quidam doc. velle videntur, ꝙ ſicut
in rei vendicatione actoꝛ petit rem declarari ad ſe ptinere iure
dominij, vel quaſi ita in hypothecaria creditoꝛ petat declarari
rem ſibi obligatam eſſe, ⁊ poſſeſſoꝛem cogi ad reſtituēdū. Qui
libellus ſatis placet, tamen conſuetudo communis eſt qꝺ con-
r cludatur ſic, Quare, peto dictum poſſeſſoꝛēʳ cogi ad tradendū
poſſeſſionem dicte rei detinendam in cauſaꝫ pignoꝛis pꝛo quā
titate predicta, donec mihi fuerit ſatiſfactum, qui libellus etiā
optime pꝛocedit, per d. l. ſi cum venditoꝛ. in pꝛin. Nam etiaꝫ in
rei vendicatione pꝛocederet, ſi quis peteret poſſeſſoꝛē ſimpli-
citer condemnari ad reſtituendū. l. j. in pꝛin. ſ. de rei vendicat.
Et iſta foꝛma magis eſt communis, ⁊ plus placet. Poſſemus
etiam concludere hoc modo, ſcilicet quare peto eum cōdemna-
ri, vt dictam poſſeſſionem reſtituat, vel totum debitum ſoluat.
⁊ videtur pꝛobari in l. ij. C. ſi vnus ex pluri. her. ⁊c. tangitur etiam
modus foꝛmādi libellum in hypothecaria in c. ex literis. extra
s de pig. vide ibi. Unum tamenˢ nolo omittere † qꝺ etiā in hy-
13 pothecaria eſt pꝛobandum, ꝙ debitoꝛ fuerit in moꝛa ſoluendi
debitum. lege, debitoꝛes. C. de pigno. ⁊ ita nota. debet etiam p̄-
cedere diſcuſſio in bonis debitoꝛis, ⁊ hoc qualiter ſit, eſt multū
notum, ideo in hoc non inſiſto. ¶ Uenio ad ſecundam partem.
14 Hic dicitur † quod ſi dominus ſuccedit debitoꝛi, pignus nō cō
firmatur. contra j. de pigno. l. ſi Titio Solu. ibi loquitur de pi
gnoꝛatitia, hic de hypothecaria. Uel dic plenius vt ibi dicam,
⁊c. ¶ Secundo opp. de excep. rei vendi. l. j. ſecundo reſponſo. et
C. de rei vendicatio. l. cū a matre. ⁊ de rebus alie. non alienand.
l. venditrici. Solu. dico ꝙ non cōfirmatur pignus quo ad actio
nem. Non enim ex hoc poteſt creditoꝛ agere, ſed quo ad exce-
ptionem confirmatur: qꝛ ſi ipſe ageret, repelleretur exceptio-
t ne, vt in contrarijs. ¶ Item opp.ᵗ extra gloſſ. quando aliquis
ſuccedit alteri, videtur habere ratum quod per illuꝫ factū eſt.
l. ſolutū. §. ſolutā. ſ. eo. ⁊ l. ſi. in pꝛinci. j. rem ra. ha. ſed per rati-
habitionem domini confirmatur pignus. l. aliena. ſ. eo. ergo qꝺ
eſt per ſucceſſoꝛem ſolutum, habet vim ratihabitionis in his,
que defunctus geſſit nomine ſuccedētis, vel pꝛo eo pꝛomiſit de
rato, vt hic pꝛocuratoꝛio nomine. Et iſtaꝫ materiā, quādo do
minus rei ſuccedit authoꝛi noſtro, quid operetur, plene exa-
minaui in l. cū vir. de vſuc. dic vt ibi. ¶ Uenio ad vltimā particu
15 lā, † ⁊ quero de intellectu iſtius ver. ſed ſi conueniſſet. qꝛ text⁹
dicit, vt ex ſuo mēdacio, ⁊c. Iſta dictio, ſuo, poteſt intelligi, ſuo
ſcilicet heredis. Itē, ſuo, ſcilicet defuncti, ⁊ variatur lect. hui⁹
verſicu. vt pꝛimo intelligatur, ſuo, ſcꝫ heredi, qui ex poſtfacto
conſenſit pignoꝛi, vel etiam ab initio. Sed certe licet iſta lect. in

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ſe ſit vera, tñ rõ poſita in tex. nõ eſſet neceſſaria: nõ eñ repellit agẽtẽ ꝑꝑ mẽdaciũ. ſʒ qꝛ ius pignoris eſt conſtitutũ, ⁊ ſic res in ꝑitate eſt obligata, vt ſ. eo. l. aliena. Aliĳ dicunt qđ h̃ loqŕ de mẽdacio defuncti, qꝛ hic defunctus aſſeruit rẽ eſſe ſuã in ꝑcedenti rñſo ſimplŕ obligauit. vñ nõ lʒ hŕdi arguere mendaciũ defuncti, vt C. de ſer. pig. da. ma. l. ſi creditoꝛibꝰ. Et iſta eſt lec. vera ⁊ notabilis magis quam gl. tenet, ⁊ etiam Cy. eam tenebat, ⁊ vos eam etiam teneatis.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Superuenit debitori. Vide pulchrũ caſum ꝑ Alexan. conſi. j. vol. v. vbi videtur limitare.
b POMA. ¶ Not. iſtã. Vide Alex. conſi. cxxxij. colũ. j. ij. vol. ⁊ plenius in conſ. ſequenti.
c ALEX. ¶ Tenet. Ibi dic tu clariꝰ, ꝙ ad hoc vt cõpetat directa hypothecaria. Iſtis adde ſingulŕ Bar. in l. ⁊ que nõdum. §. qđ dicitur. ſ. de pig. hic alleg. in d. l. cũ res. ⁊ ibi per Bal. ad fi. ⁊ vide omnino que dixi poſt Bar. Adde que ſint probanda volenti obtinere in hypothecaria Bal. conſi. quinquageſimoquinto. ⁊ cxlvj. ⁊ xxix. j. lib. ⁊ conſi. xxxvj. iij. lib.
d POMA. ¶ ¶ Aũt ſi quis. Vide Alex. cõſi. cxxxvij. vol. ij. qđ cõſiliũ eſt Ang. Aret. ⁊ Alex. cõſ. xcviij. vol. ij. ⁊ conſi. j. volu. v.
e POMA. ¶ Iſtã partẽ. Vide Alex. conſi. xciiij. ſecundo vol. ⁊ in l. non hoc. C. vnde leg. ⁊ conſi. xcij. in prin. vol. j. conſi. xlv. volumi. v.
f ALEX. ¶ Qđ debet probari, ⁊c. Et dixi remiſſiue in l. rẽ, que nobis. infra alleg.
g ALEX. ¶ L. cum res. Pro hoc eſt glo. no. ibi ⁊ doctores in l. cũ res. C. de probatio.
h ALEX. ¶ Qđ probatio. Iſtud non procederet in generali hypotheca, vt no. dixit Saly. in d. l. cũ res. Pro quo vide tex. inſtit. de act. §. itẽ Seruiana. ⁊ ibi per dominum meum.
i ALEX. ¶ Requiritur probatio ⁊c. Ex titulo enim ꝑſumitur, bona fides. l. pen. C. de euict. l. apud antiquos. C. de furt. ⁊ plenius no. in l. ſuper longi. C. de preſcrip. long. temp. ⁊ in l. Celſus. per doc. j. de vſuc. ⁊ in c. vigilanti. ⁊ in c. ſi diligẽti. de ꝑſcri. Requiritur enim ꝙ bona fides allegetur, ex quo non ſufficit probare de titulo, ita voluit Ang. in l. eũ qui. §. ſi. de publicia. ⁊ in l. ſuper longi. C. de ꝑſcrip. longi tempo. ⁊ Bald. in c. j. §. moꝛbus. ⁊ §. ſi quis per triginta. ſi de feu. fue. contro. inter domi. ⁊ agna. per l. ſi adulterium cum inceſtu. §. idem Polioni. de adulte. Faciũt no. per Bar. hic dum vult, ꝙ vbi ex poſſeſſione preſumitur dominium, non ſufficit allegare ⁊ probare de poſſeſſione, niſi ponatur ⁊ allegeť dominiũ, vt idẽ no. Bal. in l. etiam. C. de execut. rei iudi. ⁊ Saly. in l. certi. C. loca. ⁊ ſic videntur concurrere omnia requiſita ad preſcriptionem longi tempoꝛis, ⁊c.
k ¶ Cõtra ipſum debitoꝛẽ. Nũquã ex poſſeſſione preſumitur dominiũ, niſi allegetur, adde Bal. in l. etiam. C. de execu. rei iudic. Et cum Bar. hic tranſit Saly. in l. certi. C. locati.
l ALEX. ¶ Titulo ſingulari. Bal. in l. de rebus. C. de do. añ nup. vŕ tenere opinionẽ Cy. in habẽte titulũ lucratiuum a debitoꝛe, qđ tamen ibi limita, ⁊ vide ẽt ibi Bar. ⁊ Cy. ⁊ Bart. in d. l. cum res. C. ſi res alie. pig. tenet opi. Cy. licet ipſemet hoc reprobet, ⁊ Sali. etiam in dicta l. cum res. tenet opi. Cyn. ⁊ vide etiam inſtitu. de act. §. item Seruiana. vide per Spe. in titu. de obliga. ⁊ ſol. §. j. verſ. ſed quid debet creditoꝛ probare. cum tribus verſi. ſequẽ. Adde tu, ⁊ vide ad probationẽ dominij Alex. de Imo. in conſi. iiij. verſ. verum qꝛ. ⁊ in conſilio xxxix. verſi. quantũ ad reſtitutionẽ. ⁊ in conſi. lxxxviij. eod. vol. ⁊ in conſi. j. col. ſi. ⁊ cõſi. xj. in iiij. volu. ⁊ ibi an per ſolum inſtrumentum, an per locationem, ⁊ an per inſtrumentum contractus emphyteutici. Et adde, an in factis antiquis ſola communis opi. ⁊ fama ſufficiat ad probandũ dñium. Et vide per eundem Alexand. in conſ. xxiiij. ver. accedit. in v. volu.
m ALEX. ¶ Vel ſaltẽ. An creditori habẽti obligata bona debitoris ſufficiat ꝓbare, ꝙ illa bona poſſidebãtur per debitoꝛẽ, vt ꝑ hypothecariã poſſit auocari, poſtea per creditoꝛem a quocũque detinente, vt conſequatur creditoꝛ debitum, qđ debet habere. Et ideo ſemel vidi dubitatum. Pone Titius erat debitoꝛ Sempꝛonij, qui Sẽpꝛonius habebat obligata bona Titij, poſt obligationem fuerunt ob aliam cauſam deſcripta bona Titij, ⁊ aſſignata Lucio, de qua deſcriptione, ⁊ aſſignatione reperiebať inſtrumentum, quod dicebat talia bona eſſe de bonis Titij repertis in domo, ⁊ habitatione Titij, que bona fuerunt deſcripta, ⁊ depoſita penes dictum Lucium, confitentem ſe ea habere, ⁊ pꝛomittentem ea reſtituere, cui, vel quibus venient de iure reſtituẽda, nã illud relatiuũ, que, ⁊ illud relatiuum, ea, faciũt relationem precedentis ſeu antecedentis cum oĩbus ſuis qualitatibus, vt declarat Bar. in l. ſi quis ſeruum. §. fina. ff. de leg. ij. in ver. ſed quero. teſtatoꝛ reliquit alicui partem bonoꝛum, ⁊c. per l. a filia. §. teſtatoꝛ. j. de alimen. le. ⁊ in l. j. in ſi. ff. ſi fa. furt. fec. di. ⁊ ſic videtur latius fateri bona illa fuiſſe de bonis Titij, ſeu penes eum exiſtentibus, ⁊ in domo, habitationis Titij repertis. Et verba talia inſtrumenti, etiamſi enuntiatiue pꝛolata ſint, probant contra Lucium, qꝛ cum Lucio confectum fuit inſtrumentuʒ. l. optimaʒ. C. de contrah. ⁊ committen. ſtipula. l. quidam. j. de pꝛoba. l. Publia. §. ſi. j. depoſiti. que qualitates important dicta bona fuiſſe in dominio, vł quaſi dicti Titij, ſeu ab eo poſſeſſa. l. ij. §. in locum. ff. de relig. ⁊ ſump. fu. l. bonoꝛum appellatio. §. in bonis. ⁊ l. penes. ff. de verb. ſig. ⁊ dato ꝙ referatur etiam ad bona, que detinebantur per dictũ Titiũ, tamẽ ex detentione preſumitur poſſeſſio, vt no. gl. v. q. j. §. quod põtifices. ⁊ quod colligitur ex no. per gl. in l. ob maritoꝛum. C. ne vxoꝛ ꝓ ma. ri. quam ad hoc allegat Ang. in l. qui vias. §. j. ff. de dam. infe. ⁊ no. per Inn. in c. ij. vt lite pendente. Pau. de Leaza. in cõmẽto c. in literis. de re. ſpo. ⁊ Bal. in tit. de pa. Conſtan. in ꝓſi. recuperauit quoquo mõ. ⁊ in l. iij. C. vbi in rẽ actio. ⁊ in ſua diſputatione incip. accuſatus de vi turbatiua. ⁊ eſt de mẽte Bar. in l. ſtipulatio. §. hec quoqʒ. de ꝟ. obl. ⁊ Imo. in l. a diuo Pio. §. ſi ſuper. de re iud. Ergo ſufficere debet Sempꝛonio creditoꝛi ꝓbare de poſſeſſiõe dicti Titij, vt poſtea licitũ ſit Sempꝛonio per hypothecariam auocare bona a Lucio. Et licet de hoc varie ſint opiniones glo. ⁊ doc. hic, ⁊ in l. cum res. C. ſi res alie. pigno. da. cum ſuis cõcoꝛd. tñ quantũ ad caſum noſtrum, ſufficit de dicta poſſeſſione Titij probari, vt ſ. dictũ eſt, quod not. hic Bar. dum dicit, quod quando omnia bona debitoꝛis ſunt obligata creditoꝛi, ⁊ debitoꝛ poſſidebat rem, ſi eam non deſijt poſſidere, quãuis reperiatur per alium detineri, tamen per hypothecariam auocabitur dicta poſſeſſio aduerſus detinẽtẽ: qꝛ illud ius poſſeſſionis debitoꝛis fuit obligatum creditoꝛi. Sʒ ita eſt, ꝙ dictus Titius non deſierat poſſidere dicta bona, ꝗuis eſſent de mandato iudicis, ⁊ ſuperioꝛis deſcripta ⁊ ſequeſtrata apud Luciũ cauſa cuſtodie, vt l. itereſſe. de acqui. poſ. cũ ibi no. per Iac. de Are. ⁊ Bar. ⁊ not. per doc. ⁊ gl. in c. examinata. de iudi. ⁊ late per Bar. Cy. poſt antiquos in l. vnica. C. de probat. ſequeſt. ⁊ Bal. ⁊ Bar. in l. licet. ff. depoſi. ⁊ no. doc. in Clem. j. de ſequeſt. poſ. ergo, ⁊c. Itẽ etiã ſufficit Sempꝛonio creditoꝛi ꝓbare, quod Titius ſuus debitoꝛ poſſideret bona dicta, ad hoc vt Sempꝛonius creditoꝛ habẽs omnia bona Titij hypothecata poſſit per vtile interdictum poſſeſſoꝛium Saluianũ auocare dictam poſſeſſionem bonoꝛum poſtea conſignatoꝛum apud Lucium, vt no. declarat hic Bar.
n POMA. ¶ Poſſeſſionem. Vide Alex. conſi. iiij. vol. ij.
o ¶ Creditoꝛem. Vide Are. conſi. xxxij.
✻ CLAV. ¶ Rei vendicatione. Nũꝙ trãſfert cõditionẽ vſucapiẽdi ius hypothece, quãuis titulo, ⁊ bona fide poſſideať pignus ẽt longiſſimo tempoꝛe ſm̃ Bal. in l. ⁊ ſi ſine. C. ad Velleia.
p ALEX. ¶ Iura ⁊ actiones. Bonũ cõſilium, ⁊ ſic ita potius agis poſſeſſoꝛio, quã hypothecaria, ſed an in obligatione bonoꝝ veniant res, in quibus debitoꝛ habet tantum poſſeſſionẽ adeo, ꝙ ſi poſſeſſio ad alium ſine vitio peruenit, poſſit creditoꝛ contra eũ ad poſſeſſionẽ agere, vide Cy. Sali. ⁊ alios, in l. cum res. C. ſi res alie. ⁊ no. Inſti. de act. §. item Seruiana. Adde an in obligatione bonoꝛum veniat officium iudicis. Bar. conſi. xcv.
q POM. ¶ Circa hoc. Vide Fel. conſi. cxxxiiij. in pꝛin.
r ALEX. ¶ Vidimus ergo. Per Spe. in ti. de act. ⁊ pe. §. ſequitur. ver. ceterum.
s ¶ Vnũ tñ. Vide Alex. ꝯſ. xviij. vol. v. vbi ipſe de hoc tractat.
t ¶ Item opp. Vide Alex. in l. ſi heredis. j. de leg. j. ⁊ conſil. xix. ij. dubio. vol. v.

LEX XLII.

CReditoꝛ. Creditoꝛ qui vẽdidit pignus debet ſuperfluum pretij reſtituere. non debitoꝛem delegare. h. d. ¶ Opp. de l. elegãter. §. ſi vẽdiderit. ſ. eo. Glo. dat plures ſolutiones. prima ꝙ hic exigatur pretium, ibi non, ſed certe, ſi exegiſſet ꝑtiuʒ, fruſtra tractaremus de legatione eius cum nõ ſit debitoꝛ. Vel dic, ꝙ debitoꝛ vult expectare diem hic, ibi non. Iſta eſt quedã diuinatio. ſequens gl. laboꝛat eodem moꝛbo, vnde ſoluit gl. aliter, ꝙ hic vult delegare, ibi mandare. iſta gl. dicit contrarium eius, quod deberet dicere, vt apparet ex tex. l. contrarie. Dat glo. aliam ſolutionem quod ibi creditoꝛ non fuit in culpa. Nam quilibet diligens paterfamilias ſic vendidiſſet. Nam propter dilationem plus vendidit. ⁊ ideo poteſt delegare vel mandare. ita loquitur ibi, ſecus hic, arg. l. ſi pignoꝛe. §. ſi. ſ. e. ⁊ hanc tene.

LEX XLIII.

1 ☞ Pignoꝛatitia pꝛo damnis ⁊ intereſſe agitur etiam non ſoluta pecunia.

Pigno

Pignori. Si creditor fuit in culpa reſtituẽdi inſtr̃a pignoris debitori tpe debito, tenet ad intereſſe, ſecus ſi ei culpa imputari non poſſet. h.d.* Uide ibi, tradidit ꝛc. ꝛ ſic trãſtulit poſſeſſio
* nẽ illius fundi in creditorẽ. C. de don. l. j. ibi in tex. vt inſtrumẽtũ a ſe traditũ ꝛc. No. hic tex. ꝙ ꝑ inſtrm pñt ꝓbari fines, vł limi tes ꝑdioꝝ. qd dic, vt not. ĩ. de leg. iij. l. ꝓdiis. §. Titio. C. de iure deli. l. cũ aliqs. extra de ꝓba. c. cũ cãm. ꝛ de cẽſi. c. cũ olim. ibi, i tex. facultate. vt qꝛ forte creditor dictũ inſtr̃z habebat i remo-
* tis partibus, ita ꝙ nõ poterat oſtendere tunc, cuꝫ peteretur.*
1 ¶ †No. caſum, in quo etiã ante ſolutã pecuniã põt agi pignoratitia. ſ. ꝓ aliis dãnis. qd ergo dr in l. ſi rẽ. §. oĩs. ſ. e. intelligit de pignoratitia, q̃ intentat ad rei reſtitutionẽ. Itẽ puto, qd creditor nõ teneat exhibere inſtrumentum, niſi ſibi idonea cautio offeratur, ſecundum formam l. quamuis. ſ. eo.

1 ☞ Officialis propter publicã vtilitatem accipit rem priuati.
2 Aſinum priuati accipit iudex pro faciẽdo portare malefactorem ad iuſtitiam.
3 Uilis perſona poteſt cogi vt ſuſpendat malefactorem.

§. Titius. [a] Dãnũ in pignore datũ authoritate curie nõ pertinet ad creditorẽ, qꝛ in culpa nõ deprehẽdit. h.d. ¶ No. ex hac l. † ꝙ ꝑꝑ vtilitatẽ publicã põt offi
1 cialis accipere res ꝑſonarũ ꝑuatarũ, ꝙ de iure dꝫ intelligi da-
b ta mercede[b] de publico. C. q. ex cau. ſerui ꝓ pmio lib. accipi. l. j. ꝛ ĩ. de rei vẽ. l. itẽ ſi ꝓberatũ. §. i. ꝛ ſ. quẽad. ſer. amit. l. ſi loc⁹. §. ſi. ꝛ ibi no. lꝫ nõ ſeruet, vt dt ibi gl. Et ſic apparet, ꝙ † qñ officialis
2 vult facere aliquã iuſtitiã, põt accipere aſinũ ꝑuati, vt portet
* malefactorẽ.* ¶ † Sꝫ q̃ro, an poſſit capere hoiez, ꝛ cogere ad
3 decapitandũ, vel ſuſpẽdẽdũ aliquẽ, vr̃ ꝙ non. C. ne quis libert. inui. ꝛc. l. j. ꝛ ij. lib. xj. ne opere a colla. exig. per totum. ꝛ ne ruſti. ad vllum offi. reuo. per totũ. breuiter, Doc. dicunt contrariuꝫ,
c ſi eſt vilis perſona,[c] qꝛ propter vtilitatem publicam, ꝛ vilitatem perſone poteſt cogi, arg. de ſanctiſ. epiſ. §. ſi monachus.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Titius. Uide Alex. conſi. lxxix. col. j. vol. ij. ꝛ in l. j. ff. ſolu. matr. Fel. in c. que in eccleſiarum. de conſti. Alex. cõſ. cl. vol. iij. Soci. conſi. cclxvj.
b ALEX. ¶ Data mercede. Adde tex. ꝛ ibi Bal. in l. ij. C. q. ex cau. ſer. ꝓ prem. li. ac. hic alle. ꝛ Io. an. in ti. de execu. ſen. in ſi. in add. Spe. Ang. in cõſi. cxxvj. Bal. in d. l. itẽ ſi verberatũ. Paul. de ca. in l. ſciendũ. de ope. nou. nun. ꝛ adde Bar. in l. iubemus nullam. C. de ſac. ſanc. eccle. adde Ro. conſi. cccx.
* CLAV. ¶ Malefactorẽ. Idẽ dicit ipſemet Bar. in l. iubemus. C. de ſac. ſanc. eccl. quod tamen limita, vt per Bal. in ca. paſtoralis. §. quia vero. de offic. deleg.
c ALEX. ¶ Uilis perſona. Et ſequitur omnes doc. Guli. Ray. ꝛ Bal. hic, ꝛ Bal. in l. ſi. in ſi. C. de exec. rei iu. vbi limitat in religioſa, ꝛ honeſta perſona.

Liber decimuſquartus.

De exercitoria actione. Rubrica.

LEX I

a Utilitatẽ huius edicti.[a] Dñs tenet ex facto magiſtri per euꝫ prepoſiti, ſicut dñs ex facto inſtitoris, cum ſit eadẽ ratio, imo maior, h.d. Gl. ſignat vnũ ꝯtrium, ꝛ non ſoluit. Uideas ibi arg. contra. C. de tempo. in inte. reſti. l. ſuperuacuam. Sol. dic ibi ex varietate locorum, vel temporum non inducitur varietas rationis, hic ſic.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Utilitatem huius edicti. Et vide ad materiaꝫ huius tit. multa pulchra per Bal. in rub. C. eo.

a §. Magiſtrum. [a] Magiſter obligat dñm ex eo oĩ facto, ad qd ꝑponit de cõditiõe ipſius ꝑſone deſtinatione, ſeu diſtinctione nõ habita, naute ꝓo ex ſolo debito dñm obligant. hoc dicit vſque ad §. magiſtrum.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Magiſt. Uide Pau. de caſt. ꝛ Bal. in l. in cauſe. §. j. ff. de procu. Arch. ꝛ Io. and. in c. qui ad agendum. de procu. lib. vj. ꝛ Imo. in c. inter dilectos. de fide inſtru. ꝛ in c. in noſtra. de ꝓcur. ꝛ in c. cum in iure peritus. de offic. deleg. ꝛ in ca. ex parte decani. de reſcrip.

1 ☞ Prepoſitus negotiationi vniuerſali põt alium ſubſtituere ſine ſpeciali mandato.
2 Preponere, qui patitur aliquid, videtur alium.
3 Negotiatione in nauali prepoſitus põt aliũ ſubſtituere cõtra domini voluntatem.

a §. Magiſtrum. [a] Magiſter habet authoritatem aliũ ſubſtituẽdi, ẽt ſi ſibi fuerit interdictum, ꝛ ex ſubſtituti perſona obligatur dominus. h.d.
1 ¶ † No. ꝙ prepoſitus negotiationi vniuerſali põt aliũ ſubſti-
2 tuere ſine ſpeciali mãdato. ¶ † Secũdo no.[b] ꝙ qui patitur ali
b quid, videtur alium preponere. ¶ † Tertio nota ſpãle in nego
3 tiatione nauali, quod prepoſitus poteſt ſubſtituere contra domini voluntatem.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Magiſtrum. Uide Ro. ſing. cccclxvj.
b POMA. ¶ Secũdo not. Uide Alex. conſi. lxvj. volu. ij. ꝛ cõſil. lxxx. vol. iiij. ꝛ conſi. xliiij. vol. ij.

* §. Cuius autem. * In tex. ibi, ſed nec cuius etatis. No. hic tex. qui videt determinare, ꝙ minor indiſtincte poſſit eſſe procurator ad negotia, pro quo faciunt leges allegate in gl. Circa quod vide quod notatur per Iac. ꝛ Ioã. Fab. Inſti. qui manu. poſſunt. §. iuſte. Et vide extra de procu. c. qui generaliter. libr. vj. Et allegatur etiam iſte text. ꝙ mulier poſſit eſſe executrix in actibus extra-
* iudicialibus ſecundum Guliel. de Cugno.*

1 ☞ Contractus dicitur fieri in rem, in qua quis eſt prepoſitus, ſiue illud fiat directo, ſiue accipiatur pecunia mutuo, vt illud fiat, vel vt ſoluatur primo mutuanti.
2 Mutuum accipiens quãdo ſufficit ꝙ cauſam exprimat, ad hoc vt alius obligetur.

a §. Non autem. [a] Hic eſt valde no. §. ꝛ h.d. Si magiſter ꝯhit in rẽ, in qua prepoſitus eſt, tacite dominus obligatur, ſi in hanc cauſam ſe contrahere exprimat. hoc primo. Item ſi contrahit ſimpliciter, nulla cauſa expreſſa, dominus non tenetur, niſi in eius vtilitatẽ verſum appareat. Itẽ ſi contrahit in cauſa, in qua expreſſe ꝓhibitus eſt, ſufficit tũc expreſſio, licet vera non fuerit. h.d. ꝛ ſic habet tres partes. Secunda ibi, ꝙ ſi ab initio. Tertia ibi, ſꝫ ꝛ ſi in ꝓtiis. Itẽ prima ſubdiuiditur, qꝛ primo ponit vnũ dictum, ꝛ illud exemplificat. Secundo mouet vnum dubium circa illud, et declarat. Secunda ibi, vnde querit. ꝛ vſque ad ver. ſed ꝛ ſi in ꝓtiis. Pone caſum per te. Azo in ſumma huius tit. intelligit, ꝙ magiſter ad pecuniam ſuſcipiendam, ꝛ ad merces emẽdas erat ſpecialiter prepoſitus. Pone ergo caſum, ꝙ magiſter prepoſitus ſpecialiter ad predicta emit merces pro decem, iuit ad creditorem, ꝛ dixit ſe emiſſe merces pro viginti, ꝛ accepit mutuo viginti, certe obligat dñm. h.d. Ita etiam intelligit Iacob. de
1 Aret. ¶ † Not. ꝙ ꝯtus dicitur fieri in rem, in qua quis prepoſitus eſt ſiue directo fiat illud, vt in prin. huius §. ſiue pecunia mutuo accipiatur ad illud faciendum, vt in ver. quid ſi mutuam. ſiue pecunia accipiatur mutuo ad ſoluendum primo mu-
2 tuanti, vt verſi. ſꝫ ꝛ ſi ab alio. ¶ † Scdo no. ꝙ ſufficit cauſe ex-
b preſſio facta ab accipiente mutuum, ꝛc. ¶ Contra hoc oppo.[b] ĩ. eod. l. ſi. in princi. Solu. quandoque quis accipit pecuniã mutuo in eam cauſaꝫ, in qua prepoſitus eſt tacite, vt qꝛ venit in cõſequentiam mandati ſibi iniuncti, tunc ad hoc, vt dominus teneatur, requiritur, ꝙ ſit expreſſum in hãc cauſam accipere mutuo, vt hic. Item ꝙ dicta cauſa ſit vera, ꝛ ꝙ credit eam ſubeſſe tempore contractus, vt ĩ. eod. l. ſi. in prin. Quandoque quis accipit pecuniam in eam cauſam ſimpliciter, hoc non exprimẽdo, tunc non obligatur dominus, niſi probetur in eam cauſam eſſe verſum, vt in verſi. qd ſi ab initio. Quãdoque quis accipit pecuniã in eã cauſam, in quam prepoſitus eſt expreſſe, ꝛ iſto caſu
c ſufficit ſola cauſe expreſſio[c] licet cauſa in ſe vera nõ ſit[d] vt domi
d nus obligetur, vt hic in ver. ſed ꝛ ſi in ꝓtiis. Ita intelligit Azo in ſumma huius tit. ꝛ Inn. in c. vlt. extra de fideiuſ. ꝛ ſentit glo.
e ĩ. eo. l. ſi. ¶ Ad predicta op. ĩ. de in rez ver. l. iij.[e] §. quid tamen. Sol. predicta loquuntur, quando quis contrahit cum habẽte mandatũ: contrarium loquitur, quando contrahitur cum eo, q nullũ habet mandatũ, vnde creditor debet eſſe magis cautus, vt in voluntate dñi, ſeu in cauſam domini cõuertat. ¶ Opp. de l. ſed ꝛ ſi Iulianus. §. ſed ꝛ ſi ab initio. ĩ. ad Mace. gl. nõ ſoluit. Sol. ibi mutauit propoſitũ in melius, vñ ſufficit bon⁹ euẽtus.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Nõ aũt. Uide Bar. in l. habebat. ĩ. de inſti. not. ſumme iſtũ §. ꝓ libello in hac actione. ꝛ iſte text. in verſic. vñ querit Offili⁹. inducitur hic per Gul. ꝛ Bald. ad queſtionem de qua per Bar. ꝛ doc. in l. certa. §. ſi. de leg. j.
b POMA. ¶ Contra hoc opp. Uide Alex. conſi. xliiij. vol. ij.
c ALEX. ¶ Cauſe expreſſio. Uide no. per Bal. in l. ſi. in vlt. col. C. quod cum eo. ꝛ in rub. C. eo.
d ALEX. ¶ Cauſa in ſe vera nõ ſit. Per Inn. cui⁹ dicta clari⁹ refert Bal. in rub. C. eo. hoc etiã allegat Bar. in l. ſi pupilli. §. j. de